

Nr 58

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 16 mars 1956 dagtecknad proposition, nr 144, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) förordning om erkända arbetslöshetskassor samt
- 2) förordning om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor,

dels ock godkänna i propositionen förordade ändrade riktlinjer beträffande kontantunderstöd till arbetslösa.

Propositionen har, såvitt avser förordningsförslagen, hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet. I övrigt har propositionen hänvisats till statsutskottet.

I samband med propositionen, såvitt densamma hänvisats till lagutskott, har andra lagutskottet behandlat fem i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

de likalydande motionerna nr 560 i första kammaren av herr *Magnusson* och nr 749 i andra kammaren av herr *Hagård*,

motionen nr 561 i första kammaren av herr *Norling* och herr *Persson*, *Helmer*, samt

de likalydande motionerna nr 562 i första kammaren av herrar *Mossberger* och *Geijer* och nr 750 i andra kammaren av herrar *Gustafsson* i Stockholm och *Eriksson* i Sandby.

De i motionerna framställda yrkandena återgives nedan under särskilda rubriker.

Beträffande de skäl, som ligger till grund för de genom propositionen framlagda förordningsförslagen, ävensom i fråga om de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen samt till motionerna II: 749, I: 561 och II: 750.

Representanter för De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation har inför utskottet framfört synpunkter på vissa i propositionen behandlade spörsmål.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att 1934 års förordning om erkända arbetslöshetskassor ersättes av en ny förordning i ämnet.

I syfte att öka försäkringens effektivitet föreslås, att vissa grupper, som nu inte kan försäkra sig, under vissa förutsättningar skall kunna tillhöra erkänd arbetslöshetskassa och genom avgiftsbetalning bygga upp ett försäkringsskydd mot arbetslöshet. Till dessa grupper hör självständiga företagare och s. k. hemarbetare.

Liksom hittills anses det böra ankomma på kassorna själva att avgöra, huruvida ålderspensionärer skall få vara medlemmar i dem. Statsbidraget till kassas kostnader för ersättningar åt ålderspensionärer föreslås emellertid på visst sätt begränsat.

I övrigt föreslås åtskilliga ändringar i nu gällande lagstiftning. De flesta av dem rör tekniska detaljfrågor. Bland de ändringar som har större räckvidd må nämnas följande.

Den maximala ersättningstiden föreslås förlängd från 156 till 210 dagar. Ersättning skall enligt förslaget inte utgå för enstaka arbetslös dag i en vecka. I vissa fall föreslås halv ersättning skola utgå.

Den nuvarande utförsäkringsperioden om 12 månader, räknat tillbaka från varje ersättningsdag, föreslås ersatt med ett fast försäkringsår, omfattande tiden den 1/9—31/8. Nya överförsäkringsregler förordas. Bestämmelserna om avgifts- och karensvillkor föreslås — med bibehållande av nuvarande huvudregler — ändrade på vissa punkter.

Förslag framlägges till ny förordning om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor. I förhållande till vad som nu gäller innebär detta förslag endast smärre ändringar, av vilka de flesta är föranledda av innehållet i den föreslagna nya arbetslöshetskasseförordningen.

De båda nya förordningarna är avsedda att träda i kraft den 1 september 1957.

Slutligen behandlas i propositionen vissa spörsmål rörande kontantunderstöden till arbetslösa.

Sistnämnda spörsmål behandlas av statsutskottet i dess utlåtande nr 207 år 1956.

De vid propositionen fogade författningsförslagen är jämte en vid förslaget till förordning om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor fogad bilaga av följande lydelse.

1) Förslag
till
Förordning
om erkända arbetslöshetskassor

Härigenom förordnas som följer.

I. Om antagande till erkänd arbetslöshetskassa m. m.

1 §.

Registrerad understödsförening, vilken enligt sina stadgar bereder medlem ersättning vid arbetslöshet i enlighet med vad som stadgas i denna förordning, må på sätt nedan sägs antagas till erkänd arbetslöshetskassa av den myndighet, under vars tillsyn föreningen står enligt lagen om understödsföreningar.

Med antagande följer rätt till statsbidrag enligt vad därom är särskilt stadgat.

Erkänd arbetslöshetskassas firma skall innehålla orden »erkänd arbetslöshetskassa».

2 §.

Ansökan om antagande till erkänd arbetslöshetskassa skall göras skriftligen av föreningens styrelse.

Vid ansökningen skola fogas skriftliga uppgifter rörande medlemmarnas antal samt fördelning efter yrken och tillförsäkrade förmåner ävensom angående föreningens tillgångar och skulder samt av samfund, inrättning eller annan gjord utfästelse om bidrag till föreningen. Uppgifterna skola avfattas enligt formulär, som fastställs av tillsynsmyndigheten, och vara be styrkta med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskrifter.

3 §.

Understödsförening skall för att kunna antagas till erkänd arbetslöshetskassa bestå av minst 1 500 medlemmar. Om särskilda skäl föranleda därtill, må dock förening med mindre medlemsantal antagas till sådan kassa.

4 §.

Vid prövning av ansökan om antagande skall tillsynsmyndigheten tillse, att föreningens stadgar överensstämmer med vad som föreskrives under II i denna förordning. Är så icke fallet, skall antagande vägras.

Sammanfaller det avsedda verksamhetsområdet för föreningen helt eller till huvudsaklig del med verksamhetsområdet för redan erkänd arbetslöshetskassa och kan på grund härav förväntas uppkomma olägenheter med hänsyn till försäkringsverksamhetens ändamålsenliga bedrivande, må antagande vägras.

5 §.

Finner tillsynsmyndigheten sannolikt, att förening som önskar bli antagen till erkänd arbetslöshetskassa kommer att utbetala synnerligen ringa ersättning i förhållande till medlemsantalet, må antagande ske under villkor att statsbidrag till föreningen skall, enligt vad därom är särskilt stadgat, utgå med lägre belopp än eljest.

6 §.

Erkänd arbetslöshetskassa må ej utöva annan verksamhet än sådan, som avser att bereda medlemmarna ersättning vid arbetslöshet, eller använda medel för ändamål, som är främmande för dylik verksamhet.

7 §.

Med försäkringsår avses i denna förordning tiden den 1 september ett år—den 31 augusti påföljande år.

II. Om stadgarnas innehåll

Verksamhetsområde och medlemskap

8 §.

I stadgarna för erkänd arbetslöshetskassa skall kassans verksamhetsområde angivas.

9 §.

1 mom. Från rätt att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa skall undantagas

- 1) den som är medlem av annan erkänd arbetslöshetskassa,
- 2) den som icke uppnått viss ålder, vilken skall vara angiven i stadgarna,
- 3) den som icke mot avlöning användes till arbete för annans räkning, samt

- 4) den som användes till arbete uteslutande för sin makes räkning.

2 mom. Från rätt att kvarstå som medlem i erkänd arbetslöshetskassa skall undantagas

- 1) den som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid än fem månader varit självständig företagare utan att samtidigt mot avlöning användas till arbete för annans räkning, samt

- 2) den som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid än fem månader använts till arbete uteslutande för sin makes räkning.

I fråga om den som icke varit medlem i kassan under tolv månader skall vid tillämpning av första stycket hänsyn tagas endast till tid efter inträdet i kassan.

3 mom. Vad som stadgas i 1 mom. 3) och 2 mom. första stycket 1) skall icke gälla den, som omfattas eller såsom medlem skulle omfattas av medgivande som avses i 24 § andra stycket 2) eller 3) eller tredje stycket.

Tillsynsmyndigheten äger beträffande viss kassa medgiva undantag från vad som stadgas i 1 mom. 4) och 2 mom. första stycket 2).

10 §.

Från rätt att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa eller att där kvarstå som medlem må undantagas

1) den som i fall, då kassans verksamhetsområde är så bestämt att medlem skall tillhöra visst yrke eller viss verksamhetsgren, ej uppfyller och ej heller under minst tre av de senast förflutna tolv månaderna uppfyllt sålunda föreskrivet villkor,

2) den som i fall, då kassans verksamhetsområde är så bestämt att medlem skall vara anställd vid visst arbetsföretag eller bosatt inom visst område, ej uppfyller och ej heller under minst en av de senast förflutna sex månaderna uppfyllt sålunda föreskrivet villkor,

3) den som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid än fem månader använts till arbete uteslutande av föräldrar eller adoptant, barn eller adoptivbarn,

4) den för vilken på grund av varaktig nedsättning av arbetsförmågan, lättja, dryckenskap eller annan dylik anledning synnerlig risk för arbetslöshet är för handen,

5) den som svikligen uppgiver eller förtiger något förhållande av betydelse för bedömande av hans rätt till medlemskap eller ersättning,

6) den som underlåter att ställa sig till efterrättelse kassans stadgar eller styrelsens behörigen utfärdade föreskrifter, och

7) den vars ålder överstiger den gräns, som kan vara föreskriven i stadgarna.

Har någon uteslutits ur kassan av anledning som i första stycket 5) sägs, må återinträde vägras honom.

Beslut, varigenom rätt att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa eller att där kvarstå som medlem vägras någon av anledning som i första stycket 4) omförmäles, skall av kassans styrelse ofördröjligen anmälas för tillsynsmyndigheten. Detsamma skall iakttagas beträffande beslut, varigenom någon jämlikt andra stycket vägras återinträde.

11 §.

I rätten att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa eller att där kvarstå som medlem må för svensk medborgare ej föreskrivas andra begräns-

ningar än som angivas i 9 och 10 §§. För den, som ej är svensk medborgare, äger tillsynsmyndigheten beträffande rätten att vinna inträde i kassa föreskriva de ytterligare begränsningar som finnas påkallade.

12 §.

Inträffar omständighet, som kan föranleda att medlem uteslutes ur kassan, åligger det kassans styrelse att genom rekommenderat brev under medlemmens senaste kända adress giva honom underrättelse därom, varvid skälig tid skall föreskrivas för avgivande av förklaring.

13 §.

Meddelas under tid, för vilken medlem äger uppbära daghjälp, beslut varigenom han av annan anledning än som sägs i 10 § första stycket 5) uteslutes ur kassan, skall beslutet träda i kraft vid utgången av den första period om sex dagar i följd, under vilken han icke för någon dag företer intyg som avses i 22 §.

14 §.

I rätten att utträda ur erkänd arbetslöshetskassa må begränsning ej föreskrivas.

Klassindelning och klasstillhörighet m. m.

15 §.

Under förutsättning att för ändamålet fastställts regler, som av tillsynsmyndigheten godkänts, äger kassa fördela sina medlemmar på klasser med skilda bestämmelser i fråga om daghjälpens storlek, avgifter eller försäkringsvillkor i övrigt.

Står det medlem fritt att övergå till annan daghjälpsklass än den han tillhör, må sådan övergång icke anses hava skett förr än han framställt begäran därom. I annat fall skall övergång till klass med högre daghjälp anses hava skett den dag, då medlemmen anmält förhållande, på grund varav han skall tillhöra den nya klassen, och övergång till klass med lägre daghjälp anses hava skett den dag, då sådant förhållande inträffat. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning vid övergång mellan olika kassor.

Avgifter och uttaxering

16 §.

Erkänd arbetslöshetskassa skall upptaga fasta medlemsavgifter för tid, som avses i 24 §. Om sådana avgifter stadgas i lagen om understödsföreningar.

I stadgarna skall angivas, under vilka förutsättningar uttaxering å medlemmarna skall äga rum, i vilken ordning beslut om uttaxering skall fattas och efter vilka grunder beslutad uttaxering skall verkställas.

Föreskrives i stadgarna, att särskild avgift skall erläggas vid inträde i kassan eller vid övergång till klass med högre daghjälp eller av medlem, som underlåtit att i rätt tid betala fast avgift eller uttaxerat belopp, må dylik särskild avgift icke bestämmas högre än som tillsynsmyndigheten finner skäligt.

17 §.

Medlem, som icke senast vid utgången av åttonde veckan eller, i kassa med månadsavgifter, andra månaden efter den tid, på vilken fast medlemsavgift eller uttaxerat belopp belöper, till kassan antingen erlagt avgiften eller beloppet eller anmält förhållande, varå befrielse från betalningsskyldighet kan grundas, skall anses hava utträtt ur kassan vid sagda tidpunkt. Om särskilda omständigheter föranleda därtill, äger tillsynsmyndigheten beträffande viss kassa eller viss grupp av kassas medlemmar medgiva, att utträdet i stället skall anses äga rum vid en senare tidpunkt, dock senast vid utgången av tjugosjätte veckan eller, i kassa med månadsavgifter, sjätte månaden.

Kassans styrelse äger medgiva, att den, som underlåtit att inom föreskriven tid anmäla förhållande, varå befrielse från betalningsskyldighet kan grundas, ändock må bibehållas vid sitt medlemskap. Om särskilda skäl föreligga, äger styrelsen jämväl eljest besluta, att medlem, som underlåtit att inom föreskriven tid erlægga fast avgift eller uttaxerat belopp, skall äga kvarstå i kassan. I sistnämnda fall skall dock beslutet för att bliva gällande godkännas av tillsynsmyndigheten.

Ersättningens former m. m.

18 §.

Erkänd arbetslöshetskassa skall utgiva ersättning dels i form av ett för dag beräknat belopp, benämnt daghjälp, dels ock i form av familjetillägg till daghjälp. Om skäl äro därtill, må daghjälp och familjetillägg helt eller delvis utgå i naturaförmåner.

Ersättning må därjämte utgivas såsom hjälp till täckande av rese- och flyttningkostnader för tillträdande av arbete å annan ort.

I annan form än nu sagts må ersättning ej utgivas.

19 §.

1 mom. Familjetillägg utgår i form av barntillägg samt, om kassan så beslutat, maketillägg och husföreståndarinnetillägg. Husföreståndarinnetillägg må endast utgivas av kassa, vari maketillägg utgår.

2 mom. Barntillägg utgår till medlem, som själv har barn, adoptivbarn eller fosterbarn eller vars make har barn i tidigare gifte eller utom äktenskap eller adoptivbarn, under förutsättning att barnet är under 16 år och kyrkoskrivet hos medlemmen. Därest medlemmen är underhållsskyldig

mot eget eller andra makens barn eller adoptivbarn under 16 år och på sätt tillsynsmyndigheten föreskriver styrker, att underhållsskyldigheten fullgöres, utgår barntillägg, ehuru barnet ej är kyrkoskrivet hos honom.

Äro medlemmar, som sammanbo, samtidigt arbetslösa och berättigade till barntillägg för samma barn, skall tillägg endast utgå till fadern (adoptivfadern, fosterfadern), om han är en av de berättigade, och eljest endast till modern (adoptivmodern, fostermodern).

3 *mom.* Maketillägg utgår till gift medlem ävensom till medlem, som varit gift och som på sätt tillsynsmyndigheten föreskriver styrker, att han fullgör honom åliggande underhållsskyldighet mot förutvarande maken. Maketillägg skall dock icke utgivas om medlemmens make eller förutvarande make har förvärvsarbete motsvarande minst tre dagar i veckan eller själv uppbär daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa.

Husföreståndarinnetillägg utgår till ogift medlem, som icke äger uppbära maketillägg, under förutsättning att medlemmen varaktigt har gemensam bostad med kvinna, vilken förestår medlemmens hushåll. Beträffande husföreståndarinnetillägg skall vad som sägs i första stycket andra punkten äga motsvarande tillämpning, därvid dock hushållsarbete i medlemmens hem icke skall räknas som förvärvsarbete.

Villkor för rätt till ersättning

20 §.

Ersättning må endast utgå till arbetslös medlem över 16 år, som är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete.

21 §.

Medlem, vars arbetsanställning upphör, skall hos arbetsgivaren anhålla om intyg, utvisande den tid, under vilken medlemmen utfört arbete, och orsaken till anställningens upphörande. Ämnar medlem söka daghjälp på grund av minskning i antalet arbetsdagar till följd av driftinskränkning, skall han hos arbetsgivaren anhålla om intyg rörande antalet arbetsdagar varje vecka.

Kan medlemmen icke erhålla intyg, som i första stycket sägs, skall han så vitt möjligt anskaffa annat intyg, som styrker angivna förhållanden.

22 §.

Medlem, som önskar komma i åtnjutande av daghjälp för viss dag, skall den dagen hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen personligen söka arbete. Är medlemmen avlägset boende eller skulle av annan anledning skyldigheten att personligen inställa sig bliva synnerligen betungande för honom eller föreligga eljest särskilda omständigheter, må denna skyldighet eftergivnas honom. Beslut härom meddelas, därest eftergiften avser viss dag

eller visst antal dagar varje vecka, av arbetsförmedlingsanstalt och eljest av tillsynsmyndigheten.

Medlemmen har att från arbetsförmedlingsanstalten anskaffa intyg om att han sökt arbete på sätt i första stycket sägs eller erhållit eftergift som där avses.

23 §.

1 mom. Ersättning må utgivas till medlem först sedan han antingen till kassan erlagt minst femtiotvå veckoavgifter eller, i kassa med månadsavgifter, minst tolv sådana avgifter,

eller till kassan erlagt minst tolv veckoavgifter eller tre månadsavgifter samt därefter på grund av yrkesutbildning eller tjänstgöring som värnpliktig varit befriad från avgiftsplikt under så lång tid att densamma jämte den tid, för vilken avgifter erlagts, motsvarar minst femtiotvå veckor eller tolv månader.

2 mom. Ersättning må första gången under varje försäkringsår utgivas endast under förutsättning att medlemmen för minst tjugo veckor eller, i kassa med månadsavgifter, för minst fem månader under en period av tolv månader närmast före arbetslöshetens inträdande

erlagt avgift,

varit befriad från avgiftsplikt på grund av yrkesutbildning eller tjänstgöring som värnpliktig eller

uppburit tilläggspenning enligt lagen om moderskapshjälp.

I den i första stycket angivna perioden av tolv månader skall icke inräknas tid, under vilken medlemmen på grund av styrkt sjukdom varit förhindrad att åtaga sig arbete. Vad nu sagts gäller dock ej sjukdomstid, som infaller efter det han fyllt 67 år.

Därest tillsynsmyndigheten med stöd av 34 § föreskrivit begränsning av rätten till ersättning, äger tillsynsmyndigheten medgiva, att den i första stycket angivna perioden av tjugo veckor eller fem månader förkortas till lägst sexton veckor eller fyra månader.

Är medlem arbetslös vid övergången mellan två försäkringsår, skall vid tillämpning av detta moment ny arbetslöshet anses hava inträtt vid ingången av det senare försäkringsåret.

24 §.

Medlem må vid tillämpning av 23 § allenast tillgodoräknas avgift som erlagts antingen för tid, då han för annans räkning mot avlöning använts till arbete som utförts annorstädes än i medlemmens hem, eller för tid, då han haft semester eller eljest med helt eller delvis bibehållen avlöning åtnjutit ledighet av annan anledning än sjukdom, värnpliktstjänstgöring eller barnsörd.

Utan hinder av vad sålunda stadgats äger tillsynsmyndigheten beträffande viss grupp av medlemmar medgiva

1) att den, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning, må tillgodoräknas avgift för tid, då han utför arbetet i sitt hem,

2) att den, som omväxlande mot avlöning användes till arbete för annans räkning och arbetar som självständig företagare, må tillgodoräknas avgift för tid, då han utför arbete som självständig företagare, samt

3) att den, som övergått från att mot avlöning utföra arbete för annans räkning till att bli självständig företagare, må tillgodoräknas avgift för en tid av högst tjugofyra månader efter det att han blivit självständig företagare.

Konungen äger för viss grupp av medlemmar medgiva, att avgift för tid, då medlem arbetar som självständig företagare, må tillgodoräknas i större utsträckning än i andra stycket sägs.

25 §.

Erkända arbetslöshetskassor äga överenskomma, att tid, för vilken medlem erlagt avgift i en kassa, ävensom tid, som jämlikt 23 § skall tillgodoräknas ehuru avgift ej erlagts, skall vid prövning av de i nämnda paragraf angivna villkoren helt eller delvis räknas honom tillgodo i kassa, till vilken han övergår. Överenskommelse av motsvarande innebörd må träffas med erkänd arbetslöshetskassa i främmande stat, där obligatorisk arbetslöshetsförsäkring icke finnes anordnad.

Finnes i främmande stat obligatorisk arbetslöshetsförsäkring och äga de där försäkrade helt eller delvis räkna sig tillgodo tid, för vilken avgift erlagts till svensk erkänd arbetslöshetskassa, må sådan kassa medgiva, att tid, för vilken avgift erlagts till den främmande statens försäkring, må helt eller delvis tillgodoräknas vid tillämpning av 23 §. Vad nu sagts om tid, för vilken avgift erlagts, skall äga motsvarande tillämpning i fråga om tid, som må tillgodoräknas ehuru avgift ej erlagts.

Kassa äger medgiva, att medlem, vilken omedelbart före inträdet i kassan varit medlem i sådan sammanslutning för meddelande av arbetslöshets hjälp, som icke antagits till erkänd arbetslöshetskassa, må tillgodoräknas avgifter, vilka han erlagt till nämnda sammanslutning.

Kassa må jämväl medgiva, att medlem, som omedelbart före inträdet i kassan tillhört annan sammanslutning än i första eller tredje stycket sägs, vid tillämpning av 23 § 1 mom. må tillgodoräknas avgifter, som han före kassans bildande erlagt till sammanslutningen.

Överenskommelser och medgivanden, som avses i denna paragraf, skola för att bli gällande godkännas av tillsynsmyndigheten.

26 §.

Vid tillämpning av 23 § må beträffande medlem, som med avbrott tillhört erkänd arbetslöshetskassa eller annan i 25 § angiven sammanslutning, allenast tagas i betraktande avgifter och tillgodoräknas tid efter senaste av-

brottet i medlemskapet. Kassa äger dock medgiva, att medlem, som vid utträde ur kassan uppfyller det i 23 § 1 mom. angivna villkoret, vid återinträde inom fem år icke behöver ånyo fullgöra nämnda villkor.

27 §.

Övergår medlem till klass med högre daghjälp, må den högre daghjälpen ej utgivas till honom, förrän han efter övergången erlagt minst en avgift. Äger han välja mellan klasser och väljer han annan än den lägsta av dem eller underlåter han att anmäla förhållande, som medför skyldighet för honom att övergå till högre klass än den han tillhör, må daghjälp efter den högre klassen dock icke utgivas förrän han i denna klass erlagt minst sexton veckoavgifter eller fyra månadsavgifter.

Därest medlem övergår från klass med begränsning som avses i 34 § till klass utan sådan begränsning, skall begränsningen alltjämt gälla för honom till dess att han efter övergången erlagt minst sexton veckoavgifter eller fyra månadsavgifter.

Vad i första stycket sägs om övergång mellan olika klasser skall äga motsvarande tillämpning vid övergång mellan olika kassor.

28 §.

1 mom. Daghjälp må icke utgå till medlem, förrän han under en sammanhängande tid av högst tjugoen dagar varit arbetslös sex dagar (karenstid) och för dessa dagar företett intyg som i 22 § sägs.

Om särskilda skäl föranleda därtill, äger kassa föreskriva förlängning av de tider, som angivas i första stycket. Karenstiden må dock ej utsträckas längre än till tre månader och den tid, inom vilken karenstiden beräknas, ej bestämmas längre än till sex månader.

I karenstid inräknas endast dag, för vilken hel daghjälp skulle hava utgått, om karenstiden gått till ända. Dag, för vilken daghjälp jämlikt 33 § icke skulle hava utgått, må dock inräknas i karenstiden.

Förekommer inom kassas verksamhetsområde i större utsträckning kortvarig arbetslöshet i samband med julen och nyåret, äger tillsynsmyndigheten föreskriva, att vissa dagar vid dessa helger icke skola inräknas i karenstiden.

2 mom. Karenstid anses fullgjord, när medlem blir arbetslös efter att hava

uppburit hel sjukpenning eller hempenning enligt lagen om allmän sjukförsäkring eller lagen om yrkesskadeförsäkring för så många dagar, att deras antal ökat med tre motsvarar den för honom föreskrivna karenstiden, eller

åtnjutit tilläggspenning enligt lagen om moderskapshjälp eller under minst trettio dagar fullgjort tjänstgöring såsom värnpliktig

samt för senast sjunde kalenderdagen efter försäkringsförmånens upphörande eller tjänstgöringens slut företer intyg som avses i 22 §.

Ny karenstid skall ej krävas, när medlem på sätt tillsynsmyndigheten föreskriver styrker, att han icke haft arbete mer än fyrtioåtta dagar efter det han senast fullgjort eller jämlikt första stycket anses hava fullgjort karenstid eller efter det han senast uppburit daghjälp för minst fem av sex på varandra följande dagar. Ny karenstid skall dock fullgöras av medlem, som uppburit daghjälp för det jämlikt 31 § fastställda högsta antalet dagar.

Ersättningens storlek

29 §.

1 mom. Daghjälp må icke överstiga tjugo kronor.

Barntillägg utgör en krona 50 öre om dagen för varje barn.

Maketillägg utgår med två kronor om dagen och husföreståndarinnetillägg med samma belopp.

2 mom. Utför medlem å dag, då han i övrigt är arbetslös, avlönat arbete i högst två timmar eller, då fråga är om bisyssla, i högst tre timmar, må hel daghjälp jämte familjetillägg likväl utgivas till honom. Därest han å sådan dag utför avlönat arbete under längre tid, dock högst fyra timmar, må med tillsynsmyndighetens medgivande daghjälp och familjetillägg utgivas med hälften av vad eljest skolat utgå. Vad sist sagts skall dock endast gälla, om medlemmen före arbetslöshetens inträdande haft heldagsarbete och jämväl söker sådant arbete.

Uppbär medlem för viss dag halv sjukpenning enligt lagen om allmän sjukförsäkring eller lagen om yrkesskadeförsäkring, skall daghjälp och familjetillägg för samma dag nedsättas till hälften av vad eljest skolat utgå.

30 §.

1 mom. I daghjälp jämte, i förekommande fall, familjetillägg må ej utgivas högre belopp i förhållande till medlemmens dagsförtjänst än som framgår av en av Konungen fastställd tabell (överförsäkringstabell).

Med dagsförtjänst avses en sjättedel av den veckoinkomst eller, i fråga om medlem med månadslön, en tjugofemtedel av den månadsinkomst, som medlemmen före arbetslöshetens inträdande vanligen åtnjöt under arbetstid som var normal för honom. Där särskilda omständigheter föreligga, äger tillsynsmyndigheten medgiva, att större andel av medlems vecko- eller månadsinkomst än nu sagts skall anses utgöra hans dagsförtjänst.

Saknas underlag för sådan beräkning av dagsförtjänsten som i andra stycket sägs, skall såsom medlemmens dagsförtjänst räknas den i orten vanliga arbetsförtjänsten för arbetsdag för arbetstagare inom samma yrke och av samma arbetsförmåga som medlemmen.

Måste ersättningen minskas på grund av vad som stadgas i detta moment, skall först maketillägget eller husföreståndarinetillägget och där- efter barn- tillägget nedsättas eller helt innehållas samt sist daghjälp- en ned- sättas.

2 mom. Åtnjuter medlem i anledning av arbetslöshet fortlöpande under- stöd från arbetsgivaren eller från annan sammanslutning för meddelande av arbetslöshets- hjälp än erkänd arbetslöshetskassa, må daghjälp och fa- miljetillägg utgivas högst med belopp som motsvarar skillnaden mellan den högsta ersättning, som må utgå enligt 1 mom., och understödet.

Ersättningstiden

31 §.

1 mom. Medlem må icke uppbära daghjälp för mer än etthundrafemtio- sex dagar under varje försäkringsår. Tillsynsmyndigheten äger dock för viss kassa eller viss klass medgiva, att daghjälp må utgå för högst två- hundra dagar under varje sådant år.

I annat fall än som avses i 35 § skall den tid, för vilken daghjälp under ett försäkringsår längst må utgå, utgöra minst etthundratjugo dagar för medlem, som före försäkringsårets ingång ej fyllt 67 år.

2 mom. Har överenskommelse träffats eller medgivande lämnats enligt vad i 25 § första, andra eller tredje stycket sägs, skall vid tillämpning av 1 mom. med ersättning, som utgives av kassan, likställas ersättning, vilken utgivits av kassa eller sammanslutning som överenskommelsen eller med- givandet avser eller utgivits på grund av sådan obligatorisk arbetslöshets- försäkring i främmande stat, som medgivandet gäller.

Inskränkningar i rätten till ersättning

32 §.

Daghjälp må icke utgivas för

- 1) söndag,
 - 2) annan helgdag, med mindre medlemmen var arbetslös nästföregående eller efterföljande vardag,
 - 3) avtalsenlig fridag, såvida icke tillsynsmyndigheten medgivit, att dylik fridag må likställas med sådan helgdag, som angives under 2),
 - 4) dag, då medlemmen äger rätt till tilläggsspenning enligt lagen om moderskapshjälp, och
 - 5) dag, för vilken medlemmen sökt arbete för kortare tid än fyra timmar.
- Har medlem under en kalendervecka i fem dagar utfört arbete i sådan ut- sträckning, att hel daghjälp ej kunnat utgå för någon av dagarna, må dag- hjälp ej heller utgivas för den sjätte dagen.

33 §.

Har medlem på grund av driftinskränkning vid det företag, där han förlöpande är anställd, arbete mindre än fem dagar i veckan, skall det antal dagar under varje vecka, för vilka han eljest är berättigad till daghjälp, minskas med en. Sådan minskning skall dock ej ske i omedelbar anslutning till genomgången karenstid.

Då skäl äro därtill, må tillsynsmyndigheten i den omfattning och för den tid myndigheten bestämmer medgiva kassa befrielse från skyldigheten att tillämpa vad som är stadgat i första stycket.

Tillsynsmyndigheten äger jämväl föreskriva, att bestämmelserna i första stycket skola äga motsvarande tillämpning vid driftinskränkning, som ej innefattar minskning av antalet arbetsdagar per vecka.

34 §.

Omfattar kassas verksamhetsområde yrke, inom vilket arbetslöshet årligen regelbundet förekommer, eller föreligga eljest särskilda omständigheter, äger tillsynsmyndigheten beträffande kassans medlemmar eller viss grupp av dem föreskriva begränsning i rätten till daghjälp. Därvid må stadgas,

att karenstiden och den tid, inom vilken karenstiden skall beräknas, skola förlängas,

att daghjälp ej skall utgivas för viss tid av året, eller

att den tid, för vilken daghjälp längst må utgå under försäkringsåret, skall uppdelas i två perioder, av vilka den ena skall omfatta tid under vilken arbetslöshet regelbundet förekommer.

Ej må med stöd av första stycket karenstiden eller den tid, inom vilken karenstiden skall beräknas, utsträckas längre än som sägs i 28 § 1 mom. andra stycket.

35 §.

I stadgarna skall angivas, under vilka förutsättningar beträffande arbetslöshetens omfattning bland kassans medlemmar eller kassans ekonomiska ställning beslut må fattas av kassans styrelse om nedsättning av daghjälpens belopp eller minskning av den längsta tiden för erhållande av daghjälp.

Beslut, som avses i första stycket, skall gälla oavsett om medlem vid beslutets meddelande är berättigad att uppbära daghjälp eller ej. Beslutet skall för att bli gällande godkännas av tillsynsmyndigheten och må ej upphävas eller ändras utan dess samtycke. Myndigheten äger när som helst förordna, att beslutet icke längre skall äga tillämpning.

36 §.

Till den som frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete eller på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet eller avvisat erbjudet

lämpligt arbete eller utan att uttryckligen hava avvisat sådant arbete likväl genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat, att anställning ej kommit till stånd, må ersättning icke utgivas för de fyra närmast följande veckorna efter det sådant förhållande inträffat.

Erbjudet arbete skall anses lämpligt under förutsättning, att det motsvarar medlemmens krafter och färdigheter, att det är förenat med avlöning, som prövas vara skälig i förhållande till i arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete, att det icke hänför sig till arbetsplats, där arbetskonflikt råder, att förhållandena på arbetsplatsen väsentligen motsvara vad som i lag och författning kan finnas föreskrivet rörande åtgärder till förebyggande av ohälsa och olycksfall, samt att icke heller eljest särskilda omständigheter föreligga med hänsyn till sökandens personliga förhållanden eller arbetets natur.

Vad sålunda stadgats angående arbetskonflikt skall icke äga avseende å konflikt, som befunnits strida mot kollektivavtal eller lagen om kollektivavtal eller av tillsynsmyndigheten förklarats eljest vara av den särskilda beskaffenhet, att skälig anledning till arbetsvägran icke förelegat. Inom område, där kollektivavtal gäller, skall sådan förklaring dock äga giltighet allenast för tid intill dess arbetsdomstolen eller, där enligt avtal tvisten må hänskjutas till skiljemän, dessa meddelat beslut angående konflikten.

37 §.

För tid, då arbetskonflikt råder, må ersättning icke utgivas till den, som är direkt indragen i konflikten (deltager i strejk eller är föremål för lockout), eller

den, som eljest blivit arbetslös i anledning av konflikten och vilkens löne- och anställningsvillkor skäligen kunna antagas röna inverkan av densamma.

Närmare bestämmelser angående tillämpningen av denna paragraf meddelas av tillsynsmyndigheten.

38 §.

Finnes medlem, som svikligen uppgivit eller förtegat något förhållande av betydelse för bedömning av hans rätt till ersättning, icke böra utslutas ur kassan, må för en tid av högst ett år rätt till ersättning kunna fränkännas honom. Beslut härom skall av kassans styrelse ofördröjligen anmälas för tillsynsmyndigheten.

39 §.

I den mån så finnes påkallat äger tillsynsmyndigheten att för den, som ej är svensk medborgare, föreskriva särskilda begränsningar i rätten att uppbära ersättning från erkänd arbetslöshetskassa.

Ansökan om ersättning

40 §.

Ansökan om ersättning skall göras skriftligen hos kassan. Vid ansöknings skola fogas intyg, som avses i 21 och 22 §§.

Intygen skola förvaras bland kassans handlingar.

Fondbildning

41 §.

Erkänd arbetslöshetskassa skall såsom fond avsätta tillgångar, motsvarande per medlem räknat,

om kassan har minst 10 000 medlemmar: minst två gånger genomsnittliga beloppet per medlem av de tio sistförflutna årens inkomster i form av erlagda avgifter, räntor och erhållet statsbidrag,

om kassan har högst 500 medlemmar: minst fyra gånger ett på samma sätt beräknat belopp, och

om kassan har flera än 500 men färre än 10 000 medlemmar: minst det belopp, tillsynsmyndigheten med ledning av ovan angivna siffror bestämmer.

Har under tioårsperioden försäkringsersättningarnas belopp, förvaltningskostnaderna eller statsbidraget ökats avsevärt, äger tillsynsmyndigheten föreskriva, att såsom fond skola avsättas större tillgångar än som följer av vad i första stycket sägs.

Intill dess erkänd arbetslöshetskassa varit i verksamhet under tio år skall tillsynsmyndigheten årligen, med hänsynstagande till vad ovan sägs, bestämma fondens minimibelopp.

Utbetalning av ersättning må ej påbörjas, förrän tillsynsmyndigheten med hänsyn till kassans tillgångar samt kassans ekonomiska ställning i övrigt lämnat medgivande därtill.

Överskott å verksamheten skall tillföras fonden.

Fonden får endast tagas i anspråk, i den mån kassans inkomster ej förslå till täckande av kassans löpande utgifter.

42 §.

Fondens tillgångar skola redovisas

1) i obligationer eller andra skuldförbindelser, som utfärdats eller garanterats av staten,

2) i obligationer, utfärdade av Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Svenska bostadskreditkassan eller Svenska skeppshypotekskassan eller av hypoteksaktiebolag, som enligt vad därom finnes stadgat står under tillsyn av bank- och fondinspektionen,

3) i fordringsbevis, utfärdade av riksbanken, svenskt bankaktiebolag, postsparbanken, svensk sparbank, Svenska jordbrukskreditkassan eller central-kassa för jordbrukskredit, med undantag av sådana för den allmänna rörel-

sen avsedda förskrivningar, som medföra rätt till betalning först efter utfärdarens övriga fordringsägare (förlagsbevis),

4) i obligationer eller andra skuldförbindelser, utfärdade eller garanterade av svensk kommun, som till lånets upptagande eller garanterande erhållit Konungens tillstånd, eller

5) med tillsynsmyndighetens medgivande i fastighet, avsedd för kassans verksamhet, eller i aktier i aktiebolag eller andelar i ekonomisk förening, därest bolaget eller föreningen uteslutande har till uppgift att äga och förvalta sådan fastighet; dock att i varje fall åbyggnad å fastigheten skall vara brandförsäkrad i försäkringsbolag, som avses i lagen om försäkringsrörelse, eller i utländsk försäkringsanstalt med rätt att driva försäkringsrörelse här i riket.

Utän hinder av vad ovan föreskrivits må med tillsynsmyndighetens medgivande högst en femtedel av fondens tillgångar redovisas i skuldförbindelser, för vilka kassan äger säkerhet genom inteckning i fast egendom eller tomträtt inom två tredjedelar av senast fastställda taxeringsvärde; och skall i fråga om brandförsäkring av åbyggnad gälla vad vid 5) stadgas.

Styrelse m. m.

43 §.

Av erkänd arbetslöshetskassas styrelse skall tillsynsmyndigheten efter förslag av kassan utse en ledamot jämte suppleant för honom.

Styrelseledamot, som utsetts av tillsynsmyndigheten, äger för uppdragets fullgörande uppbära ersättning med belopp, som bestämmes av tillsynsmyndigheten.

44 §.

I erkänd arbetslöshetskassa, som har lokalavdelningar å olika orter, skall den befogenhet, som tillkommer sammanträde med kassan, helt utövas av valda ombud.

III. Om tillsyn å erkända arbetslöshetskassor och om återkallande av antagande

45 §.

Hos tillsynsmyndigheten skall över erkända arbetslöshetskassor föras en förteckning, vilken beträffande envar sådan kassa skall innehålla hänvisning till inskrivningar rörande kassan i understödsföreningsregistret samt uppgift om kassans verksamhetsområde och postadress. Har kassa medgivits att utöva verksamhet med lägre medlemsantal än 1 500, skall uppgift jämväl härom intagas i förteckningen.

46 §.

Erkänd arbetslöshetskassas räkenskaper skola avslutas för kalenderår samt föras i enlighet med bokföringslagen den 31 maj 1929 jämte de särskilda föreskrifter, som tillsynsmyndigheten därutöver meddelar.

I balansräkningen skall såsom skuld upptagas ett belopp, minst motsvarande det för kassa av ifrågavarande storlek föreskrivna lägsta fondbeloppet.

47 §.

Tillsynsmyndigheten har att tillhandagå med råd och upplysningar i fråga om åtgärder, som må erfordras för antagande till erkänd arbetslöshetskassa, ävensom beträffande det lämpliga inrättandet av sådan kassas verksamhet.

Tillsynsmyndigheten skall vidare övervaka, att erkänd arbetslöshetskassa bedriver sin verksamhet i enlighet med bestämmelserna i denna förordning och kassans stadgar samt på ett i övrigt ändamålsenligt sätt.

Erkänd arbetslöshetskassa är pliktig att när som helst bereda tillsynsmyndigheten eller dess ombud tillfälle att granska kassans räkenskaper, protokoll och övriga handlingar samt att lämna dem tillträde till sammanträde med kassan eller dess styrelse. Kassa åligger ock att till tillsynsmyndigheten insända de handlingar och uppgifter rörande verksamheten, som myndigheten begär.

Tillsynsmyndigheten äger fastställa för kassornas verksamhet erforderliga formulär; och kassa är skyldig att i föreskriven ordning begagna formulären.

Närmare bestämmelser om övervakandet av de erkända arbetslöshetskassorna meddelas av Konungen.

48 §.

Har medlemsantalet i erkänd arbetslöshetskassa nedgått under 1 500 eller, i fråga om kassa som erhållit medgivande att utöva verksamhet med lägre medlemsantal än 1 500, under det tal som tillsynsmyndigheten bestämt, åligger det styrelsen för kassan att ofördröjligen därom göra anmälan hos tillsynsmyndigheten.

I anledning av anmälan, som nu sagts, har tillsynsmyndigheten att så snart ske kan meddela beslut, huruvida det må vara kassan medgivet att likväl fortsätta sin verksamhet som erkänd arbetslöshetskassa. Lämnas sådant medgivande, skall tillsynsmyndigheten tillika bestämma visst tal, under vilket kassans medlemsantal ej må nedgå, vid äventyr att medgivandet återkallas.

Har medgivande, som i andra stycket sägs, ej lämnats eller har sådant medgivande lämnats och kassans medlemsantal därefter nedgått under det nya talet och detta icke inom tre månader åter uppnåtts, skall kassan vara pliktig att träda i likvidation.

49 §.

Finner tillsynsmyndigheten, att avvikelse från denna förordning förekommer eller att eljest anledning till anmärkning mot erkänd arbetslös-

hetskassas verksamhet föreligger, äger tillsynsmyndigheten meddela kassan anvisning att vidtaga den åtgärd eller den förändring av kassans verksamhet, som prövas erforderlig. Därvid skall tillsynsmyndigheten bestämma viss skäligen tid, inom vilken anvisad åtgärd eller förändring skall hava vidtagits.

Finnes kassa icke tillbörligen ställa sig sålunda meddelad anvisning till efterriktelse, må antagandet återkallas eller kassan förklaras vara rätten till statsbidrag helt eller delvis för viss tid förlustig.

Har anvisning enligt 78 § lagen om understödsföreningar meddelats kassa och finnes kassan icke tillbörligen ställa sig anvisningen till efterriktelse, må tillsynsmyndigheten, där den ej finner skäl föreligga att tillämpa i nämnda paragraf därför stadgad påföljd, förfara enligt andra stycket här ovan.

Återkallande av antagande må ej ske utan att tillfälle lämnats kassan att å sammanträde fatta beslut i anledning av lämnad anvisning.

50 §.

Om delgivning av beslut, som av tillsynsmyndigheten meddelats enligt denna förordning, så ock om besvär över sådant beslut skall gälla vad i 79 § lagen om understödsföreningar finnes stadgat; dock må klagan icke föras över beslut, som av tillsynsmyndigheten meddelats angående beskaffenheten av arbetskonflikt inom område, där kollektivavtal gäller.

IV. Straffbestämmelser

51 §.

Styrelseledamot eller annan, som vid ansökan om antagande mot bättre vetande meddelar oriktig uppgift, straffes med dagsböter.

Försummas anmälan, som är föreskriven i 48 §, straffes den försumlige med böter från och med fem till och med trehundra kronor. Sådant försumelse åtalas vid allmän underrätt i den ort, där kassans styrelse har sitt säte.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1957, då förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor upphör att gälla.

Uppgår den 1 september 1957 antalet medlemmar i kassa, som antagits dessförinnan, icke till 1 500, skola äldre bestämmelser angående minsta antalet medlemmar alltjämt gälla för kassan så länge medlemsantalet i denna understiger 1 500.

Därest kassa enligt sina den 31 augusti 1957 gällande stadgar utgiver daghjälp för mindre antal dagar än som angives i 31 § 1 mom. andra stycket i den nya förordningen, må kassan så länge tillsynsmyndigheten det medgiver utgiva daghjälp för samma antal dagar varje försäkringsår efter det den nya förordningen trätt i kraft.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till stadgande, som ersatts genom bestämmelse i denna förordning, skall hänvisningen i stället gälla den bestämmelsen.

2) Förslag

till

Förordning**om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Statsbidrag, som avses i förordningen den _____ om erkända arbetslöshetskassor, utgår till envar sådan kassa såsom grundstatsbidrag, daghjälsbidrag, familjetillägsbidrag och förvaltningsbidrag.

2 §.

Grundstatsbidrag utgår, där ej annat följer av vad nedan sägs, för varje dag, för vilken daghjälp utgivits, med dels ett grundbelopp av två kronor 25 öre vid en daghjälp av fem kronor 50 öre, dels ock ett tilläggsbelopp av 25 öre för varje hel krona, varmed daghjälpen överstiger fem kronor 50 öre; dock må grundstatsbidraget ej i något fall uppgå till högre belopp än fem kronor för varje ersättningsdag.

Har daghjälpen fastställts till lägre belopp än fem kronor 50 öre, skall grundstatsbidraget utgå med fyrtio procent av det fastställda beloppet.

För dag, då halv ersättning utgives enligt 29 § 2 mom. förordningen om erkända arbetslöshetskassor, skall grundstatsbidrag utgå med hälften av belopp, som i första och andra styckena sägs.

3 §.

Där ej annat följer av vad nedan sägs, utgår daghjälsbidrag för kalenderår med viss procentuell andel av kassans sammanlagda kostnader för daghjälp under tid av året, då antagande till erkänd arbetslöshetskassa varit gällande, efter avdrag dock från nämnda kostnader av belopp som svarar mot grundstatsbidraget. Procenttalet bestämmes i förhållande till antalet ersättningsdagar per medlem i överensstämmelse med en vid denna förordning som bilaga fogad tabell med tillhörande särskilda bestämmelser.

Vid beräkning av daghjälsbidraget skall hänsyn ej tagas till daghjälp, som jämlikt 29 § 2 mom. förordningen om erkända arbetslöshetskassor utgår med halvt belopp, eller på sådan daghjälp belöpande grundstatsbidrag.

4 §.

För kassa, där medlemmarna jämlikt 15 § förordningen om erkända arbetslöshetskassor äro fördelade på olika klasser, beräknas grundstatsbidraget och daghjälsbidraget särskilt för varje klass.

5 §.

Har antagande till erkänd arbetslöshetskassa blivit gällande eller upphört att gälla under ett kalenderår, beräknas daghjälsbidraget för den tid av året, då antagandet varit gällande, efter förhållandena under ett helt år, räknat i förra fallet från det antagandet blev gällande och i senare fallet till dess antagandet upphörde att gälla.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning beträffande beräkning av daghjälsbidraget för viss klass, då klassindelningen inom erkänd arbetslöshetskassa ändrats under kalenderåret.

6 §.

Familjetilläggsbidrag utgår med nedan angivet undantag för kalenderår med belopp, motsvarande sjuttiofem procent av kassans sammanlagda utgifter för familjetillägg under året.

7 §.

I fråga om medlem, som vid ingången av visst försäkringsår fyllt 67 år, utgår grundstatsbidrag, daghjälsbidrag och familjetilläggsbidrag för högst sjuttioåtta ersättningsdagar under försäkringsåret.

8 §.

Förvaltningsbidrag utgår för kalenderår dels med ett i förhållande till antalet årsmedlemmar i kassan under året beräknat belopp (medlemsbidrag), dels ock med belopp motsvarande vad under året utgivits i ersättning till styrelseledamot, som utsetts av tillsynsmyndigheten.

Medlemsbidrag utgår, där ej annat följer av vad i tredje stycket sägs, med fem kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som icke överstiger 3 000, med fyra kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som överstiger 3 000 men icke 25 000, och med tre kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som överstiger 25 000.

Då kassa antages under villkor, som anges i 5 § förordningen om erkända arbetslöshetskassor, skall tillsynsmyndigheten bestämma, efter vilka grunder medlemsbidraget skall utgå.

9 §.

Antalet årsmedlemmar under visst kalenderår motsvarar en sjättedel av summan av antalet medlemmar vid utgången av envar av perioderna januari—februari, mars—april, maj—juni, juli—augusti, september—oktober och november—december eller, om antagande till erkänd arbetslöshetskassa gällt endast under del av året, vid utgången av varje dylik period, under vilken antagandet hela tiden varit gällande.

Antalet ersättningsdagar per medlem under visst kalenderår motsvarar antalet dagar under året, för vilka daghjälp utgått, dividerat med antalet

årsmedlemmar under samma år. I antalet ersättningsdagar må dock icke inräknas dag, för vilken grundstatsbidrag, daghjälsbidrag och familjetilläggsbidrag enligt 7 § ej utgår, och icke heller dag, för vilken halv ersättning utgår enligt 29 § 2 mom. förordningen om erkända arbetslöshetskassor.

10 §.

Statsbidrag utbetalas årsvis i efterskott efter ansökan.

När skäl äro därtill må efter tillsynsmyndighetens beprövande till kassa utbetalas intill hela beloppet av grundstatsbidrag och familjetilläggsbidrag, som belöpa å tiden från årets början till utbetalningsdagen, samt intill nio tiondelar av medlemsbidrag och daghjälsbidrag, som skäligen kunna antagas belöpa å samma tid.

11 §.

Närmare bestämmelser angående tid och sätt för utbetalandet av statsbidrag meddelas av Konungen.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1957, då förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor upphör att gälla. Äldre bestämmelser skola dock äga tillämpning i fråga om statsbidrag för tiden före den nya förordningens ikraftträdande.

Inledning

1953 års riksdag beslöt, på grundval av förslag, som framlagts av 1951 års utredning om arbetslöshetsförsäkringen, avsevärda förbättringar av statsbidragen till de erkända arbetslöshetskassorna samt av de ersättningar kassorna lämnar till sina medlemmar vid arbetslöshet (prop. 166, SL²U 7, rskr 185).

Till grund för de i förevarande proposition framlagda författningsförslagen ligger ett av nämnda utredning under år 1955 framlagt betänkande med förslag till ny förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m. (SOU 1955: 27)

Yttranden över betänkandet har avgivits av arbetsmarknadsstyrelsen, försäkringsinspektionen, socialstyrelsen, statskontoret, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning, bank- och fondinspektionen, försvarets socialbyrå, kommerskollegium — som bifogat yttranden från vissa handelskammare — riksräkenskapsverket, Landsorganisationen i Sverige, Svenska arbetsgivareföreningen, Tjänstemännens centralorganisation, De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation, Svenska lantarbetsgivareföreningen, Handelsn arbetsgivareorganisation, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Riksförbundet landsbygdens folk, Svenska landskommunernas förbund, Svenska stadsförbundet, Svenska sjukkasseförbundet, Statstjänstemännens riksförbund, Yrkeskvinnors samarbetsförbund och Socialdemokratiska kvinnoförbundet.

Försäkringens omfattning

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Ericsson, anför i propositionen följande.

»Den statsunderstödda frivilliga arbetslöshetsförsäkringen, som varit i verksamhet sedan år 1935, har utvecklats så att den nu omfattar ca 1 240 000 försäkrade. Betydande grupper av förvärvsarbetande står emellertid utanför försäkringen. Sedan det klarlagts, att införande av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring inte kan betraktas som en aktuell fråga, har det syntts motiverat att överväga om den frivilliga försäkringen kan utvecklas ytterligare så att densamma kommer att omfatta alla de persongrupper, som kan anses vara i behov av försäkringsskydd mot verkningarna av oförvållad arbetslöshet. Samtidigt härmed har ansetts böra övervägas om någon grupp, som nu omfattas av försäkringen, bör undantas från densamma. Dessa överväganden har uppdragits åt 1951 års utredning om arbetslöshetsförsäkringen.

Det är uppenbart, att den viktigaste åtgärd som kan vidtagas för att främja försäkringens utbredning är att bereda de försäkrade sådana villkor och arbetslöshetskassorna sådant stöd av det allmänna, att det framstår som en avgjord fördel att ansluta sig till försäkringen. Genom den förbättring av statsbidragen och försäkringsförmånerna som beslöts år 1953 synes ett relativt tillfredsställande läge ha åstadkommits i detta hänseende. Som en följd härav har också under de senaste åren icke obetydliga grupper, som tidigare stått utanför försäkringen, anslutit sig till denna.

Den nuvarande arbetslöshetsförsäkringen är i princip avsedd för arbetstagarne. Gränsen mellan arbetstagare och fria företagare är tämligen flytande och den praxis, som utbildat sig vid tillämpningen av olika lagar och författningar, är inte entydig. Inom arbetslöshetsförsäkringen har arbetstagarbegreppet givits en ganska vidsträckt, socialt betonad innebörd. Häremot synes inte vara något att erinra.

Arbetslöshetsförsäkringen har byggts upp av de fackliga organisationerna. Dess utveckling har i hög grad främjats genom att medlemskap i dessa organisationer förenats med medlemskap i erkänd arbetslöshetskassa. Visserligen står kassorna öppna även för arbetstagare, vilka inte tillhör den fackorganisation som bildat kassan, men det ligger i sakens natur att förutsättningarna för anslutning av fackligt oorganiserade arbetstagare är ogynnsamma. Den möjlighet att vinna inträde i försäkringen, som lagstiftningen erbjuder dem, har begagnats endast i ringa omfattning. Utanför försäkringen står också vissa fackförbundsmedlemmar, främst stats- och kommunalanställda. Anledningen härtill torde såsom utredningen anfört i flertalet fall vara, att arbetslöshetsrisken bedömts vara så ringa att anslutning till försäkringen inte ansetts motiverad.

Frågan huruvida försäkringen bör omfatta även personer utan arbetslöshetsrisk kan ses ur olika synvinklar. Å ena sidan är det bl. a. ur riskutjämningsynpunkt av stor betydelse att det bland en arbetslöshetskassas medlemmar finns grupper med ingen eller liten arbetslöshetsrisk. Å andra sidan kan vägande skäl anföras mot att staten enligt samma grunder som eljest bidrager till sådana kassor, vars medlemmar såvitt det kan bedömas praktiskt taget inte löper risk för arbetslöshet. Utredningen, som övervägt hithörande spörsmål, har inte ansett sig böra föreslå någon bestämmelse, som ger tillsynsmyndigheten möjlighet att vägra registrering av en arbetslöshetskassa på grund av att arbetslöshetsrisk för dess medlemmar inte anses föreligga. Däremot föreslås, att registrering må ske under villkor att statsbidrag i form av medlemsbidrag skall utgå med lägre belopp än som eljest är föreskrivet, om det är sannolikt att utbetalningen av ersättning blir synnerligen ringa i förhållande till medlemsantalet. Jag biträder detta förslag, som genomgående tillstyrkts under remissbehandlingen.

Enligt utredningens förslag skall minimiantalet medlemmar i en erkänd

arbetslöshetskassa höjas från nuvarande 500 till 1 500 med möjlighet för tillsynsmyndigheten att, om särskilda omständigheter föranleder därtill, antaga jämväl understödsförening med mindre medlemsantal till erkänd kassa. Tjänstemännens centralorganisation har ansett, att 3 000 medlemmar bör vara minimigräns, under det att övriga remissinstanser inte haft något att erinra mot utredningens förslag. Jag delar uppfattningen att det nuvarande minimiantalet bör höjas och anser det inte lämpligt att gå längre än utredningen föreslagit.

Utredningen har vidare föreslagit, att tillsynsmyndigheten skall erhålla uppdrag att i samarbete med De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation m. fl. upptaga förhandlingar om bildande av en allmän arbetslöshetskassa främst för vissa smärre grupper arbetstagare, som med hänsyn till försäkringens uppbyggnad har svårigheter att vinna anknytning till densamma. En sådan kassa skulle enligt min mening vara en värdefull komplettering av försäkringen. Det synes emellertid naturligt att initiativet till att bilda en dylik kassa tages av de närmast berörda organisationerna och att arbetsmarknadsstyrelsen medverkar på samma sätt som är vanligt vid tillkomsten av nya arbetslöshetskassor. Huruvida särskilt statligt stöd erfordras till en allmän kassa av den typ utredningen tänkt sig, torde få prövas först sedan det visat sig att övriga förutsättningar för bildandet av en dylik kassa föreligger.

I arbetslöshetskasseförordningen finns f. n. inga direkta bestämmelser om personer som uppbär folkpension i form av ålderspension. Det förutsättes dock, att kassa kan fastställa viss maximiålder för rätten att inträda i och skyldigheten att utträda ur kassan. I den mån kassa inte beslutat annat gäller sålunda såväl i fråga om rätt till medlemskap som rätt till ersättning samma regler för ålderspensionärer som för andra kassamedlemmar. Åtskilliga kassor har bestämt en viss högsta ålder för inträde i kassan men endast två har beslutat att medlem skall utträda ur kassan vid viss ålder; i ena fallet har denna ålder bestämts till 67 år, i det andra till 70 år. Socialvårdskommittén föreslog för den obligatoriska försäkringen, att medlemskapet skulle upphöra när medlem fyllde 67 år. Denna åldersgräns gäller med vissa undantag beträffande arbetslöshetshjälp i form av kontantunderstöd samt hänvisning till arkivarbete och beredskapsarbete.

Utredningens majoritet har ansett, att nuvarande regler rörande ålderspensionärer bör bibehållas. I ett avseende, vartill jag återkommer i ett senare avsnitt, föreslås dock för denna grupp en inskränkning i förhållande till vad som nu gäller, nämligen i fråga om behandlingen av sjuktid i samband med prövning av avgiftsvillkoren. Såväl reservationsvis inom utredningen som i flera yttranden har föreslagits ytterligare, mer eller mindre omfattande inskränkningar i rätten för ålderspensionärer att vara medlemmar i eller uppbära ersättning från arbetslöshetskassa.

Enligt min mening kan man inte bortse från att åtskilliga ålderspensionärer fortfarande är fullt arbetsföra och sysselsatta i förvärvslivet. För dessa pensionärer föreligger liksom för övriga förvärvsarbetande ett fullt legitimt intresse av att genom försäkring gardera sig mot inkomstbortfall på grund av arbetslöshet. Det förtjänar vidare framhållas, att försäkringens arbets- och avgiftsvillkor är så utformade, att personer, som på grund av sin ålder eller eljest lämnar förvärvslivet, i stor utsträckning automatiskt utmönstras ur försäkringen, samt att såsom villkor för rätt till ersättning gäller inte bara att vederbörande är arbetslös utan också att han är arbetsför och står till arbetsmarknadens förfogande. Med hänsyn till vad som nu anförts kan det synas, som om anledning saknades att överväga inskränkningar i ålderspensionärernas rätt till medlemskap eller försäkringsersättning.

Emellertid kan ur principiella synpunkter invändningar göras mot att ersättning från den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen utgives utan hänsyn till att vederbörande uppbär ålderspension. Härtill kommer att den praktiska tillämpningen av arbetslöshetskassaförordningens regler å äldre kassamedlemmar är förknippad med betydande svårigheter. Med hänsyn till att arbetsförmågan i regel avtar successivt med åren är det ofta vanskligt att avgöra, huruvida en person över 67 år, som utan eget förvållande blivit arbetslös och som inte kan beredas nytt arbete, verkligen kan anses arbetsför i försäkringens bemärkelse eller om han på grund av sin ålder måste anses inte längre tillhöra arbetsmarknaden. Såsom utredningen påpekat leder gällande ordning i många fall till att äldre personer, som blir arbetslösa, uppbär ersättning från arbetslöshetskassan under maximal ersättningstid och därefter lämnar förvärvslivet. En sådan ordning kan inte anses tillfredsställande. Det är vidare att märka, att ersättningarna till ålderspensionärer utgör en betydande belastning för försäkringen. Medan endast ca 2 procent av samtliga kassamedlemmar utgöres av ålderspensionärer, kan enligt utredningens beräkningar i nuvarande arbetsmarknads-läge ca 12 procent av det sammanlagda antalet ersättningsdagar antagas hänföra sig till dem.

Av det anförda torde framgå, att frågan om folkpensionärernas ställning inom arbetslöshetsförsäkringen är ett komplicerat problem. Efter att ha övervägt olika lösningar har jag stannat för att föreslå, att kassorna tills vidare bibehålles vid sin nuvarande rätt att, om de så önskar, låta ålderspensionärer inträda och kvarstå i försäkringen men att statsbidraget till ersättning åt ålderspensionärer begränsas till att utgå för högst 78 ersättningsdagar d. v. s. 13 ersättningsveckor varje försäkringsår efter det, under vilket vederbörande fyller 67 år. Härigenom ernås en viss överensstämmelse med den allmänna sjukförsäkringen, där rätten till sjukpenning för ålderspensionärer är begränsad till ungefär tre månader under ett och samma sjukdomsfall. I den mån arbetslöshetskassorna inte finner anledning att begränsa den maximala ersättningstiden till 78 dagar för ålders-

pensionärer, bör kostnaderna för överskjutande ersättningsdagar bestridas av kassorna själva.

Jag förutsätter, att folkpensionärernas ställning inom försäkringen upptages till förnyat övervägande i samband med att frågan om ett effektivare pensionssystem än den nuvarande folkpensioneringen bringas till en lösning. De av mig förordade reglerna bör därför betraktas som ett provisorium.

Vad härefter angår de självständiga företagarna är dessa nu i stort sett uteslutna från försäkringen. Enligt 7 § arbetslöshetskasseförordningen äger nämligen den, som under de senast förflutna 12 månaderna längre tid än fem månader haft ställning såsom självständig företagare utan att samtidigt mot avlöning användas till arbete för annans räkning, inte rätt att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa eller att kvarstå som medlem i sådan kassa. Viss dispens kan visserligen lämnas, men reglerna härom är så utformade, att möjlighet inte föreligger för företagare att erlægga och tillgodoräkna sig avgifter för tid då han arbetar i denna egenskap. Utredningen har kommit till den uppfattningen, att företagare inte kan förväntas i större utsträckning ansluta sig till arbetslöshetsförsäkringen även om de författningsmässiga hindren för deras anslutning undanröjes. Med tanke på företagargrupper som reellt står nära de anställda har utredningen emellertid föreslagit ökade möjligheter för personer, som är eller nyligen varit företagare, att ansluta sig till försäkringen.

Sålunda föreslås, att den som övergått från att vara företagare till att bli arbetstagare eller söka arbete som anställd skall kunna omedelbart utan dispensförfarande vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa. Häremot har jag i likhet med remissinstanserna intet att erinra.

Vidare har utredningen föreslagit, att tillsynsmyndigheten tillerkännes befogenhet att beträffande viss grupp medlemmar medgiva, att avgift för tid då medlem arbetar som självständig företagare må tillgodoräknas honom under högst 24 månader efter det att han övergått till att bli sådan företagare. Detta förslag har liksom övriga i det följande nämnda förslag beträffande företagarna godtagits i det stora flertalet av yttranden men avstyrkts av arbetsmarknadsstyrelsen, som till stöd för sin ståndpunkt åberopat kontrollsvårigheter.

För egen del finner jag det naturligt, att en arbetstagare, som övergår till att bli självständig företagare, får möjlighet att under en övergångstid kvarstå i försäkringen och genom avgiftsbetalning vidmakthålla sitt försäkringsskydd. En förutsättning härför bör givetvis vara, att en betryggande kontroll kan utövas över att vederbörande tillgodoräknas avgifter endast för den tid, då han verkligen arbetar, liksom också att arbetslöshetskontrollen kan ordnas på ett tillfredsställande sätt. Skulle tillsynsmyndigheten efter prövning av samtliga föreliggande omständigheter finna

dessa förutsättningar vara uppfyllda bör lagstiftningen enligt min mening inte lägga hinder i vägen för att dispens meddelas i enlighet med vad utredningen föreslagit. Jag tillstyrker därför förslaget även i denna del.

Särskilda problem uppkommer beträffande personer, som omväxlande arbetar såsom företagare och anställda. Enligt gällande bestämmelser måste en person arbeta som anställd minst sju månader om året för att vara medlem i erkänd arbetslöshetskassa. Den som är lönearbetare under halva året och egen företagare under återstoden kan alltså inte tillhöra försäkringen. Visserligen äger tillsynsmyndigheten medge dispens från ifrågasvarande regel men tillsynsmyndigheten äger inte befogenhet att medge vederbörande rätt att uppbygga och vidmakthålla sitt försäkringsskydd genom att erlägga avgifter för den tid, han arbetar som egen företagare. Utredningens förslag innebär, att tillsynsmyndigheten tillerkännes en dylik befogenhet. För egen del finner jag rimligt, att lagstiftningen uppmjukas på sätt utredningen föreslagit. Den vidgade rätt att ge dispens, som härigenom kommer att föreligga för tillsynsmyndigheten, bör utnyttjas med varsamhet. Vid prövningen av dispensärenden bör i första hand övervägas, huruvida blott en del av de avgifter, som erfordras för att ersättningsrätt skall föreligga, bör få erläggas för tid då den försäkrade utför arbete som självständig företagare. En förutsättning för dispens bör alltid vara, att en tillfredsställande kontroll kan åstadkommas.

Utredningen har vidare föreslagit, att Kungl. Maj:t skall ha möjlighet att i andra fall än de nu nämnda medge företagare att ansluta sig till försäkringen. Det synes föga sannolikt, att det blir aktuellt att utnyttja en sådan bestämmelse i större utsträckning. Stor försiktighet bör också iakttagas med hänsyn till kontrollsvårigheterna. Emellertid bör arbetslöshetsförsäkringen enligt min mening i princip öppnas för alla företagargrupper, som har behov av sådan försäkring och beträffande vilka förutsättningar för avgiftskontroll m. m. konstateras föreligga. Till dessa grupper torde framför allt höra sådana företagare, som arbetar i sin egen rörelse under i huvudsak samma betingelser som anställda. Jag tillstyrker därför förslaget i denna del.

Vissa anhöriga till arbetsgivaren — nämligen hans make, föräldrar, adoptant, barn eller adoptivbarn — får enligt gällande bestämmelser inte utan särskild dispens från tillsynsmyndigheten tillhöra försäkringen, om de under mer än fem av de sist förflutna 12 månaderna varit anställda hos honom. Enligt utredningens förslag skall arbetsgivarens make även i fortsättningen vara utesluten från rätten att tillhöra erkänd arbetslöshetskassa såvida dispens ej meddelas av tillsynsmyndigheten, medan övriga familjemedlemmar skall kunna tillhöra sådan kassa utan att dispens behöver ges. De skäl som anförts för detta förslag synes mig bärande och jag tillstyrker därför att det genomföres. Emellertid bör det

stå kassorna fritt att genom bestämmelser i stadgarna från rätten till medlemskap undantaga personer, som under minst fem av de senast förflutna 12 månaderna använts till arbete uteslutande av föräldrar, adoptivföräldrar, barn eller adoptivbarn.

Utredningen har slutligen föreslagit, att de hinder, som nu föreligger för hemarbetare att tillhöra försäkringen, undanröjes genom att tillsynsmyndigheten tillerkännes befogenhet att medgiva, att avgift för tid, då kassamedlem mot avlöning arbetar för annans räkning, får tillgodoräknas honom utan hinder av att arbetet utföres i medlemmens hem. De tre remissorgan — arbetsmarknadsstyrelsen, statskontoret och Handelsn arbetsgivareorganisation — som särskilt tagit upp frågan om arbetslöshetsförsäkring av hemarbetarna, har avstyrkt detta förslag med i stort sett samma motivering: anslutningen av hemarbetare till försäkringen skulle av allt att döma bli ringa men kontrollsvårigheterna och de administrativa problemen betydande. Svårigheterna att på ett tillfredsställande sätt lösa hithörande frågor får inte underskattas, men enligt min mening bör detta inte utgöra ett tillräckligt skäl för att kategoriskt utestänga hemarbetarna från försäkringen. Att genom lagregler fastslå vad som i detalj bör gälla beträffande kontroll och dylikt är knappast möjligt. Genom det av utredningen föreslagna dispensförfarandet ges tillsynsmyndigheten möjlighet att, innan anslutning till försäkringen kommer till stånd, för varje särskild grupp pröva förutsättningarna för att försäkringsvillkoren i olika avseenden skall kunna uppfyllas. Arbetsförhållandena för hemarbetarna torde variera betydligt. För somliga grupper lär det med hänsyn till kontrollsvårigheterna inte vara möjligt att ordna med en anslutning till försäkringen men för andra grupper synes det vara relativt lätt att erhålla betryggande kontroll i olika avseenden. Även de administrativa problemen torde vara olika stora för skilda grupper av hemarbetare.

Med hänsyn till vad som nu anförts anser jag mig böra biträda utredningens förslag i fråga om hemarbetarna.»

Motioner

Frågor rörande ålderspensionärernas ställning inom arbetslöshetsförsäkringen upptages till behandling dels i de likalydande motionerna I: 562 och II: 750 och dels i motionen I: 561.

Motionerna I: 562 och II: 750 upptager ett yrkande rörande visst tillgodoräknande av sjukdomstid för uppfyllande av det s. k. tidsbestämda avgiftsvillkoret. I fråga om dessa motioner får utskottet hänvisa till vad som upptagits i det följande under rubriken »Villkoren för ersättning».

I *motionen I: 561* framställs yrkanden dels av samma innebörd som i motionerna I: 562 och II: 750 och dels rörande minimitiden för ersättning

från arbetslöshetsförsäkringen till ålderspensionärer. I förstnämnda hänseende behandlas yrkandet nedan under rubriken »Villkoren för ersättning». I fråga om minimitiden för ersättning till ålderspensionärer hemställs i motionen, att 31 § 1 mom. andra stycket skall erhålla följande lydelse: »I annat fall än som avses i 35 § skall den tid, för vilken daghjälp under ett försäkringsår längst må utgå, utgöra minst 120 dagar.» En dylik bestämmelse har upptagits även i det i propositionen framlagda förslaget till lydelse av 31 § 1 mom. andra stycket men begränsas där till att gälla endast »för medlem, som före försäkringsårets ingång ej fyllt 67 år» — för medlem som fyllt 67 år må kassa alltså enligt propositionens förslag bestämma lägre minimitid för ersättning än 120 dagar. — Rörande sitt ställningstagande till yrkandet får utskottet hänvisa till sitt yttrande under rubriken »Försäkringsersättningsarna».

I motionen har icke i hemställan upptagits något yrkande rörande den tid, för vilken statsbidraget till ersättning till ålderspensionärer skall utgå. Denna fråga har emellertid berörts i den motivering, som lämnats i motionen. Motionärerna anför sålunda att förslaget i propositionen om begränsning såvitt gäller ålderspensionärer av statsbidraget till att avse 78 dagar kunde befaras innebära, att ingen kassa komme att lämna ersättning utöver 78 dagar. Att vid ofrivillig arbetslöshet undantaga ålderspensionären från att erhålla dag ersättning på samma sätt som övriga kassamedlemmar vore en ringaktning av den äldre arbetskraften.

Efter att ha berört det i propositionen gjorda förslaget, att för ålderspensionär sjukdomstid ej skall privilegieras vid prövning av om det tidsbestämda avgiftsvillkoret uppfyllts, anför motionärerna: »För vår del anser vi, att denna särställning vid sjukdom är kränkande för folkpensionärer, och kommer vi av denna anledning att yrka på ett borttagande av denna bestämmelse. Samma gäller också bestämmelsen om att understöd tiden för folkpensionärer skall sänkas från 156 dagar till 78.»

Utskottet

Sedan den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen trädde i verksamhet år 1935 har rörelsen vuxit till att numera omfatta omkring 1 240 000 försäkrade. Med försäkringsformen är förenade sådana fördelar såväl för den enskilde som för samhället, att arbetslöshetsförsäkringen framstår såsom den lämpligaste formen för kontanthjälp vid arbetslöshet. Det är därför ett viktigt samhällsintresse att understödja den vidare utvecklingen av de erkända arbetslöshetskassornas verksamhet.

För att utöva tillräcklig dragningskraft bör försäkringen bereda de försäkrade förmåner som innebär, att de vid arbetslöshet sättes i en märkbart bättre situation än om de icke varit försäkrade. En väsentlig förbättring av de ersättningar som vid arbetslöshet utgår till medlemmarna i de erkända

arbetslöshetskassorna möjliggjordes genom beslut vid 1953 års riksdag. Icke obetydliga grupper nya medlemmar har som en följd härav under de senaste åren anslutit sig till försäkringen. Alltjämt står dock många grupper och enskilda utan försäkringsskydd vid arbetslöshet. Detta sammanhänger delvis med att arbetslöshetsförsäkringen byggts upp inom den fackliga rörelsen, varför fackligt oorganiserade arbetare, ehuru de icke är förhindrade att vinna medlemskap i erkänd arbetslöshetskassa, dock ofta kommit att stå utanför. Än större grupper utan försäkring återfinnes bland stats- och kommunalanställda. Dessa torde i allmänhet ha bedömt arbetslöshetsrisken som så ringa att skydd ej funnits erforderligt. Särskilda grupper utan försäkringsskydd utgör arbetsgivarnas anhöriga samt hemarbetarna. Slutligen är de självständiga företagarna nu i stort sett uteslutna från försäkringen.

Beträffande först personer utan egentlig arbetslöshetsrisk föreslås i propositionen med avseende å desamma, att registrering av arbetslöshetskassa skall kunna ske under villkor, att den form av statsbidraget, som utgår såsom medlemsbidrag och som är oberoende av storleken av de till medlemmarna utbetalda ersättningarna, skall kunna utgå med lägre belopp än som eljest är föreskrivet, om det är sannolikt att utbetalningarna blir synnerligen ringa i förhållande till medlemsantalet. En dylik begränsning synes utskottet motiverad.

Minimiantalet medlemmar i erkänd arbetslöshetskassa föreslås höjt från nuvarande 500 till 1500 medlemmar. Nu existerande kassor med lägre medlemsantal skall dock äga bestå, och om särskilda skäl därtill föranleder skall även kassa med mindre än 1 500 medlemmar kunna nyantagas till erkänd arbetslöshetskassa.

Personer som uppbär ålderspension från folkpensioneringen kan enligt gällande bestämmelser vara medlemmar i erkänd kassa på lika villkor som övriga medlemmar. Kassa äger dock besluta särregler, och så har i vissa fall skett. I propositionen föreslås kassorna bibehållna vid sin hittillsvarande rätt att själva reglera berörda fråga. Statsbidraget till ersättning åt ålderspensionärer föreslås dock skola begränsas till att utgå för högst 78 ersättningsdagar. I motiveringen till motionen I: 561 göres uttalanden av innebörd, att riksdagen borde besluta att statsbidrag skall utgå för ålderspensionärerna under samma betingelser som gäller i övrigt. Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot de synpunkter departementschefen anfört i frågan och finner avvägningen mellan de skäl som anförts för och emot att ålderspensionärerna kvarstår inom försäkringen i nuvarande läge lämpligen böra så utfalla, att statsbidraget begränsas på föreslaget sätt. Såsom departementschefen understrukit bör reglerna betraktas som ett provisorium i avvaktan på lösningen av frågan om ålderdomsskyddet.

Den hittillsvarande begränsningen av försäkringen till att avse endast arbetstagar har i en del fall medfört olägenheter. Dessa har, vid det förhållandet att gränsen mellan arbetstagar och självständiga företagare är

flytande, i vissa fall kunnat undgås genom att arbetstagarbegreppet i praxis givits en ganska vid tolkning med socialt betonad innebörd. Genom en dylik gränsdragning kan man dock icke utsträcka försäkringen annat än till vissa mindre grupper. Det framstår emellertid som ett önskemål att utvidga försäkringsskyddet även till andra grupper, i första hand sådana som ur social synpunkt är arbetstagarna närstående. Bland de egentliga självständiga företagen synes däremot behovet av och även intresset för en sådan form av skydd som kan erbjudas inom arbetslöshetsförsäkringens ram vara mindre. I princip föreslås emellertid försäkringen öppnad för alla företagargrupper genom bestämmelse att Konungen äger för viss grupp av medlemmar medgiva undantag från vissa regler som eljest utgör hinder för medlemskap och ersättning. Andra grupper, som står på gränsen mellan företagare och arbetstagare, föreslås kunna inrymmas i försäkringen efter beslut av tillsynsmyndigheten. Här är fråga om arbetstagare som övergår till att bli självständig företagare samt om personer som omväxlande arbetar såsom företagare och anställda. Personer tillhörande förstnämnda grupp avses härvid få kvarstå i försäkringen under en övergångstid av 24 månader. Slutligen föreslås att den som övergått från att vara företagare till att bli arbetstagare eller söka arbete som anställd skall kunna, i motsats till vad som nu gäller, omedelbart utan dispensförfarande vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa.

Exempelvis för dem som arbetar omväxlande som småbrukare och skogsarbetare torde de föreslagna reglerna ha en uppgift att fylla. Även bland en del självständiga företagare, såsom vissa fiskare, torde kunna förväntas intresse för en arbetslöshetsförsäkring. Utskottet är medvetet om att kontrollsvårigheter kan föreligga beträffande dessa och andra grupper men anser, att allvarliga försök bör göras att komma till rätta med svårigheterna i avsikt att tillgodose de behov som kan föreligga. Utskottet tillstyrker de föreslagna utvidgningarna.

I fråga om vissa anhöriga till arbetsgivaren, nämligen föräldrar, adoptant, barn och adoptivbarn, innebär propositionens förslag en utvidgning av möjligheterna till försäkringsskydd, i det att dessa anhöriga enligt huvudregeln skall kunna tillhöra försäkringen, dock med rätt för kassa att i stadgarna giva vissa inskränkande bestämmelser. Enligt gällande regler krävs för medlemskap särskild dispens av tillsynsmyndigheten. Denna dispensregel föreslås i fortsättningen skola gälla endast beträffande arbetsgivarens make. Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot nu berörda förslag.

Även hemarbetarna föreslås kunna efter dispens av tillsynsmyndigheten vinna försäkringsskydd. Med hänsyn till den utveckling som skett mot en fastare anknytning mellan hemarbetarna och deras arbetsgivare synes kontrollsvårigheterna åtminstone för vissa grupper icke vara sådana, att dispens ej skulle kunna meddelas. Utskottet tillstyrker förslaget.

Försäkringsåret

Enligt arbetslöshetskasseförordningen må daghjälp inte utgå till medlem för mer än sammanlagt 156 dagar under loppet av tolv på varandra följande månader. Har en medlems rätt till understöd på grund av denna utförsäkringsregel upphört, kan han inte ånyo erhålla understöd, förrän han på nytt erhållit arbete och erlagt tillgodoräkningsbara avgifter, motsvarande minst två veckoavgifter.

Den period av tolv månader, inom vilken medgivet maximiantal understödsdagar får utgå, skall i vissa fall förlängas. Understödsåret kan därför i vissa fall komma att beröra avsevärt längre tid än tolv månader.

Utredningen har framhållit, att det tillämpade systemet med en successiv framflyttning av provningstiden för utförsäkringen, det s. k. rullande provningsåret, har påtagliga olägenheter. Införandet av en generellt till tiden fixerad provningstid för utförsäkringen, ett s. k. fast provningsår, skulle enligt utredningens mening i jämförelse med de nuvarande utförsäkringsreglerna innebära en betydande förenkling i olika avseenden.

Med hänsyn till de stora fördelar, som ur olika synpunkter skulle uppnås genom införandet av ett fast understödsår, föreslår utredningen bestämmelser härom. Det fasta provningsåret föreslås erhålla benämningen försäkringsåret. För att så långt möjligt nedbringa antalet fall, då två maximala ersättningsperioder följer på varandra, bör övergången mellan två försäkringsår enligt utredningens mening förläggas till den tidpunkt, då arbetslösheten i allmänhet är lägst under kalenderåret. Utredningen föreslår, att försäkringsåret omfattar tiden fr. o. m. den 1 september t. o. m. den 31 augusti. Ett på detta sätt fastställt försäkringsår jämte en bestämmelse om nyprövning av det tidsbestämda avgiftsvillkoret torde enligt utredningens uppfattning vara relativt effektivt, när det gällde att begränsa antalet ersättningsfall vid övergången mellan två provningsår.

Departementschefen

Departementschefen har anfört:

»Det är angeläget att de möjligheter som kan finnas att förenkla de för arbetslöshetsförsäkringen gällande tämligen komplicerade reglerna utnyttjas. Inte minst betingas detta intresse av att försäkringens administration vilar på ett mycket stort antal — ca 10 000 — redogörare, vilka i regel fullgör sina uppgifter vid sidan om sitt yrkesarbete. Vissa av de av utredningen framlagda förslagen motiveras huvudsakligen med förenklingssynpunkter. Ett av dessa förslag är det som avser införande av ett fast provningsår, kallat försäkringsåret, för beräkningen av det maximiantal dagar för vilka arbetslös medlem äger erhålla ersättning. Ett dylikt fast provningsår — vilket tillämpas bl. a. i den danska arbetslöshetsförsäkringen — kom-

mer otvivelaktigt att innebära en administrativ förenkling. Vissa olägenheter torde inte kunna undgås, främst så tillvida att två ersättningsperioder kan komma i en följd eller nära inpå varandra. Socialstyrelsen har med anledning härav ansett det motiverat med någon spärregel som förhindrar uttag av dubbel ersättningsperiod. En dylik regel torde emellertid inte kunna införas utan att den åsyftade administrativa förenklingen avsevärt minskas. Med den av utredningen föreslagna utformningen av bestämmelserna torde olägenheterna inte heller bli framträdande, i synnerhet som det måste anses falla inom den arbetsmarknadspolitiska målsättningen att förhindra förekomst i större utsträckning av mycket långa enskilda arbetslöshetsperioder. Jag anser därför att ett fast provningsår bör införas i enlighet med de av utredningen föreslagna bestämmelserna.»

Utskottet

Gällande regler för utförsäkring av medlem i erkänd arbetslöshetskassa medför vid tillämpningen vissa olägenheter. Dessa sammanhänger med att den period av tolv månader, under vilken det högsta medgivna antalet ersättningsdagar skall ligga, alltid måste räknas tillbaka från den aktuella ersättningsdagen och att tolv månadersperioden i vissa, icke så sällan förekommande fall skall förlängas enligt särskilda regler, varvid vederbörande redogörare liksom kontrollorganen måste undersöka en kanske avsevärt längre tid bakåt än 12 månader.

I propositionen föreslås, att berörda system med ett s. k. rullande provningsår skall utbytas mot ett fast försäkringsår, omfattande tiden den 1 september ett år — den 31 augusti påföljande år. Härigenom skulle vinnas, att redogörare och kontrollorgan inte skulle behöva göra någon undersökning i utförsäkringsfrågan under den första delen av försäkringsåret, nämligen innan så lång tid gått under året, att den ersättningssökande kunnat utfå ersättning det maximala antalet ersättningsdagar, som enligt huvudregeln utgör 156. Även i övrigt innebär förslaget påtagliga förenklingar, och utskottet hälsar detsamma med tillfredsställelse. Utskottet tillstyrker alltså förslaget.

Villkoren för ersättning

För rätt till ersättning från erkänd arbetslöshetskassa uppställs i propositionen till en början vissa allmänna villkor. Enligt dessa skall ersättning — i likhet med vad som nu är fallet — endast utgå till medlem över 16 år, som är arbetslös, arbetsför och i övrigt oförhindrad att taga arbete samt anmält sig som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen.

Ytterligare uppställs i propositionen såsom villkor för rätt till ersättning bl. a. det s. k. icke tidsbestämda avgiftsvillkoret samt

det tidsbestämda avgiftsvillkoret. Redan i nuvarande bestämmelser har uppställts två dylika avgiftsvillkor. Det ena av dem, det icke tidsbestämda avgiftsvillkoret, innebär, att medlemmen för att bli berättigad till ersättning som regel måste ha erlagt minst 52 veckoavgifter eller 12 månadsavgifter till kassan. Enligt det andra, det tidsbestämda avgiftsvillkoret, skall medlemmen under de sista 12 månaderna före arbetslöshetens inträdande ha erlagt som regel minst 20 veckoavgifter eller fem månadsavgifter till kassan. Samma avgifter kan tillgodoräknas för uppfyllande av båda villkoren. Eftersom avgifter i princip blott tillgodoräknas för tid då den försäkrade mot avlöning utför arbete, innebär uppfyllandet av förstnämnda avgiftsvillkor, att medlemmen mera varaktigt inträtt på arbetsmarknaden, och uppfyllandet av det andra avgiftsvillkoret, att han allt fortfarande brukar ställa sin arbetskraft till arbetsmarknadens förfogande.

Slutligen må under förevarande rubrik behandlas regler om karenstid.

Departementschefen

Departementschefen uttalar till en början, att enighet råder om de redan nu gällande, ovan angivna allmänna villkoren för rätt till ersättning — att ersättning bör utgå endast till medlem över 16 år etc. — och finner sig därför sakna anledning att närmare uppehålla sig vid dessa villkor.

Beträffande härefter de båda kombinerade avgiftsvillkoren uttalar departementschefen, att genom dem på ett naturligt sätt vinnes en avgränsning av de ersättningsberättigade från synpunkten, att rätten till ersättning bör knytas till den förutsättningen, att vederbörande sedan viss tid mera varaktigt tillhör arbetsmarknaden. Utredningen har, framhåller departementschefen, inte funnit skäl föreligga att övergå till en annan ordning härutinnan, och under remissbehandlingen hade ej heller framkommit önskemål härom. Även departementschefen anser, att ifrågavarande båda avgiftsvillkor i princip bör bibehållas. Däremot syntes vissa detaljändringar böra övervägas.

Beträffande dessa detaljändringar anför departementschefen i fortsättningen följande.

»Vad angår det icke tidsbestämda avgiftsvillkoret föreslår utredningen uppmjukningar i två avseenden. Enligt nuvarande bestämmelser skall detta villkor, om medlem utträder ur kassan men senare på nytt inträder i densamma, uppfyllas efter återinträdet för att rätt till ersättning skall föreligga, och detta även om villkoret redan fullgjorts före avbrottet. Utredningen förordar, att medlem, som vid utträde ur kassa fullgjort ifrågavarande villkor, må på därom gjord framställning befrias från skyldigheten att ånyo fullgöra detsamma om han vinner återinträde inom

fem år. Mot en sådan regel, som enligt utredningens motivering är avsedd att komma till användning då medlemmen haft godtagbart skäl för att utträda ur kassan, har remissinstanserna inte haft något att erinra, men arbetsmarknadsstyrelsen har ifrågasatt, om inte den föreslagna femårstiden borde förkortas. Med hänsyn till att vissa stundom tämligen långvariga avbrott i medlemskapet bör kunna godtagas, t. ex. avbrott för utlandspraktik eller för vård av minderåriga barn, synes mig tiden inte böra sättas kortare än utredningen förordat. Jag biträder därför utredningens förslag i denna del.

Värnpliktstjänstgöring får enligt gällande bestämmelser tillgodoräknas för uppfyllande av det icke tidsbestämda avgiftsvillkoret, nämligen om medlemmen före tjänstgöringen erlagt avgifter till kassan för tid motsvarande minst ca ett kvartal. Utredningen föreslår, att motsvarande tillgodoräknanderätt skall finnas i fråga om yrkesutbildning. Detta avgiftsvillkor har såsom nyss nämnts visserligen främst till syfte att från ersättningsrätt utmönstra dem som inte mera varaktigt inträtt i arbetslivet, men det synes rimligt att med yrkesarbete likställa inte blott värnpliktstjänstgöring utan även yrkesutbildning, som infaller efter en avgiftsperiod av minst ca ett kvartal. Jag har därför i likhet med remissinstanserna intet att erinra mot vad utredningen föreslagit i detta avseende. Med hänsyn till ändamålet med avgiftsvillkoret bör man emellertid enligt min mening inte gå härutöver, när det gäller att tillgodoräkna annan tid än sådan för vilken avgift erlagts. Jag kan därför inte biträda det i ett remissyttrande väckta förslaget, att även barnbördstid skall få tillgodoräknas. Detta skulle för övrigt komplicera bestämmelserna rörande det icke tidsbestämda avgiftsvillkoret, enär man väl i så fall finge å ena sidan föreskriva att kvinnan tillhört försäkringen i minst tio månader och å andra sidan begränsa den tillgodoräkningsbara barnbördstiden till de dagar, för vilka tilläggspenning uppburits enligt lagen om moderskapshjälp.

Vad angår det tidsbestämda avgiftsvillkoret har utredningen föreslagit vissa ändringar, som äger samband med den i det föregående berörda övergången till fast provningsår, det s. k. försäkringsåret. F. n. gäller, att förevarande villkor som regel skall prövas vid början av varje ny arbetslöshetsperiod. Utredningens förslag innebär, att villkoret, sedan det befunnits uppfyllt i samband med att ersättning utgivits för den första arbetslöshetsperioden under ett försäkringsår, inte skall behöva omprövas i samband med senare ersättningsperioder under samma försäkringsår. För att minska antalet fall då två ersättningsperioder, hänförliga till skilda försäkringsår, kommer i följd föreslås vidare, att för medlem, som är arbetslös vid övergången mellan två försäkringsår, ny arbetslöshet skall anses ha inträtt i och med ingången av det senare försäkringsåret. Detta innebär, att det tidsbestämda avgiftsvillkoret i förevarande fall kommer att omprövas under loppet av en sammanhängande arbetslöshetsperiod. De nu

berörda förslagen, som lämnats utan erinran vid remissbehandlingen, synes mig vara ägnade att underlätta det administrativa handhavandet av försäkringen. Då de dessutom synes leda till resultat, som ur sakliga synpunkter bör kunna godtagas, tillstyrker jag, att de genomföres.

Såsom förut nämnts skall i fråga om det tidsbestämda avgiftsvillkoret det föreskrivna antalet avgifter vara erlagt inom en tolv månadersperiod. I denna period inräknas emellertid inte tid för värnpliktstjänstgöring eller sjukdom, ej heller tid för vissa kurser, dock längst sex månader, eller tid, då medlemmen intill högst sex veckor före och högst sex veckor efter barnbörd avhållit sig från förvärvsarbete. Tolv månadersperioden skall i samtliga dessa fall i stället förlängas i motsvarande utsträckning. Att hänsyn härvid tages till barnbördstid torde sammanhänga därmed att kvinnan i nu avsedda fall kan förutsättas ha erforderlig anknytning till arbetslivet, eftersom hon ju måste ha uppfyllt det icke tidsbestämda avgiftsvillkoret för att ha rätt till ersättning.

Utredningen har funnit det önskvärt, att prövningen av det tidsbestämda avgiftsvillkoret begränsas till att avse en period av längst 12 månader. Redogöraren skulle därmed inte behöva gå längre tillbaka än till förhållandena under det föregående försäkringsåret. För att uppnå detta syfte föreslås, att man vid beräkningen av avgiftsvillkorets tolv månadersperiod skall — inte som nu bortse från tid för värnpliktstjänstgöring och kurser m. m. — utan i stället i princip jämställa sådan tid med tid för vilken avgift erlagts. Enligt utredningens förslag skall medlemmen sålunda få tillgodoräknas tid, då han varit befriad från avgiftsplikt på grund av yrkesutbildning eller tjänstgöring som värnpliktig, ävensom tid då tilläggspenning uppburits enligt lagen om moderskapshjälp. I nu angivna hänseenden torde förslaget inte komma att i praktiken innebära någon större förändring i förhållande till vad nu gäller och i denna del har förslaget ej heller föranlett erinran i remissyttrandena.

Att tillämpa tillgodoräknanderegeln även på sjukdomstid bereder emellertid svårigheter. Därmed skulle nämligen det tidsbestämda avgiftsvillkorets syfte att från ersättningsrätt utmönstra dem som reellt sett lämnat arbetsmarknaden i viss mån äventyras. En medlem skulle nämligen såvitt angår detta avgiftsvillkor kunna grunda ersättningsrätten på enbart sjukdomstid. Med hänsyn till de administrativa förenklingar, som skulle vinnas om tillgodoräknanderegeln även gällde sjukdomstid, har utredningen inte ansett sig böra i fråga om sådan tid förorda bibehållande av den nuvarande överhoppningsmetoden utan i stället föreslagit en modifierad tillgodoräkning av sjukdomstid. Förslaget innebär, att hälften av sådan tid skall få tillgodoräknas som tid, för vilken avgift erlagts. Ytterligare föreslås den begränsningen, att sjukdomstid, som infaller efter det medlemmen fyllt 67 år, inte alls skall få tillgodoräknas.

Mot utredningens förslag i denna del har vid remissbehandlingen fram-

förts vissa erinringar. Sålunda har arbetsmarknadsstyrelsen gjort gällande, att en sådan tillgodoräknanderegeln trots de föreslagna begränsningarna säkerligen skulle medföra ökning av den arbetslöshetsrisk, som försäkringen har att svara för, ävensom att ersättning skulle komma att utgå i ett stort antal fall, då rätt härtill i själva verket inte borde föreligga. Av dessa skäl har i några remissyttranden diskuterats olika jämkningar i den av utredningen föreslagna regeln. Därvid har bl. a. förordats att den, som vid prövningen av det tidsbestämda avgiftsvillkoret en gång fått tillgodoräkna viss sjukdomstid, vid nästa prövningstillfälle måste kunna redovisa avgifter för viss, ev. lika lång tid. Vad angår den åldersgräns, efter vilken sjukdomstid ej skulle få tillgodoräknas, har ifrågasatts såväl en sänkning av gränsen som ett slopande av densamma.

Vid övervägande av hithörande spörsmål bör enligt min mening stor vikt fästas vid att sjukdomstid vid prövningen av det tidsbestämda avgiftsvillkoret inte bedömes så att tillfälle öppnas för obehörigt utnyttjande av arbetslöshetsförsäkringen. Den nu gällande regeln innebär, att en medlem kan vara ersättningsberättigad även om han på grund av sjukdom inte haft arbete under lång tid. Förutsättningen härför är emellertid, att han vid sjukdomsperiodens början uppfyllde de krav ifrågavarande avgiftsvillkor ställer. Enligt utredningsförslaget skulle ersättningsrätt kunna förvärfvas även om denna förutsättning ej föreligger. Utredningen har räknat med att detta endast skulle medföra ersättningsrätt i enstaka fall då sådan rätt ej finns enligt gällande bestämmelser. Av vad arbetsmarknadsstyrelsen anfört synes antagligt att utredningen underskattat den utvidgning av ersättningsrätten som den föreslagna regeln skulle medföra. Det synes icke osannolikt att ersättning skulle komma att lämnas i ett flertal fall, då vederbörande medlem i realiteten ej tillhör arbetsmarknaden. Att å andra sidan — såsom ifrågasatts vid remissbehandlingen — komplettera den föreslagna regeln med begränsningar skulle uppenbarligen komplicera tillämpningen, något som också bör beaktas vid bedömningen av de åsyftade administrativa fördelarna.

Efter övervägande av nu anförda synpunkter har jag stannat för att förorda bibehållande i huvudsak av nuvarande bestämmelser rörande hänsynstagande till sjukdomstid vid prövningen av det tidsbestämda avgiftsvillkoret. Sjukdomstid bör sålunda utgöra s. k. överhoppningsbar tid, varunder medlem visserligen inte kvalificerar sig till ersättning men då å andra sidan ingen rätt på grund av redan erlagda avgifter går förlorad.

Emellertid återstår frågan, om man — såsom utredningen förordat — bör ha en särregel för ålderspensionärer. Härvid bör beaktas, att överhoppningsregeln i fråga om sjukdomstid vanligen blott är av betydelse för den försäkrade när det gäller sjukdomar av längre varaktighet. Vid kortare sjukdomsperioder torde nämligen medlemmen som regel hinna uppfylla det tidsbestämda avgiftsvillkoret under den återstående delen av tolv månaders-

perioden. Den av utredningen föreslagna begränsningen innebär, att sjukdomstid, som infaller efter det medlemmen fyllt 67 år, inte skall privilegieras vid prövningen av nämnda avgiftsvillkor. Såsom nyss nämnts skulle denna begränsning i allmänhet inte återverka på ålderspensionärens möjligheter till ersättning efter kortvarig sjukdomstid, utan dess verkan skulle främst avse längre sjukdomsperioder. Ålderspensionärer, som drabbas av sjukdomar av längre varaktighet, blir emellertid ofta ur stånd att återinträda i förvärvslivet. Då sjukdomen upphört kan de med andra ord ofta inte längre anses arbetsföra i försäkringens mening och de bör till följd härav ej heller vara berättigade till ersättning från försäkringen. Som jag redan utvecklat i ett tidigare avsnitt är det i praktiken ofta förknippat med stora svårigheter att i sådana fall utreda, huruvida vederbörande verkligen fortfarande står till arbetsmarknadens förfogande. Gällande ordning torde i många fall leda till att ersättning utgår i nu avsedda situationer under maximal ersättningstid, varefter vederbörande lämnar förvärvslivet. Enligt min mening är detta inte tillfredsställande.

På grund av vad sålunda anförts föreslår jag, att vid prövningen av det tidsbestämda avgiftsvillkoret sjukdomstid, som infaller efter det medlemmen fyllt 67 år, ej skall privilegieras utan inräknas i tolv månadersperioden.

Ett bibehållande av överhoppningsregeln för sjukdomstid utesluter enligt min mening inte, att man beträffande tid för värnpliktstjänstgöring, yrkesutbildning och barnsbörd övergår till den av utredningen föreslagna metoden att tillgodoräkna sådan tid såsom tid, för vilken avgift erlagts. Med hänsyn till den administrativa förenkling som vinnes därmed förordar jag att så sker.

Den av några remissorgan berörda frågan i vilken omfattning kurser av olika slag skall anses utgöra sådan yrkesutbildning, som må tillgodoräknas vid prövningen av avgiftsvillkoren, ämnar jag behandla i följande avsnitt i samband med spørsmålet om ersättning för sådan tid.»

Departementschefen övergår härefter till frågan om karenstiden i arbetslöshetsförsäkringen. Att en viss karenstid måste vara föreskriven inom denna försäkring liksom inom t. ex. sjukförsäkringen torde, uttalar departementschefen, bl. a. av ekonomiska skäl vara uppenbart. I fortsättningen diskuterar departementschefen dels karenstidens längd och dels vissa specialproblem rörande karensberäkningen samt anför härutinnan:

»Kassorna har f. n. en viss frihet att bestämma karenstidens längd. Den får dock inte vara kortare än sex dagar, vilka skall ligga inom en tidrymd av 21 dagar. Någon ändring i denna regel om minimikarenstid har varken föreslagits av utredningen eller ifrågasatts i något remissyttrande. Ej heller jag anser det motiverat att genomföra någon ändring härutinnan.

Kassorna kan emellertid fastställa längre karenstid än den nyss angivna. Deras frihet är dock begränsad såtillvida att karenstiden ej får överstiga

tre månader och att den tidrymd, inom vilken karenstiden skall intjänas, ej får vara längre än sex månader. Det är att märka, att om karenstiden förlängts det vanliga kravet på sex karensdagar inom loppet av 21 dagar under alla omständigheter måste vara uppfyllt för att ersättning skall kunna utgå.

Kassornas rätt att inom de angivna gränserna förlänga karenstiden är inte knuten till vissa förutsättningar. Den har likväl utnyttjats i blott ringa utsträckning. Utredningen har föreslagit, att denna rätt skall begränsas till att blott avse fall, då särskilda skäl föreligger till förlängd karenstid, exempelvis säsongarbetslöshet. Jag ansluter mig till utredningens förslag härom. I likhet med utredningen anser jag vidare, att det vid förlängd karenstid nu gällande kravet på att även den vanliga minimikarenstiden uppfyllts bör slopas såsom varande utan egentlig betydelse.

Vid tillämpning av karensbestämmelserna skall enligt nu gällande regler hänsyn inte tagas till arbetslöshetstid, då av annan orsak understöd inte kunnat utgå. I karenstiden skall sålunda blott inräknas dagar, för vilka daghjälp skulle ha utgått, om karensvillkoret varit uppfyllt. Därav följer bl. a., att söndagar inte utgör karensdagar, enär daghjälp inte utgår för dem. Av samma skäl blir andra helgdagar inräknade i karenstiden blott om medlemmen var arbetslös föregående eller efterföljande vardag. Flera kassor har i sina stadgar intagit bestämmelser om att vissa dagar vid jul- och nyårshelgerna inte skall räknas som karensdagar. Anledningen till att kassorna på detta sätt ansett sig böra skärpa arbetslöshetskassoförordningens regler är den ansvällning av kassornas utbetalningar, som skulle uppstå om helgdagsaftnar och helgdagar, då medlemmarna är lediga från arbetet men ej arbetslösa i vanlig mening, finge utnyttjas som karensdagar för erhållande av daghjälp under de i vissa yrken förekommande permitteringarna vid jul- och nyårshelgerna. På grund av att helgdagslön införts i alltmer vidgad omfattning har emellertid detta problem reducerats; dagar med sådan lön får nämligen ej räknas som karensdagar. Med hänsyn härtill har utredningen, som övervägt att förorda generellt förbud mot inräknande i karenstiden av vissa dagar vid ifrågavarande helger, avböjt tanken härpå och nöjt sig med att föreslå, att tillsynsmyndigheten tillerkännes befogenhet att föreskriva dylik begränsning för viss kassa, inom vars verksamhetsområde kortvarig arbetslöshet förekommer i större utsträckning i samband med jul och nyår. Detta förslag har lämnats utan erinran av alla remissorgan utom De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation, som ifrågasatt, om det inte borde ankomma på kassorna själva att bedöma behovet av begränsningar vid helgpermittering. I detta avseende överensstämmer emellertid utredningsförslaget med vad som redan nu gäller i analoga fall, t. ex. enligt de s. k. säsongbegränsningsreglerna i 22 § förordningen, där tillsynsmyndigheten tillagts befogenhet att ingripa bl. a. genom att förlänga karenstiden. Jag vill därför ansluta mig till det av utredningen framlagda förslaget i denna del.

I det följande ämnar jag förorda, att daghjälp skall kunna utgå med reducerat belopp för vissa dagar, nämligen dels då medlem arbetar under en begränsad tid av dagen men i övrigt är arbetslös och dels då han uppbär halv sjukpenning från sjuk- eller yrkesskadeförsäkringen. Jag finner det naturligt att — såsom utredningen föreslagit — sådana dagar inte räknas som karensdagar och att karenstiden sålunda i princip endast omfattar dagar, för vilka hel daghjälp skulle ha utgått, om karenstiden gått till ända. Emellertid föreslår utredningen, att karens i ett visst fall skall få räknas för dag, för vilken daghjälp eljest inte skulle ha utgått, nämligen för dag då daghjälp inte utgives på grund av de regler om s. k. korttidsavdrag vid inskränkning i den ordinarie driften, vilka kommer att behandlas i ett senare avsnitt. Då rätt till daghjälp principiellt borde föreligga även vid arbetslöshet, som är förorsakad av driftinskränkning, men det — av skäl som senare kommer att utvecklas — torde vara nödvändigt att i dylikt fall reducera antalet ersättningsdagar, synes det rimligt att medlemmen får i karens-hänseende tillgodoräkna sig dag, för vilken korttidsavdrag skulle ha gjorts.

Enligt utredningens förslag skall daghjälp inte utgå vid arbetslöshet, som omfattar endast en dag i en kalendervecka. En följd av detta förslag, till vilket jag återkommer senare, blir att sådan dag ej heller räknas som karensdag. Arbetsmarknadsstyrelsen anser emellertid att rätt att räkna karens borde föreligga även för dylik dag. Såsom jag närmare kommer att utveckla i följande avsnitt bör ersättningsrätt inte föreligga för enstaka arbetslös dag, och enligt min mening bör sådan dag inte heller få räknas som karensdag. Jag ansluter mig följaktligen till utredningens förslag i förevarande avseende.

I princip skall f. n. karens på nytt genomgå så snart vederbörande under de närmast före den aktuella arbetslösheten liggande 21 dagarna inte intjänat sex karensdagar. Vidare gäller, att ny karens måste genomgå, om medlem under loppet av sju på varandra följande dagar inte kan förete intyg att han sökt arbete på arbetsförmedlingen. Vad sist sagts innefattar det s. k. kontaktvillkoret.

I nuvarande förordning finnes inga bestämmelser om befrielse från karens-tid men väl regler om dispens i vissa fall från kravet att på nytt genomgå karens-tid. Utredningen har föreslagit vissa regler om karensbefrielse och förordat en utvidgning av möjligheterna till dispens från genomgång av ny karens-tid.

Vad först angår frågan om befrielse från karens-tid tar utredningens förslag sikte på fall av sjukdom, barnsörd och värnpliktstjänstgöring. Det är naturligtvis otillfredsställande, att en medlem som varit sjuk nödgas genomgå karens-tid om han efter tillfrisknandet inte kan få arbete. Man synes här böra eftersträva en samordning mellan arbetslöshets- och sjukförsäkringarna motsvarande den som stadgas i lagen om allmän sjukförsäkring för övergång från arbetslöshetsförsäkringen till den obligatoriska sjukpen-

ningförsäkringen. I sådant fall tillämpas inte karenstid i sistnämnda försäkring för den som vid sjukperiodens början äger uppbära daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa. Rörande denna samordningsfråga anförde min företrädare i ämbetet i propositionen 1953: 178 bl. a., att det här vore fråga om två avgiftsbelagda grenar av socialförsäkringen och att det knappast syntes skäligt, att en försäkrad skulle behöva avvakta två karenstider därför att orsaken till inkomstbortfallet ändrades.

Inom arbetslöshetsförsäkringen kan samordningsregeln inte avfattas helt analogt med sjukförsäkringens, emedan karenstiden inom den obligatoriska sjukpenningförsäkringen är kortare än i arbetslöshetsförsäkringen, nämligen blott tre dagar. Utredningen har föreslagit, att karenstiden inom arbetslöshetsförsäkringen skall anses fullgjord, när medlem blir arbetslös efter att ha uppburit sjukpenning eller hempenning från allmän sjukkasse för minst tre dagar. Denna regel tar sikte på normalfallen, då nämnda karenstid är sex dagar, vilka dagar då kommer att motsvara summan av sjukförsäkringens tre karensdagar och de tre sjukförmånsdagarna. I fall då arbetslöshetskassan beslutat längre karenstid än sex dagar skulle emellertid nyssnämnda regel medföra, att i de avsedda sjukdomsfallen karenstiden trots den beslutade förlängningen endast bleve sex dagar. Detta torde ej vara åsyftat. Regeln bör därför enligt min mening utformas så att karenstidskravet skall anses fullgjort, då medlemmen blir arbetslös efter att ha uppburit hel sjukpenning eller hel hempenning för så många dagar, att deras antal ökat med tre motsvarar den för honom föreskrivna karenstiden. Såsom riksförsäkringsanstalten påpekat bör med sjukpenning eller hempenning enligt sjukförsäkringslagen likställas sjukpenning eller hempenning enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. Däremot torde man i förevarande sammanhang kunna bortse från sjukpenning eller hempenning enligt övriga författningar, som riksförsäkringsanstalten eller de ömsesidiga yrkesskadeförsäkringsbolagen har att tillämpa.

Vad åter angår barnbördstid innebär utredningsförslaget, att karensvillkoret skall efterges, när medlem blir arbetslös efter att ha uppburit tilläggspenning enligt lagen om moderskapshjälp. Att regeln ej är utformad analogt med den för sjukförsäkringsfallen avsedda sammanhänger med att det inte förekommer någon karenstid i fråga om moderskapshjälp. Mot förslaget i denna del har remissorganen inte haft någon erinran och även jag ansluter mig till förslaget.

Utredningens förslag att karensvillkoret skall eftergivast efter värnplikts-tjänstgöring av minst 30 dagar har allmänt godtagits av remissorganen. De skäl, som anförts för detta förslag, synes mig bärande och jag anser därför att det bör godtagas. Däremot kan jag inte tillstyrka det av överstyrelsen för yrkesutbildning framförda förslaget att tid för yrkesutbildning skall i karenshänseende likställas med värnpliktstjänstgöring.

I samtliga fall av karensbefrielse, som nu behandlats, uppställas enligt

utredningsförslaget som allmänt villkor, att vederbörande för senast sjunde kalenderdagen efter upphörande av den karensbefriande omständigheten företer intyg om att han i vederbörlig ordning sökt arbete hos arbetsförmedlingen. Det synes rimligt såväl att kräva att vederbörande på sådant sätt dokumenterar sitt återinträde på arbetsmarknaden som att medge en viss respittid därmed. Jag tillstyrker därför detta förslag.

Jag övergår härefter till frågan om dispens från kravet att på nytt genomgå karenstid. Här gäller f. n., att ny karens inte skall krävas vid upprepad arbetslöshet, om medlemmen mellan båda arbetslöshetsperioderna arbetat högst 24 dagar. En förutsättning härför är dock, att han omedelbart efter arbetets upphörande ånyo ansöker om daghjälp. Motsvarande gäller, om han mellan arbetslöshetsperioderna ej kunnat erhålla daghjälp i anledning av sjukdom, barnsörd, värnpliktstjänstgöring eller säsonginskränkingsregler eller på grund av yrkesutbildningskurs under högst sex månader eller om han under mellantiden varit avstängd från understöd, emedan han avisat erbjudet lämpligt arbete.

Utredningens förslag innebär i vissa avseenden en uppmjukning men i andra avseenden en skärpning av nu gällande bestämmelser.

Uppmjukningen består däri, att den nuvarande 24-dagarsfristen förlänges så, att en medlem, som fullgjort karens, kan ha arbete 48 dagar utan att behöva genomgå ny karens. Återkommer han och begär daghjälp sedan mer än 48 dagar förflutit, skall han genomgå ny karens, såvida han inte kan styrka att han under avbrottstiden inte haft arbete under flera dagar än 48. Det förutsättes, att tillsynsmyndigheten skall föreskriva, på vilket sätt angivna förhållande skall styrkas. De nu berörda reglerna bygger på presumtionen, att kassamedlem, som inte i vederbörlig ordning anmäler sig såsom arbetslös, har arbete. Om han påstår motsatsen, anses det böra åligga honom att dokumentera sina uppgifter. Med hänsyn härtill har utredningen ansett sig kunna låta det nuvarande kontaktvillkoret bortfalla.

Skärpningen ligger däri att inte vilken som helst kort arbetslöshetsperiod skall få räknas som utgångspunkt för 48-dagarsfristen. Nämda frist skall nämligen enligt förslaget räknas från den tidpunkt, då medlemmen senast fullgjort karenstid eller enligt nyss behandlade regler om karensbefrielse skall anses ha fullgjort karenstid eller då han senast uppburit daghjälp för minst fem av sex på varandra följande dagar. Förslaget i denna del syftar bl. a. till att förhindra, att karensreglerna i praktiken sättes ur kraft vid regelbundet återkommande kortvarig arbetslöshet.

Vad utredningen sålunda föreslagit har endast föranlett erinran från statskontorets och kommerskollegiets sida, vilka under åberopande av de ekonomiska konsekvenserna av utökningen av 24-dagarsperioden förordar bibehållande av nuvarande regel eller i varje fall en mera begränsad utökning av perioden. För egen del finner jag, att karenskravet med nuvarande 24-dagarsperiod i alltför många fall drabbar olika beroende på om

arbetslösheten ligger i en följd eller är uppdelad i flera perioder, och jag anser därför en ändring av dessa bestämmelser påkallad. I likhet med utredningen finner jag, att en förlängning av den medgivna arbetsperioden är ägnad att motverka angivna olägenhet. Den av utredningen föreslagna fördubblingen av denna period synes i förening med de ändringar i övrigt, som förordats av utredningen, innebära en lämplig avvägning mellan de olika intressen, som här gör sig gällande. Med hänsyn härtill biträder jag utredningens förslag.

Slutligen må anmärkas, att medlem, som uppburit daghjälp under det för kassan fastställda högsta antalet dagar, enligt det av utredningen framlagda författningsförslaget under alla förhållanden måste fullgöra ny karenstid och sålunda inte äger åberopa nyss angivna dispensbestämmelser. Häremot synes intet vara att erinra.»

Motioner

I de likalydande *motionerna I: 562 och II: 750* samt i *motionen I: 561* hemställs, att sista punkten i 23 § 2 mom. andra stycket i propositionens förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor måtte utgå. Yrkandet innebär, att för medlem som fyllt 67 år skall, i likhet med vad som i propositionen föreslås för övriga, gälla, att sjukdomstid skall vara s. k. överhoppningsbar tid.

I förstnämnda båda motioner, I: 562 och II: 750, anföres, att då i propositionen i annat sammanhang föreslås begränsning av den tidsperiod, under vilken ersättning med statsbidrag skall kunna utgå till arbetslös medlem som fyllt 67 år — vilken begränsning icke återfunnes i nu gällande förordning — kunde motionärerna icke finna det riktigt att ytterligare nedskärning av möjligheten till försäkringsersättning för ifrågavarande medlemskategori komme till stånd. Härtill komme att en dylik bestämmelse för en viss grupp medlemmar måste innebära betydande administrativa olägenheter för arbetslöshetskassorna.

Beträffande den motivering, som i förevarande hänseende lämnats i motionen I: 561, får utskottet hänvisa, utöver till motionen, till den redogörelse, som lämnats ovan under rubriken »Försäkringens omfattning».

I de förenämnda *motionerna I: 562 och II: 750* hemställs vidare, att 28 § 1 mom. sista stycket i propositionens förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor måtte utgå.

Enligt den ifrågavarande bestämmelsen skall tillsynsmyndigheten äga föreskriva, att då det inom kassas verksamhetsområde i större utsträckning förekommer kortvarig arbetslöshet i samband med jul och nyår, vissa dagar vid dessa helger icke skall inräknas i karenstiden.

I motionerna uttalas, att beslutanderätten i största möjliga utsträckning alltfört bör ligga hos kassorna, medan tillsynsmyndighetens uppgift bör vara att vägleda och ge anvisning till kassorna inom den ram som för-

ordningen angivit. Finnes skäl att inskränka karens- och försäkringsrätt i samband med helgpermittering, måste det enligt motionärerna anses vara kassan själv som i första hand har att taga ställning härtill, även om frågan diskuteras och beslutet träffas i samförstånd med tillsynsmyndigheten.

Utskottet

Utskottet tillstyrker de föreslagna *allmänna villkoren* för ersättning innebärande att ersättning såsom hittills skall utgå endast till medlem som är över 16 år och som är arbetslös, arbetsför och i övrigt oförhindrad att taga arbete samt anmält sig som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen.

Likaså bör de nuvarande *s. k. avgiftsvillkoren* bibehållas i syfte att begränsa ersättningen att utgå endast till den som mera varaktigt inträtt på arbetsmarknaden och allt fortfarande brukar ställa sin arbetskraft till arbetsmarknadens förfogande. Härutinnan bör således gälla, att medlem för att vid arbetslöshet vara berättigad till ersättning från kassa skall som regel ha till kassan erlagt, för att uppfylla det icke tidsbestämda avgiftsvillkoret, minst 52 veckoavgifter eller 12 månadsavgifter och, för att uppfylla det tidsbestämda avgiftsvillkoret, minst 20 veckoavgifter eller 5 månadsavgifter under de sista 12 månaderna före arbetslöshetens inträdande.

I det *icke tidsbestämda avgiftsvillkoret* föreslås i två avseenden uppmjukningar, vilka innebär möjlighet dels att efter utträde ur kassa medgiva befrielse från att ånyo fullgöra villkoren vid återinträde inom fem år och dels att i viss utsträckning tillgodoräkna, förutom såsom nu viss värnpliktstjänstgöring, också viss tid för yrkesutbildning. Utskottet har ej funnit anledning till erinran häremot.

Även de i propositionen i fråga om det *tidsbestämda avgiftsvillkoret* föreslagna ändringarna tillstyrker utskottet, dock med visst, nedan angivet undantag. Sedan nämnda villkor uppfyllts i samband med att ersättning utgivits för den första arbetslöshetsperioden under ett försäkringsår, skall villkoret enligt de tillstyrkta nya reglerna ej behöva omprövas i samband med senare ersättningsperioder under samma försäkringsår. Detta innebär en förenkling i förhållande till vad som nu gäller, i det att villkoret nu som regel skall prövas vid början av varje ny arbetslöshetsperiod. Vidare bör gälla, att för medlem, som är arbetslös vid övergången mellan två försäkringsår, ny arbetslöshet skall anses ha inträtt i och med ingången av det senare försäkringsåret, varvid det tidsbestämda avgiftsvillkoret omprövas.

Förslaget innebär vidare i fråga om det tidsbestämda avgiftsvillkoret en omläggning i fråga om privilegieringen av viss tid, för vilken avgift icke erlagts, nämligen tid för värnpliktstjänstgöring samt viss tid för kurser och för barnsörd. Vid bestämmandet av den i villkoret ingående tolv månadersperioden överhoppas enligt nu gällande regler sådan tid som nyss sagts, även som sjukdomstid, varvid perioden förlänges i motsvarande mån. I proposi-

tionen föreslås dylik tid — utom tid för sjukdom — i stället skola i fortsättningen bli jämställd med tid, för vilken avgift erlagts. Villkoret kan härvid i sin helhet uppfyllas t. ex. genom värnpliktstjänstgöring under 5 av de sista 12 månaderna. Utskottet godtar de nu berörda ändringarna.

Såvitt gäller sjukdomstid föreslås i princip, att nu gällande regler om överhoppning av dylik tid skall bibehållas, och utskottet har ej funnit anledning till erinran häremot. Emellertid föreslås i propositionen den inskränkningen i förhållande till vad som nu gäller, att för medlem som fyllt 67 år sjukdomstid ej alls skall privilegieras; den skall icke överhoppas utan inräknas i tolv månadersperioden och skall därvid icke likställas med tid, för vilken avgift erlagts. I motionerna I: 561 samt I: 562 och II: 750 yrkas, att den som fyllt 67 år skall i nu förevarande avseende likställas med övriga kassamedlemmar. Utskottet erinrar om att utskottet ovan i detta utlåtande tillstyrkt, att statsbidraget till de erkända arbetslöshetskassorna för ersättning åt ålderspensionärer begränsas till att utgå för högst 78 ersättningsdagar. Denna regel torde komma att medföra, att kassorna begränsar ersättningstiden för ålderspensionärer till nämnda antal dagar. De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation har såväl i remissyttrande över utredningens betänkande som inför utskottet avstyrkt, att särregler i fråga om sjukdomstid tillskapades för ålderspensionärerna. Enligt utskottets mening torde ett bibehållande av den gällande regeln om likställighet i nu förevarande avseende icke komma att i nämnvärd mån inverka på kassornas ekonomi eller statsverkets kostnader för arbetslöshetsförsäkringen. Med hänsyn till det anförda och då även administrativa skäl, särskilt önskemålet att förenkla redogörarnas arbete, talar för motionärernas förslag, tillstyrker utskottet motionerna, såvitt nu är i fråga. Till följd härav torde sista punkten i 23 § 2 mom. andra stycket i förslaget till förordning om erkända arbetslöshetskassor få utgå.

I fråga om k a r e n s t i d e n har i propositionen, med framhållande av att viss karenstid måste vara föreskriven, diskuterats och föreslagits ändringar i förhållande till vad nu gäller främst i vissa detaljfrågor.

Beträffande minimitiden för karensen — 6 dagar, som skall ligga inom en tidrymd av 21 dagar — föreslås ej ändring. Däremot föreslås viss inskränkning i kassornas hittillsvarande rätt att fastställa längre karenstid. Endast om särskilda skäl föreligger skall kassorna sålunda äga förlänga karenstiden till såsom hittills tre månader, vilka skall ligga inom en tidrymd av sex månader. Förslaget, som tillgodoser kraven i förevarande avseende i Internationella arbetsorganisationens konvention nr 102 angående minimistandard för social trygghet, föranleder ej erinran från utskottets sida. Likaså godtager utskottet, att det vid förlängd karenstid nu gällande kravet, att även den vanliga minimikarenstiden uppfylles, i samband med nämnda ändring slopas.

Såsom hittills bör, såsom i propositionen anföres, vid tillämpning av

karensbestämmelserna i princip bibehållas regeln om att hänsyn icke skall tagas till arbetslöshetstid, då av annan orsak understöd ej skolat utgå. Enstaka arbetslös dag — för vilken ersättning enligt regler som behandlas nedan i utlåtandet ej skall utgå — bör sålunda ej få räknas som karensdag. Ej heller bör i princip såsom karens få räknas tid, då halv daghjälp enligt härom föreslagna nya regler utgått. I karenstiden bör således inräknas endast dag, för vilken hel daghjälp skulle ha utgått, om karenstiden gått till ända. Dock bör, såsom i propositionen föreslås, i karenstiden inräknas dag, för vilken daghjälp icke skulle ha utgått på grund av reglerna om korttidsavdrag vid inskränkning i den ordinarie driften.

Från nu berörda regler föreslås i propositionen såsom en nyhet det undantaget, att därest inom kassas verksamhetsområde i större utsträckning förekommer kortvarig arbetslöshet i samband med julen och nyåret, tillsynsmyndigheten skall äga föreskriva, att vissa dagar vid dessa helger icke skall inräknas i karenstiden. En dylik befogenhet tillkommer enligt nu gällande regler endast kassorna själva. I motionerna I: 562 och II: 750 yrkas avslag å propositionens förslag och att till följd härav sista stycket i 28 § 1 mom. i propositionens förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor skall utgå. Utskottet godtar för sin del på de av departementschefen i propositionen anförda skälen, att tillsynsmyndigheten ges ifrågavarande befogenhet, och vill även framhålla, att det för en kassas styrelse kan vara av intresse att kunna vid behov av en dylik regel hänvisa frågan till tillsynsmyndigheten för avgörande. Motionerna avstyrkes alltså, såvitt nu är i fråga.

I propositionen föreslås vissa nya regler om karensbefrielse. Viss samordning mellan arbetslöshets- och sjukförsäkringarna finnes redan, genom bestämmelse i lagen om allmän sjukförsäkring, för det fall att en arbetslös blir sjuk. Nu föreslås likartade regler för det fall att en person först varit sjuk och därefter blir arbetslös. Karenstiden i arbetslöshetsförordningen föreslås härvid skola anses vara fullgjord då medlem i erkänd arbetslöshetskassa blir arbetslös efter att ha uppburit hel sjukpenning eller hempenning för så många dagar, att deras antal ökat med tre motsvarar den för honom föreskrivna karenstiden. Med nu nämnd sjuk- eller hempenning likställes i förslaget dylik ersättning från yrkesskadeförsäkringen. För medlem, som blir arbetslös efter att ha uppburit tilläggspenning enligt lagen om moderskapshjälp eller efter att ha fullgjort värnpliktstjänstgöring om minst 30 dagar, föreslås kravet i arbetslöshetsförsäkringen på genomgång av karens skola eftergivnas. Som villkor för åtnjutande i samtliga nu nämnda fall av karensbefrielse föreslås, att vederbörande dokumenterar sitt återinträde på arbetsmarknaden genom att för senast sjunde kalenderdagen efter upphörande av den karensbefriande omständigheten förete intyg om att han vederbörlig ordning sökt arbete hos arbetsförmedlingen.

Utskottet tillstyrker de föreslagna reglerna om karensbefrielse.

En enligt utskottets mening betydelsefull ändring, som kan väntas medföra vissa positiva följder, innefattas i propositionens förslag till en utvidgning av möjligheterna till dispens från genomgång av ny karenstid. Den gällande regeln, att ny karenstid ej skall krävas vid upprepade arbetslöshet, om medlemmen mellan de båda arbetslöshetsperioderna arbetat högst 24 dagar, kan enligt utskottets mening lätt medföra en benägenhet till uttagande av ersättning inom sådan tid att rätten att tillgodoräkna tidigare karenstid bibehålls. I propositionen föreslås nu, att 24-dagarsfristen skall förlängas till 48 dagar men att ej vilken som helst kort arbetslöshetsperiod skall få räknas som utgångspunkt för 48-dagarsfristen utan att fristen skall räknas från den tidpunkt, då medlemmen senast fullgjort eller skall anses ha fullgjort karenstid eller då han senast uppburit daghjälp för minst fem av sex på varandra följande dagar. Utskottet tillstyrker förslaget.

Försäkringsersättningarna

Ersättning från erkänd arbetslöshetskassa utgår i form av daghjälp jämte familjetillägg. Familjetillägget består av barntillägg och, om kassan så beslutat, make- och husföreståndarinnestillägg. Vidare kan kassan utge hjälp till vissa rese- och flyttningkostnader till den som erhållit arbete på annan ort. Frågan om dessa förmånernas allmänna konstruktion prövades år 1953 och bör därför enligt såväl utredningen som departementschefen inte nu upptagas på nytt.

Utredningen har däremot behandlat vissa specialfrågor rörande försäkringsersättningarna, såsom frågor om förbud för kassorna att utgiva ersättning för vissa dagar, maximum för daghjälpens storlek, vissa ändringar i fråga om villkoren för rätt till familjetillägg, reducering i vissa fall av ersättning från försäkringen, överförsäkringsregler samt ersättningstidens längd.

Departementschefen

Departementschefen behandlar till en början frågan, om lagstiftningen bör innehålla förbud för kassorna att utgiva ersättning för vissa dagar, samt anför:

»F. n. gäller, att daghjälp inte utgår för söndag. För annan helgdag utgives däremot daghjälp, dock endast under förutsättning att medlemmen var arbetslös vardagen före eller efter helgdagen. I dessa regler har utredningen ej föreslagit någon ändring och inte heller jag finner det påkallat att ändra dem.

I den nuvarande förordningen har inte reglerats frågan, huruvida rätt till ersättning föreligger för avtalsenlig fridag, d. v. s. för dag då enligt kollektivavtal arbete inte skall utföras. Vissa kassor har emellertid

4 — *Bihang till riksdagens protokoll 1956. 9 saml. 2 avd. Nr 58*

tid i sina stadgar bestämt, att sådan dag skall jämsställas med helgdag. Utredningen har funnit, att ersättning i princip inte bör utgå för avtalsenlig fridag och därför föreslagit, att i förordningen skall stadgas förbud här emot. Med hänsyn bl. a. till vissa praktiska svårigheter att i enskilda fall avgöra om ett kollektivavtal äger tillämpning för viss medlem, har utredningen dock ansett, att tillsynsmyndigheten bör få möjlighet att medgiva, att avtalsenlig fridag likställs med annan helgdag än söndag. Mot utredningens förslag härutinnan har jag i likhet med remissorganen intet att erinra.

Utredningen har övervägt att föreslå bestämmelser för att förhindra, att försäkringsersättning utgives för dag för vilken semesterersättning utgår. Att utforma generella bestämmelser härom har emellertid visat sig vara förknippat med stora svårigheter och utredningen har därför inskränkt sig till att förorda, att kassorna överväger att i stadgarna reglera ersättningsrätten för ifrågavarande dagar på sätt som är lämpligt med hänsyn till de särskilda förhållandena inom kassornas verksamhetsområde. Även jag anser, att man bäst kan komma till rätta med förevarande problem genom stadgebestämmelser. Jag förutsätter, att tillsynsmyndigheten har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga och att föreskrifter i ämnet inflyter i kassornas stadgar i alla de fall, där så anses erforderligt.

Den nuvarande förordningen upptager en bestämmelse, att daghjälp inte må utgivas för dag, då medlemmen med helt eller delvis bibehållen avlöning åtnjuter ledighet från arbete. Denna begränsning i ersättningsrätten torde emellertid följa redan av det i det föregående berörda villkoret, att medlemmen för att vara ersättningsberättigad skall vara arbetslös. I likhet med utredningen finner jag därför, att ifrågavarande bestämmelse kan utmönstras.

Såsom utredningen anfört bör försäkringen i första hand vara anordnad med tanke på arbetslöshet av viss varaktighet. Skall ersättning utgå för enstaka arbetslösa dagar uppkommer vissa problem, som inte är lätta att bemästra. Sålunda möter svårigheter att anordna en tillfredsställande arbetslöshetskontroll i dylika fall. Därjämte föreligger understundom en viss risk för överkompensation. Så är framför allt förhållandet, då vederbörande normalt har arbete fem dagar i veckan och uppbär full veckolön. I dylikt fall borde egentligen ej utgå någon försäkringsersättning, eftersom något inkomstbortfall ej uppkommer. Ett annat fall, där det finns risk för överkompensation, föreligger när arbetslösheten inträffar på en lördag, då arbetstiden och därmed även arbetsinkomsten vanligen är lägre än övriga veckodagar. Det må i detta sammanhang erinras om att enligt gällande bestämmelser s. k. korttidsavdrag göres vid arbetslöshet, som är föranledd av att den normala driften vid ett företag är inskränkt med en eller flera dagar i veckan. Reglerna om korttidsavdrag innebär, att antalet ersättningsberättigade dagar i veckan minskas med en.

Om en kassamedlem på grund av driftinskränkning är arbetslös en dag i varje vecka, erhåller han således inte någon ersättning från kassan.

Utredningen har ansett, att arbetslöshet som är begränsad till en dag i veckan generellt bör undantagas från ersättningsrätt. Den bestämmelse som föreslagits härom har utformats så, att om medlem under en kalendervecka i fem dagar utfört arbete i sådan utsträckning, att hel daghjälp inte kunnat utgå för någon av dagarna, daghjälp inte heller skall utgivas för den sjätte dagen.

Utredningens nu ifrågavarande förslag har godtagits av alla remissinstanser utom De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation, som ansett att vissa undantag bör göras från den föreslagna regeln. Sålunda föreslår organisationen, att regeln inte skall gälla i omedelbar anslutning till genomgången karenstid. En sådan modifikation ämnar jag visserligen i det följande i enlighet med utredningens förslag förorda såvitt angår korttidsavdrag, då den normala driften vid ett företag är inskränkt med mer än en dag i veckan. Situationen är emellertid annorlunda i de nu ifrågavarande fallen, som endast avser en dags arbetslöshet i veckan, och jag kan därför inte tillstyrka, att den föreslagna regeln begränsas på sätt organisationen ansett. Ej heller finner jag anledning att biträda organisationens förslag, att regeln inte skall iakttagas i omedelbar anslutning till arbetslöshet, som varat minst tre ersättningsberättigade dagar i intilliggande vecka.

Beträffande rätten till ersättning under kurstid synes böra vara avgörande, om medlemmen kan antagas vara i stånd och villig att avbryta kursen och taga ett arbete, så snart sådant erbjödes, eller om så inte är förhållandet. I det förra fallet — men inte i det senare — uppfyller medlemmen det allmänna villkoret att vara oförhindrad att taga arbete och han bör därmed vara berättigad till ersättning från försäkringen, därest övriga villkor därför är uppfyllda. Härmed vinnes en klar gränsdragning, som står i överensstämmelse med arbetsmarknadsstyrelsens nuvarande anvisningar i förevarande avseende och även torde ligga i linje med utredningens synpunkter härvidlag. Jag är därför inte beredd att acceptera arbetsmarknadsstyrelsens i remissyttrandet angivna mening, att alla kurser, som har karaktär av yrkesutbildning, skall utesluta från rätt till försäkringsersättning. Denna linje kan dessutom i vissa fall vara för sträng. En medlem, som under arbetslöshet söker förkovra sig i sitt yrke, skulle nämligen därmed förlora sin rätt till ersättning även om han vore beredd att när som helst taga ett arbete.

Vid behandlingen av avgiftsvillkoren har föreslagits, att yrkesutbildning i viss utsträckning skall få likställas med arbetad tid, d. v. s. med tid för vilken avgift erlägges. I detta avseende bör såsom utredningen framhållit gälla, att kurstid, som enligt vad nyss anförts bör betraktas som arbetslös tid för vilken rätt till ersättning föreligger, inte skall få tillgodoräknas vid prövningen av avgiftsvillkoren. Samma tid bör nämligen inte i ett hänse-

ende betraktas som arbetslös och samtidigt i ett annat avseende som arbetad tid. Rörande innebörden av det av utredningen i olika sammanhang använda uttrycket »yrkesutbildning» delar jag utredningens uppfattning, att därmed bör avses såväl egentlig skolutbildning som särskilda kurser för utbildning, förkovran eller omskolning. Det bör ankomma på arbetsmarknadsstyrelsen att i samråd med berörda myndigheter, främst överstyrelsen för yrkesutbildning, efter de angivna riktlinjerna utarbeta närmare anvisningar om tillämpningen av nu avsedda bestämmelser.

Vad angår frågan om ersättning för dag, då medlem blott söker deltidsarbete, föreslår utredningen, att i förordningen skall stadgas, att ersättning inte må utgå för dag då medlem sökt arbete för kortare tid än fyra timmar. Häremot finner jag i likhet med remissorganen ingen anledning till erinran.»

I arbetslöshetskasseförordningen är fastställt ett maximum för daghjälpens storlek, nämligen 20 kronor om dagen. Inom denna gräns äger kassan fastställa daghjälsbeloppet. Därvid kan medlemmarna fördelas i olika klasser. Om så sker skall enligt 20 § 5 mom. förordningen i stadgarna intagas erforderliga bestämmelser till förhindrande av ett ur ekonomiska synpunkter olämpligt klassval.

Departementschefen anför i berörda delar:

»Daghjälpsmaximum var före 1953 års riksdagsbeslut åtta kronor. Detta låga maximibelopp hindrade under åren dessförinnan en anpassning av daghjälsbeloppen efter löneutvecklingen, en omständighet som aktualiserade frågan om möjligheterna att ordna en automatisk indexreglering av daghjälsbeloppen efter arbetslönernas utveckling. Utredningen har prövat detta spörsmål och därvid funnit, att en automatisk anpassning av ersättningar och avgifter skulle stöta på olika svårigheter. En dylik anordning förutsätter, att ersättningar och avgifter endast avväges efter arbetsinkomsten, men så är ingalunda förhållandet. Här inverkar även sådana omständigheter som arbetslöshetsrisken inom kassan eller för viss medlemsgrupp, vidare karenstid, ersättningstid, krav på fondbildning, medlemmarnas yrkesfördelning m. m. Dessa olika omständigheter gör sig gällande med olika styrka i de skilda kassorna. En indexreglering av daghjälsbeloppen torde för övrigt ej kunna anknytas till en allmän löneindex för hela näringslivet utan skulle med hänsyn till de starkt varierande förhållandena inom kassornas olika verksamhetsområden kräva särskilda beräkningar rörande löneutvecklingen för olika kassor. Skulle därjämte familjetilläggen indexregleras, borde dessa uppenbarligen i stället anknytas till de allmänna levnadskostnaderna. En indexreglering av daghjälsbelopp och avgifter i de olika kassorna ter sig därför synnerligen svår att åstadkomma med försäkringens nuvarande utformning och skulle under alla omständigheter administrativt bli i hög grad betungande. I likhet med utredningen anser jag därför, att tanken på en sådan indexreglering bör avvisas.

En utväg är att indexreglera enbart daghjälpens maximibelopp. Behovet av en sådan reglering blir givetvis beroende av i vilket förhållande nu gällande maximum står till lönenivån och till daghjälpens storlek i de enskilda kassorna. Därvid kan konstateras, att det nuvarande maximibeloppet å 20 kronor ännu bereder en relativt tillfredsställande marginal för ytterligare höjning av daghjälpen vid stigande lönenivå. Av den inledningsvis redovisade statistiken för kassornas verksamhet framgår, att flertalet medlemmar f. n. har tillförsäkrats en daghjälp — fränsett familjetillägg — av 16—17 kronor om dagen och att den högsta daghjälpen icke överstiger 18 kronor. En omedelbar höjning av maximibeloppet torde därför inte vara påkallad. Vid en mera betydande ändring av penningvärdet torde för övrigt, såsom utredningen framhållit, en indexreglering av daghjälpmaximum inte ensam vara tillräcklig. Behöver daghjälpen höjas utöver 20 kronor, torde nämligen även försäkringsersättningarnas finansiering böra upptagas till omprövning bl. a. med hänsynstagande till kassornas olika möjligheter att höja daghjälpen utan att tvingas uttaga alltför betungande avgifter.

Utredningens majoritet har ansett, att tillräckliga skäl f. n. saknas att komplicera bestämmelserna med en indexreglering av daghjälpmaximum, och denna uppfattning delas av flertalet remissorgan. En reservant har emellertid förordat en dylik reglering och har därutinnan vunnit stöd av några remissinstanser. Därvid har såsom ett alternativ till en indexreglering av daghjälpmaximum ifrågasatts, att detta maximum helt skulle slopas. Den enda kvarstående begränsningen av daghjälpbeloppen skulle då finnas i överförsäkringsreglerna. Utredningen har övervägt även ifrågavarande alternativ men inte ansett sig kunna förorda detsamma bl. a. med hänsyn till att det ur samordnings- och administrativ synpunkt är av vikt att en yttre ram finnes fastställd av statsmakterna för försäkringsersättningarnas storlek.

För egen del ansluter jag mig till utredningens ståndpunkt i förevarande frågor.

Enligt min mening bör kassorna alltjämt ha rätt att besluta om en klassindelning inte bara efter arbetsinkomst utan även efter andra förhållanden. Utredningen har föreslagit, att den förut berörda bestämmelsen i 20 § 5 mom. förordningen skall ersättas av ett stadgande, som ger tillsynsmyndigheten rätt att pröva och godkänna såväl själva klassindelningen och reglerna härför i kassans stadgar som de särskilda föreskrifter, som måste finnas till förhindrande av olämplig flyttning mellan olika klasser. Mot en sådan bestämmelse har jag i likhet med remissorganen intet att erinra.»

Departementschefen ingår här efter på vissa frågor om familjetilläggen samt anför:

»Utredningen har föreslagit vissa smärre ändringar i fråga om villkoren för rätt till familjetillägg. De av utredningen diskuterade spörs-

målen rörande barn tilläggen sammanhänger med intresset att så vitt möjligt samordna arbetslöshets- och sjukförsäkringarnas regler om barntillägg. I den förra försäkringens är rätten till sådant tillägg knuten till barnets kyrkoskrivning hos medlemmen. Denna omständighet är lätt för redogöraren att kontrollera genom prästbevis. Att komplicera administrationen genom att införa sjukförsäkringens regler, enligt vilka samboende- och vårdnadsförhållandena mellan den tilläggsberättigade och barnet är avgörande för rätten till barntillägg, har utredningen ej velat förorda. En annan olikhet mellan de båda försäkringarna är, att rätten till arbetslöshetsförsäkringens barntillägg är knuten till båda makarna, om dessa sammanbor — vid samtidig arbetslöshet utgår dock tillägg blott till fadern — under det att i sjukförsäkringens rätt till barntillägg endast innefattas i den ena makens försäkring. Med hänsyn till den begränsning av möjligheten att uppbära barntillägg, som skulle bli följden om arbetslöshetskasseförordningens regler i detta avseende anslötes till sjukförsäkringens, har emellertid utredningen ansett sig böra avstå från en samordning på denna punkt.

Om barnets föräldrar inte sammanbor och barnet vårdas av modern, medför arbetslöshetsförsäkringens regler, att barntillägget vid samtidig arbetslöshet för båda föräldrarna utgår till fadern, om denne är underhållsskyldig och visar att han fullgör underhållsskyldigheten. Däremot utgår i dylikt fall intet tillägg till modern, även om barnet är kyrkoskrivet hos henne. Här leder sjukförsäkringens bestämmelser till det mera rimliga resultatet, att modern erhåller barntillägget. Utredningen har föreslagit, att arbetslöshetsförsäkringens barntillägg i sådant fall skall utgå även till den av föräldrarna, hos vilken barnet är kyrkoskrivet. Att utredningen därvid inte ansett sig böra beröva den andra av föräldrarna tillägget sammanhänger med svårigheterna att kontrollera, huruvida denne, som kanske bor på annan ort, är arbetslös och uppbär barntillägg för barnet för samma tid.

Vidare innebär utredningens förslag, att man i arbetslöshetsförsäkringens liksom inom sjukförsäkringens skall likställa fosterbarn med naturliga barn och adoptivbarn i fråga om rätten till barntillägg.

Mot utredningens förslag rörande barntilläggen har i två remissyttranden invänts, att en större likformighet med sjukförsäkringens regler borde skapas samt att rätten till barntillägg borde knytas endast till den ena av föräldrarna. Jag är medveten om önskemålet att så vitt möjligt skapa samma barntilläggsregler i båda försäkringarna men anser å andra sidan de av utredningen framhållna praktiska skälen motivera de skiljaktigheter, som kvarstår enligt förslaget. I tillämpningen torde för övrigt de olika reglerna ge samma resultat i flertalet fall. Jag ansluter mig därför till utredningsförslaget.

I fråga om maketilläggen har utredningen ej föreslagit någon ändring i nuvarande bestämmelser. Statskontoret har ifrågasatt, om rätt till

sådant tillägg bör föreligga i fall då maken uppbär folkpension, sjukpenning eller tilläggspenning enligt lagen om moderskapshjälp eller fullgör militärtjänstgöring. I likhet med utredningen finner jag emellertid, att man med hänsyn till svårigheterna för redogörarna att medhinna en kontroll av dessa förhållanden bör avstå från att göra en sådan begränsning av rätten till maketillägg.

Vad angår husföreståndarinnetilläggen har utredningen förordat slopande av det nu gällande villkoret, att kvinnan i fråga skall erhålla sin huvudsakliga försörjning genom att förestå medlemmens hushåll. Statskontoret vill emellertid bibehålla detta villkor. För egen del anser jag, att de praktiska svårigheterna att pröva detta villkor bör föranleda att villkoret strykes, framför allt som övriga förutsättningar för erhållande av ifrågavarande tillägg torde medföra en tillräcklig avgränsning av de fall, då sådant tillägg bör utgivas.»

Departementschefen övergår härefter till frågan huruvida ersättning från försäkringen i vissa fall bör reduceras samt anför:

»Härvid skall först beröras spörsmålet om i vilken mån ersättning bör kunna utgå för dag, då arbete utföres i begränsad omfattning. Det har vid tillämpningen av den nuvarande arbetslöshetskasseförordningen inte befunnits möjligt att begränsa försäkringen till att blott avse fall av heltidsarbetslöshet. En sådan begränsning skulle nämligen leda till att en medlem genom endast någon timmes arbete under en dag skulle diskvalificeras från rätt till ersättning för denna dag, något som i regel skulle innebära en ren förlust för honom och göra honom obenägen att taga ett tillfälligt deltidsarbete. Med hänsyn härtill har i praxis införts den s. k. tvåtimmarsregeln. Denna regel innebär, att medlemmen skall anses som arbetslös i försäkringens mening viss dag även om han arbetar upp till två timmar resp., om han har en bisysselsättning, arbetar i denna syssla upp till tre timmar. För sådan dag utgår full daghjälp. Ifrågavarande regel, som enligt utredningens förslag skall lagfästas, upphäver emellertid inte helt berörda olägenheter, framför allt inte efter 1953 års höjning av försäkringsersättningarna. En medlem, som tar ett arbete vilket varar längre än två timmar ehuru ej full tid, kommer många gånger i ett sämre läge än den som uppbär full ersättning från försäkringen. För att komma till rätta härmed har utredningen förordat en kompletterande regel av innebörd, att den som tar arbete för så lång tid att hel daghjälp inte kan utgå enligt den s. k. tvåtimmarsregeln men för högst fyra timmar skall kunna erhålla halv ersättning. En förutsättning skall dock vara att medlemmen haft heldagsarbete före arbetslöshetens inträdande samt söker sådant arbete. Vidare förutsättes, att halv ersättning enligt den föreslagna kompletteringsregeln inte skall få utgivas med mindre tillsynsmyndigheten lämnat medgivande därtill. Sådant medgivande bör enligt utredningens mening endast givas, då tillräckliga

garantier mot missbruk finnes, bl. a. genom att en tillfredsställande kontroll ordnas.

Utredningens förslag har föranlett erinran från statskontorets sida, som finner att kompletteringsregeln skulle komplicera försäkringen, samt från Svenska lantarbetsgivareföreningen, som med hänsyn till överförsäkringsrisken anser att daghjälpn bör kunna nedsättas även i de fall som täcks av tvåtimmarsregeln. För egen del finner jag, att deltidregler av den nu föreslagna karaktären är påkallade, framför allt som det åligger medlem att antaga erbjudet lämpligt arbete även om det blott är deltidarbete. En efter antalet arbetade timmar graderad ersättningsskala av det slag utredningen föreslår synes mig tillfredsställa rimliga krav på administrativ enkelhet. Den befarade risken för överkompensation torde vara relativt obetydlig bl. a. med hänsyn till det inkomstbortfall, som karenstiden medför för medlemmen. Jag tillstyrker därför utredningens förevarande förslag. I likhet med utredningen förutsätter jag, att tillsynsmyndigheten endast lämnar medgivande till tillämpning av den nya fyratimmarsregeln då betryggande garantier mot obehörigt utnyttjande av densamma föreligger.

Såsom utredningen anfört bör storleken av ersättningen från arbetslöshetskassa inte röna inverkan av det förhållandet, att vederbörande uppbär *ålderspension* eller *tjänstepension*. Särskilda regler torde ej erfordras om att ersättning inte skall utgå till den som uppbär *invalidpension* eller *sjukbidrag* från folkpensioneringen, eftersom medlemmen i sådant fall ej är att anse som arbetsför i arbetslöshetsförsäkringens mening.

Om medlem uppbär *halv sjukpenning* från allmän sjukkasse för viss dag, skall enligt utredningens förslag hans ersättning från arbetslöshetsförsäkringen för samma dag nedsättas till hälften av vad eljest skulle ha utgått. Förslaget har blott kritiserats av statskontoret, som finner att arbetslöshetsförsäkringens regler skulle kompliceras därav. Genom förslaget åstadkommes emellertid en viss och enligt min mening godtagbar samordning med sjukförsäkringen, varvid avvägningen av ersättningen från arbetslöshetskassorna göres schablonmässig i avvaktan på att erfarenhet vinnes om hur möjligheten att utge halv sjukpenning kommer att utnyttjas inom sjukförsäkringen. Jag vill därför tillstyrka förslaget. I anledning av en erinran från riksförsäkringsanstalten föreslår jag emellertid, att motsvarande regel införes för de fall, då medlemmen uppbär halv sjukpenning enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. Däremot torde man här — i analogi med vad som föreslagits i fråga om samordningsregeln avseende karenstid — kunna bortse från fall enligt övriga författningar, som tillämpas av riksförsäkringsanstalten och de ömsesidiga yrkesskadeförsäkringsbolagen.

Den omständigheten att medlem åtnjuter en *livränta* från yrkesskadeförsäkringen eller en *förtidspension* på grund

av sjukdom eller nedsatt arbetsförmåga, bör såsom utredningen anfört inte i och för sig påverka ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen.

Vad slutligen angår fall, då medlem i anledning av arbetslöshet åtnjuter fortlöpande u n d e r s t ö d från annan sammanslutning än erkänd arbetslöshetskassa, innebär utredningens förslag inte någon ändring i sak av vad nu gäller. Det föreslås nämligen att daghjälp och familjetillägg i dylikt fall skall utgå med högst skillnaden mellan det enligt överförsäkringsreglerna medgivna högsta beloppet och understödet. Motsvarande skall enligt den av utredningen föreslagna författningstexten gälla då understödet utgives av medlemmens arbetsgivare. Mot dessa regler har jag intet att erinra.»

Frågan om ö v e r f ö r s ä k r i n g s r e g l e r n a i arbetslöshetsförsäkringen erhöll år 1953 en provisorisk lösning, och utredningen har nu framlagt ett förslag till mera definitiv reglering av frågan. Detta förslag avviker i väsentliga avseenden från gällande regler.

Departementschefen anför:

»För att inte försäkringen skall utnyttjas obehörigt är det givetvis av vikt att ersättningen inte överstiger eller ens är lika stor som det belopp medlemmen förlorar i arbetsförtjänst. Skydd mot överförsäkring vinnas i första hand genom att daghjälpbeloppen i kassan eller klassen fastställas så att medlem som regel får något mindre i ersättning än vad arbetsförtjänsten för kassans eller klassens medlemmar i allmänhet uppgår till. För undantagsfallen måste emellertid finnas särskilda överförsäkringsregler, som förhindrar överkompensation. Sådana fall utgör exempelvis deltidsarbetare och partiellt arbetsföra m. fl., vilkas normalinkomst ligger lågt.

För överförsäkringsreglernas tillämpning är det av betydelse att fastställa vederbörandes arbetsförtjänst. Vad angår de nuvarande överförsäkringsreglerna beräknas arbetsförtjänsten företrädesvis kollektivt, d. v. s. främst med hänsyn till vad arbetare inom samma yrke och av samma arbetsförmåga som den arbetslöse förtjänar. Utredningen har förordat, att man i stället skall göra en individuell beräkning av arbetsförtjänsten där så är möjligt. Vid denna beräkning skall tagas i betraktande den arbetsförtjänst medlemmen vanligen åtnjuter under den arbetstid som är normal för honom. I arbetsförtjänsten skall därvid medräknas t. ex. ersättning för regelbundet övertidsarbete samt normalt förekommande ackordslön, tidlön och drickspengar ävensom regelmässigt utgående naturaförmåner. I fall där en individuell beräkning inte är möjlig, t. ex. då medlemmen haft olika kortvariga arbeten med mycket växlande löneförhållanden eller varit borta längre tid från förvärvsarbete på grund av sjukdom, barnsörd e. d., förutsättes en kollektiv beräkning ske efter i huvudsak samma grunder som f. n. Dagsförtjänsten skall enligt förslaget beräknas till $\frac{1}{6}$ av den vanliga veckoförtjänsten resp. $\frac{1}{28}$ av den vanliga månadslönen. Med tanke bl. a. på dem som arbetar blott

vissa dagar i veckan föreslås, att tillsynsmyndigheten skall, när särskilda skäl föreligger därtill, kunna medgiva att större andel än nu nämnts anses utgöra vederbörandes dagsförtjänst.

I likhet med remissinstanserna biträder jag förslaget om övergång till en som regel individuell beräkning av vederbörandes arbetsförtjänst. Denna metod måste nämligen leda till att överförsäkringsreglerna slår rättare i de enskilda fallen. Dock anser jag att — såsom några remissorgan förordat — vid tillämpningen av dessa regler dagsförtjänsten bör beräknas till $\frac{1}{25}$ av månadslönen i stället för $\frac{1}{26}$.

Överförsäkringsreglerna bör utformas så att en viss marginal finnes mellan den högsta försäkringsersättningen och arbetsförtjänsten. Eftersom ersättningen är skattefri bör marginalen i varje fall uppgå till skatteavdraget på ifrågavarande arbetsförtjänst. Därvid torde hänsyn böra tas inte till det slutliga skatteavdraget utan till det preliminära, eftersom det för medlemmen i förevarande situation torde vara naturligtast att jämföra försäkringsersättningen med den arbetsinkomst, som utgår efter källskatteavdraget för preliminärskatt. Det bör av praktiska skäl inte komma i fråga att här i varje enskilt fall uträkna det källskatteavdrag som skall verkställas. I stället bör man nöja sig med att beräkna källskatteavdraget mera schablonmässigt. Utredningen har föreslagit, att överförsäkringsmarginalen i vad den avser skatteavdraget beräknas med ledning av den skattetablell, som kan anses vara den för året vanligast förekommande, samt att vidare den förenklingen göres, att högsta ersättningsbelopp fastställes blott för två grupper, nämligen familjeförsörjare, d. v. s. familjetilläggsberättigad medlem, och icke familjeförsörjare. Skillnaden mellan gruppbeloppen blir ringa i lägre inkomstlagen och utredningen har förordat att man där har samma högsta ersättningsbelopp för båda grupperna.

Den marginal, som bör finnas mellan försäkringsersättningens högsta belopp och medlemmens arbetsförtjänst, bör emellertid icke begränsas till skatteavdraget. Marginalen bör även avvägas bl. a. med hänsyn till dels att vid arbetslöshet vissa utgifter utöver skatten bortfaller, dels att medlemmen kan ha visst arbete och därmed viss arbetsinkomst utan att förlora försäkringsersättningen, dels ock att en garanti bör erhållas för att det för medlemmen kommer att framstå som fördelaktigare att ha arbete än att upp-bära ersättning från försäkringen. Storleken av denna ytterligare marginal kan inte på samma sätt som källskatteavdraget siffermässigt fastställas och bör därför beräknas schablonmässigt. Utredningen har efter olika överväganden stannat för att förorda, att marginalen bestämmes till ca 10 procent av bruttoförtjänsten. Detta skulle motsvara ca $\frac{1}{8}$ eller 12,5 procent av nettoinkomsten, d. v. s. av bruttoförtjänsten efter avdraget för preliminärskatt.

Med utgångspunkt från de riktlinjer som sålunda uppdragits har utredningen utarbetat en särskild överförsäkringstabell, där samma överförsäk-

ringsgräns använts för familjeförsörjare och icke familjeförsörjare upp till en dagsförtjänst av ca 15 kronor, varefter överförsäkringsgränserna successivt anpassats efter skillnaderna dessa grupper emellan i beskattningshänseende. Vid sina beräkningar har utredningen använt skattetabellen III: 13/1955 såsom den för detta år vanligast förekommande. Utredningsförslaget innebär, att de allmänna grunderna för beräkningen av överförsäkringsgränserna skall angivas i förordningen men att tabellen inte skall intagas där utan fastställas i särskild ordning av Kungl. Maj:t. Därigenom kan ändringar i tabellen lättare göras i anslutning till ändringar i skatteuttaget.

Såväl reservationsvis inom utredningen som i några remissyttranden har förordats en lägre marginal än 12,5 procent mellan nettoförtjänsten och högsta ersättningen. Härvid har bl. a. åberopats, att överförsäkringsreglerna i allmänhet främst drabbar sådana inkomstgrupper, där försörjningssvårigheterna kräver att skillnaden mellan försäkringsersättning och nettoinkomst är så liten som möjligt. Arbetsmarknadsstyrelsen, som funnit de föreslagna överförsäkringsreglerna väl avvägda, har förordat en förenkling av tabellen på sådant sätt att för familjeförsörjare och icke familjeförsörjare genomgående sättes samma gränsvärden. I övriga yttranden har utredningsförslaget tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Rörande överförsäkringsmarginalens storlek kan givetvis råda delade meningar och man kan diskutera såväl högre som lägre tal än som föreslagits. Den av utredningen valda marginalen liksom också det av utredningen förordade systemet i övrigt synes mig i belysning av de olika intressen som här gör sig gällande kunna godtagas i varje fall tills praktisk erfarenhet vunnits om verkningarna av de föreslagna reglerna.

Såsom utredningen föreslagit bör det ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa överförsäkringstabell. Därvid bör de riktlinjer som förordats av utredningen och till vilka jag anslutit mig följas. Att i författningstext sammanfatta dessa riktlinjer är förenat med stora svårigheter. Med hänsyn till den schablonmässiga beräkning, som är avsedd att användas vid tabellens utarbetande, är det i varje fall inte möjligt att precisera författningstexten så, att den kan tjäna till ledning vid det praktiska handhavandet av försäkringsärendena. Under sådana omständigheter anser jag, att man bör kunna nöja sig med att i förordningen föreskriva, att daghjälp jämte i förekommande fall familjetillägg ej må utgivas med högre belopp i förhållande till medlemmens dagsförtjänst än som framgår av en av Konungen fastställd tabell.»

Slutligen behandlar departementschefen frågor om den högsta resp. lägsta tid, under vilken medlem må åtnjuta ersättning från försäkringen utan att bli utförsäkrad, därvid han anför:

»Vad angår e r s ä t t n i n g s t i d e n har jag i ett föregående avsnitt för-

ordat, att denna tid skall beräknas för försäkringsår. Den maximala ersättningstiden är f. n. 156 dagar. Utredningen har föreslagit, att tillsynsmyndigheten skall erhålla befogenhet att för viss kassa eller viss klass medgiva förlängning av denna tid, dock till högst 210 dagar. Det synes mig värdefullt, att möjlighet öppnas för förstärkning av försäkringens effektivitet genom ökat antal ersättningsdagar, och jag biträder därför förslaget. I likhet med utredningen finner jag, att vid tillsynsmyndighetens prövning av frågan om förlängd understödstitid bör beaktas om det kan vara påkallat att för den längre tiden föreskriva enhetlig daghjälp eller att från denna tid undanta grupper med särskilt stor arbetslöshetsrisk.

Ersättningstiden får f. n. ej sättas kortare än 90 dagar. Utredningen har förordat en höjning av denna lägre gräns till 120 dagar, dock med möjlighet för tillsynsmyndigheten att medgiva dispens för kassor, som vid ikraftträdandet har kortare maximitid än 120 dagar. Arbetsmarknadsstyrelsen och Tjänstemännens centralorganisation tillstyrker en sådan höjning av den lägre gränsen men förordar, att kassorna erhåller möjlighet att för viss åldersgrupp sätta lägre ersättningstid. En sådan modifiering av utredningsförslaget ligger i linje med vad jag i tidigare avsnitt anfört rörande folkpensionärernas ställning inom försäkringen och jag föreslår därför, att den av utredningen förordade höjningen av den lägre gränsen begränsas till att avse medlemmar, som vid försäkringsårets ingång ännu ej uppnått 67 års ålder. För övriga medlemmar bör någon nedre gräns för ersättningstiden inte föreskrivas.

Slutligen må nämnas, att dag för vilken halv daghjälp utgår enligt min mening bör vid beräkningen av ersättningstiden likställas med dag, för vilken hel daghjälp utgives.»

Motion

I *motionen I: 561* hemställes, såsom ovan under rubriken »Försäkringens omfattning» berörts, att det stadgande i 31 § 1 mom. andra stycket i propositionens förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor, vilket begränsar minimitiden för ersättning från arbetslöshetsförsäkringen till att gälla endast medlem som icke fyllt 67 år, måtte utgå och att samma minimitid alltså skall gälla för ålderspensionärer som för övriga medlemmar.

Beträffande den i motionen lämnade motiveringen får utskottet, utöver till motionen, hänvisa till vad utskottet upptagit ovan under rubriken »Försäkringens omfattning».

Utskottet

Under hänvisning till att genomgripande ändringar så sent som år 1953 genomförts beträffande försäkringsersättningarna har i propositionen till behandling upptagits endast vissa speciella spörsmål i ämnet. Någon änd-

ring föreslås alltså icke i försäkringsersättningarnas allmänna konstruktion. Ersättning skall som hittills utgå i form av daghjälp jämte familjetillägg; även rese- och flyttningkostnader kan utgå. Ej heller i fråga om beloppen av daghjälp och familjetillägg föreslås någon ändring.

I förordningen om erkända arbetslöshetskassor föreslås skola såsom hittills upptagas förbud för kassorna att utgiva ersättning för vissa dagar. Mot bibehållandet av de inbördes något olika regler, som härutinnan gäller i avseende å söndag och annan helgdag, har utskottet ej någon erinran. Utskottet godtar likaså förslaget till reglering av ersättningsfrågan vid avtalsenlig fridag, innebärande att tillsynsmyndigheten skall äga befogenhet att medgiva, att dylik fridag likställes med annan helgdag än söndag. Fråga om ersättning från försäkringen för dag, för vilken semesterersättning utgår, föreslås ej reglerad i propositionen, närmast med hänsyn till svårigheterna att utforma generella bestämmelser i ämnet. Departementschefen förutsätter emellertid, att tillsynsmyndigheten har sin uppmärksamhet riktad på frågan och att föreskrifter intages i kassornas stadgar, där så anses erforderligt. Utskottet godtar denna lösning men vill understryka vikten av att förevarande problem blir föremål för någon form av reglering. Det måste för de medlemmar, som erhåller semester i vanlig ordning, framstå som en orättvisa, om den som i stället för semester erhåller semesterersättning för visst antal dagar, därefter — t. ex. i samband med att driften inställes för gemensam semester — erhåller ersättning för semester tiden från arbetslöshetsförsäkringen. Många svårbedömda gränsfall kan givetvis här uppkomma, och för kassorna kan det bli besvärligt att utreda och bedöma, huruvida ersättningsrätt skall föreligga. Frågan är emellertid principiellt och praktiskt av den vikt, att kassorna synes böra utforma och i sina stadgar intaga för kassans förhållanden anpassade regler.

Mot det föreslagna utmönstrandet ur lagstiftningen av den hittillsvarande regeln, att daghjälp ej må utgivas för dag, då medlem med helt eller delvis bibehållen avlöning åtnjuter ledighet från arbete, har utskottet intet att erinra; nämnda begränsning i ersättningsrätten följer redan av andra regler.

Med utgångspunkt från att arbetslöshetsförsäkringen i första hand bör ge skydd vid arbetslöshet av viss varaktighet föreslås i propositionen en ny regel av innebörd, att ersättning ej skall utgå för enstaka arbetslös dag. För regeln åberopas även kontrollsvårigheter och risken i vissa fall för överkompensation. Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot förslaget.

I fråga om rätten till ersättning under viss kurstid godtager utskottet departementschefens uttalanden om den omfattning, i vilken ersättning bör kunna utgivas. Förslaget att ersättning ej må utgå för dag då medlem sökt arbete för kortare tid än fyra timmar godtages jämväl av utskottet liksom stadgandet, att tillsynsmyndigheten skall äga pröva och godkänna i n d e l n i n g e n av medlemmar i k l a s s e r och reglerna härför.

I fråga om villkoren för rätt till familjetillägg upptager propositionen vissa smärre ändringar. Sålunda föreslås i fråga om rätt till barntillägg, att fosterbarn skall likställas med naturliga barn och adoptivbarn. För det fall att barnets föräldrar ej sammanbor och barnet vårdas av modern, utgår enligt gällande regler vid samtidig arbetslöshet för båda föräldrarna bidrag till fadern, om denne fullgör honom åliggande underhållsskyldighet, men ej till modern. Nu föreslås till reglering härav, att dubbla barntillägg får utgå vid samtidig arbetslöshet för försäkrad, hos vilken barnet är kyrkoskrivet, och försäkrad, som ej har barnet kyrkoskrivet hos sig men är berättigad till barntillägg på grund av underhållsskyldighet, som fullgöres. I fråga om maketilläggen föreslås ej ändring. Beträffande husföreståndarinetillägget föreslås av förenklingsskäl slopande av det nu gällande villkoret, att kvinnan skall ha sin huvudsakliga försörjning genom att förestå medlemmens hushåll. Däremot bibehålles bl. a. stadgandet, att dylikt tillägg ej skall utgivas, om kvinnan har förvärvsarbete motsvarande minst tre dagar i veckan. — Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot nu berörda förslag.

I propositionen föreslås vidare vissa regler om *reducerad ersättning*. För det fall att medlem viss dag utför arbete i begränsad omfattning föreslås till en början, att den hittills i praxis tillämpade s. k. tvåtimmarsregeln upptages i förordningen. Vidare föreslås, att vid arbete som varar längre tid än två, resp. i bisyssla tre, men dock högst fyra timmar per dag, halv ersättning skall kunna utgå, om tillsynsmyndigheten lämnat medgivande därtill. Sistnämnda regel bör ses mot bakgrunden av att medlem är skyldig att taga även deltidarbete, och den kan väntas positivt påverka villigheten att taga dylikt arbete. Halv ersättning föreslås vidare kunna utgå för dag, då medlem uppbär halv sjukpenning från allmän sjukkasse. Härigenom vinnes viss samordning med sjukförsäkringen. Utskottet tillstyrker förslagen.

De nu gällande, år 1953 beslutade *överförsäkringsreglerna*, som innefattar en provisorisk lösning i ämnet, föreslås ersatta av en i väsentliga delar avvikande reglering. I stället för de nu i förordningen intagna, tämligen summariska reglerna har i förordningsförslaget upptagits en hänvisning till en av Konungen fastställd överförsäkringstabell. Utskottet godtar denna lösning och har ej funnit anledning till erinran mot de grunder för överförsäkringstabellen, som redovisas i propositionen och som innebär att marginalen mellan den högsta tillåtna försäkringsersättningen och den som regel individuellt beräknade arbetsförtjänsten bestämmes med hänsyn till ett på visst sätt beräknat skatteavdrag samt en marginal därutöver motsvarande omkring 10 procent av bruttoförtjänsten.

Den maximala *ersättningstiden*, beräknad för försäkringsår, föreslås för det fall tillsynsmyndigheten så för viss kassa eller viss klass medger kunna förlängas från nuvarande 156 till 210 dagar. Minimitiden

för ersättning föreslås för medlem som ej fyllt 67 år höjd från 90 till 120 dagar, dock med möjlighet för tillsynsmyndigheten att medgiva dispens för kassa som vid förordningens ikraftträdande har kortare minimitid än 120 dagar. I fråga om minimitiden för den som fyllt 67 år lämnas kassorna fria händer att själva träffa avgörande. Att skillnad göres mellan ålderspensionärer och andra betingas av det av utskottet ovan i utlåtandet tillstyrkta förslaget, att statsbidrag för ersättning till ålderspensionärer skall begränsas, nämligen till 78 dagar. I motionen I: 561 yrkas, att särregeln för ålderspensionärer i fråga om minimitiden för ersättning från kassorna skall utgå. — Enär det bör stå kassa fritt att avgöra, om den med hänsyn till begränsningen av statsbidraget vill utge ersättning för längre tid än 78 dagar eller icke, avstyrker utskottet motionärernas förslag. Propositionens förslag rörande maximi- och minimitid tillstyrkes.

Vid beräkning av maximi- och minimitid föreslås dag för vilken halv daghjälp utgår bli likställd med dag, för vilken hel daghjälp utgives. Utskottet tillstyrker regeln härom.

Ersättning vid korttidsarbete, säsongarbetslöshet samt havandeskap och barnsbörd

Departementschefen

Departementschefen anför följande.

»Enligt 20 § 4 mom. arbetslöshetskasseförordningen äger erkänd arbetslöshetskassa i sina stadgar föreskriva, att daghjälp inte skall utgå till medlem, som på grund av driftinskränkning vid det företag, där han är anställd, har arbete ett mindre antal dagar än som är vanligt vid full drift. Någon motsvarighet till denna bestämmelse har inte upptagits i utredningens förslag och torde ej heller vara erforderlig. Även utan stöd av särskilt stadgande torde det nämligen stå kassorna fritt att — utöver de begränsningar i ersättningsrätten som är direkt påbjudna i förordningen — föreskriva de ytterligare inskränkningar, som med hänsyn till förekomsten av korttidsarbete, säsongarbetslöshet o. dyl. kan finnas påkallade. Att kassorna härvid inte får överskrida de gränser, som i förordningen är uppdragna beträffande t. ex. karenstidens längd och antalet ersättningsdagar per år, torde knappast behöva påpekas.

Om en kassa inte i sina stadgar begränsat rätten till ersättning vid korttidsarbete, d. v. s. vid inskränkning av den ordinarie driften, gäller f. n., att daghjälp till medlem som har dylikt arbete inte utan särskild dispens får utgivas för samtliga arbetslösa dagar. Meddelas inte dispens skall nämligen enligt arbetslöshetskasseförordningen, som i denna del är av tvingande natur, det antal dagar under varje vecka, för vilka medlem-

men eljest varit berättigad till daghjälp, minskas med en (s. k. korttidsavdrag). Vid femdagarsvecka utgives således ingen daghjälp, vid fyrdagarsvecka lämnas daghjälp för en dag o. s. v.

I det föregående har jag tillstyrkt utredningens förslag, att daghjälp inte skall få utgivas vid arbetslöshet som omfattar endast en dag i en kalendervecka. Genomföres detta förslag erfordras inte några särskilda regler om korttidsavdrag vid femdagarsvecka.

I fråga om fyrdagars- eller kortare arbetsvecka har utredningen föreslagit, att nuvarande regler om korttidsavdrag bibehålles. Förslaget har i denna del godtagits av alla remissinstanser utom arbetsmarknadsstyrelsen, som ifrågasatt, om inte tillsynsmyndigheten borde ges möjlighet att minska antalet ersättningsdagar per vecka med två. För egen del anser jag det inte erforderligt att skärpa korttidsreglerna på dylikt sätt.

Enligt utredningens förslag skall korttidsavdrag ej göras i omedelbar anslutning till genomgången karens. I stort sett torde denna regel medföra samma effekt som den i arbetslöshetskasseförordningen nu intagna bestämmelsen om att korttidsavdrag ej skall ske efter arbetsperiod, som överstiger 24 dagar. Med hänsyn härtill och då någon erinran under remissbehandlingen inte framställts mot förslaget i förevarande avseende, tillstyrker jag att det godtages. I samband härmed kan den nuvarande föreskriften om att korttidsavdrag ej skall ske efter längre arbetsperiod än 24 dagar utmönstras.

I syfte att förhindra att korttidsreglerna kringgås genom en oregelbunden förläggning av de arbetslösa dagarna har utredningen föreslagit, att tillsynsmyndigheten skall äga förordna om motsvarande tillämpning av dessa regler vid »driftinskränkning, som ej innefattar regelbunden minskning av antalet arbetsdagar per vecka». Förslaget har i denna del avstyrkts av De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation men tillstyrkts av övriga remissinstanser. Själv anser jag, att förslaget bör genomföras. Såsom arbetsmarknadsstyrelsen anfört bör dock till undvikande av tolkningssvårigheter och missförstånd den av utredningen förordade bestämmelsen förtydligas genom att ordet »regelbunden» uteslutes.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i anslutning till vissa uttalanden av utredningen i sitt yttrande tagit upp frågan rörande omplacering av personer med korttidsarbete. Därvid har styrelsen — som funnit utredningens skrivning tyda på att ganska lång tid tillätes förflyta innan åtgärder vidtoges för att omplacera sådana personer — framhållit, att åtgärder självfallet skulle vidtagas från arbetsförmedlingens sida för att omplacera den friställda arbetskraften om inte korttidsarbetet bedömdes bli av helt tillfällig art. Med anledning härav vill jag framhålla, att ersättning från försäkringen utgår endast under förutsättning att vederbörande är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen och att lämpligt arbete ej kan beredas honom. Detta grundläggande villkor gäller helt natur-

ligt även i fall, då arbetslösheten är förorsakad av driftinskränkning. Härutöver vill jag endast understryka önskvärdheten av att frågan om en omplacering av arbetskraft, som på grund av driftinskränkning inte kan beredas full sysselsättning, på ett så tidigt stadium som möjligt upptages till diskussion mellan vederbörande arbetsförmedlingsorgan och de berörda parterna. Visar det sig härvid, att driftinskränkningen inte är av tillfällig art, bör åtgärder snarast vidtagas från arbetsförmedlingens sida i syfte att bereda den frislädda arbetskraften heltidsarbete.

Av de uppgifter, som redovisats av utredningen, framgår att de kassor inom vilkas verksamhetsområden säsongarbetslöshet förekommer — främst kassorna inom byggnadsbranschen — svarar för en väsentlig del av de försäkringsersättningar som utbetalas. Detta är naturligt, då säsongarbetslösheten under senare år varit vårt mest framträdande arbetslöshetsproblem. Ett av huvudmålen för den förda arbetsmarknadspolitiken har varit att minska säsongarbetslösheten och stora ansträngningar har gjorts i detta syfte. Även i framtiden måste åtgärder för säsongutjämning komma att intaga en central plats bland de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. I den mån dessa åtgärder blir framgångsrika kommer säsongproblemet inom arbetslöshetsförsäkringen att minska i betydelse.

Såsom utredningen anfört är det ur sociala synpunkter förknippat med nackdelar att arbetslöshetsförsäkringen i fråga om säsongyrkena inte täcker hela året. Säsongrestriktioner torde emellertid, bl. a. av ekonomiska skäl, inte kunna undvikas. I första hand bör det ankomma på kassorna själva att införa de begränsningar som anses erforderliga. Av den tidigare lämnade redogörelsen framgår, att skilda metoder f. n. användes i olika kassor. Häremot torde i och för sig inte vara något att erinra. Emellertid torde det vara nödvändigt att tillsynsmyndigheten har befogenhet att även mot kassornas vilja föreskriva de säsongrestriktioner, som kan anses påkallade. Dessa befogenheter bör vara preciserade i förordningen. F. n. gäller i detta avseende, att tillsynsmyndigheten äger påbjuda förlängning av karenstiden, meddela förbud mot utgivande av ersättning under viss tid av året eller föreskriva uppdelning av den maximala daghjälpstiden i två perioder.

I likhet med utredningen anser jag, att de säsongrestriktioner, som nu tillämpas i kassorna, innebär en godtagbar avvägning av de olika intressen som gör sig gällande. Någon lagstiftningsåtgärd är därför enligt min mening inte påkallad för att förmå kassorna att övergiva de regler, som nu tillämpas av dem. Inte heller torde det vara erforderligt att vare sig utvidga eller inskränka de befogenheter, som tillsynsmyndigheten har enligt gällande lagstiftning. Jag förordar därför att de bestämmelser rörande ersättningsrätt vid säsongarbetslöshet, som finnes upplagna i den nuvarande arbetslöshetskassoförordningen, bibehålles utan ändring i sak.

Jag övergår härefter till frågan om ersättning från arbetslöshetsförsäkringen vid havandeskap och barnsbörd.

Genom 1954 års lag om moderskapshjälp är förvärvsarbetande kvinnor i regel tillförsäkrade ersättning för inkomstbortfall — s. k. tilläggspenning — under en period av 90 dagar i samband med barnsbörd. Före och efter denna period är de vid sjukdom hänvisade till den allmänna sjukförsäkringen och vid arbetslöshet hänvisade till arbetslöshetsförsäkringen. Arbetslöshetskasseförordningen innehåller inte någon annan bestämmelse om samordningen mellan arbetslöshetsförsäkringen och moderskapsförsäkringen än att daghjälp ej får utgå till medlem, som åtnjuter tilläggspenning. Någon ändring eller komplettering av denna regel har inte föreslagits av utredningen och torde inte heller vara erforderlig. Enligt de allmänna villkoren för rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen måste varje medlem, som gör anspråk på dylik ersättning, vara arbetsför och oförhindrad att taga arbete samt anmäld såsom arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen. Dessutom kräves, att lämpligt arbete inte kunnat beredas vederbörande. Av vad utredningen anfört framgår, att dessa villkor tillämpas på ett smidigt sätt när det gäller kvinnor, som väntar eller nyligen fött barn. Det finns alltså goda möjligheter att inom ramen för gällande lagstiftning taga hänsyn till de särskilda förhållanden, som föreligger i samband med havandeskap och barnsbörd. Liksom hittills torde det få ankomma på tillsynsmyndigheten att uppdraga riktlinjer i fråga om ordningen för besök på arbetsförmedlingen och att ge kassorna direktiv för behandlingen av ärenden rörande ersättning åt ifrågavarande kvinnor. Med anledning av vad som anförts under remissbehandlingen vill jag endast framhålla, att gällande bestämmelser givetvis inte får tänjas så långt, att de allmänna villkoren för rätt till ersättning uppges. Sålunda måste bl. a. krävas, att vederbörande verkligen är arbetsför och oförhindrad att åtaga sig arbete. En annan sak är att hänsyn kan och bör tagas till arbetets art, arbetstidens längd och andra dylika omständigheter.»

Utskottet

Vid inskränkning av den ordinarie driften får enligt gällande regler ersättning ej utan särskild dispens utges för samtliga arbetslösa dagar. Den av utskottet ovan i detta utlåtande tillstyrkta regeln, att ersättning ej skall utges vid enstaka arbetslös dag, innebär i den utformning den erhållit bl. a., att särskilda regler om s. k. korttidsavdrag ej erfordras vid femdagarsvecka. I fråga om fyradagars- eller kortare arbetsvecka föreslås i propositionen, att nuvarande regler om korttidsavdrag bibehålles. Den nuvarande regeln om att korttidsavdrag ej skall ske efter arbetsperiod, som överstiger 24 dagar, föreslås ersatt med en bestämmelse om att korttidsavdrag ej skall göras i omedelbar anslutning till genomgången karens.

Reglerna om korttidsavdrag föreslås kompletterade med en ny bestämmelse, enligt vilken tillsyningsmyndigheten skall äga förordna om motsvarande tillämpning av nämnda regler vid driftsinskränkning som ej innefattar minskning av antalet arbetsdagar per vecka. Utskottet tillstyrker berörda regler.

Säsongsarbetslösheten har under senare år varit vårt mest framträdande arbetslöshetsproblem och har i vissa kassor svarat för en väsentlig del av de utbetalda ersättningarna. De bestämmelser om restriktioner som hittills gällt i fråga om utbetalning av ersättning vid säsongsarbetslöshet synes ha fyllt sitt ändamål tillfredsställande, och utskottet finner i likhet med departementschefen ej anledning föreslå ändring i sak av gällande regler.

Ej heller i fråga om ersättning från arbetslöshetsförsäkringen vid h a v a n d e s k a p o c h b a r n s b ö r d synes någon ändring eller komplettering vara erforderlig. Såsom hittills bör gälla, att daghjälp ej får utgå till medlem, som åtnjuter tilläggspenning enligt lagen om moderskapshjälp. Mot vad departementschefen anfört om tolkningen, såvitt berör nu ifrågasvarande kvinnor, av begreppet lämpligt arbete har utskottet intet att erinra.

Arbetslöshetskontrollen m. m.

Departementschefen

Departementschefen anför:

»Såsom utredningen anfört är arbetslöshetskontrollen en svår och grannliga uppgift, vars effektiva handhavande är av största betydelse för försäkringen. Det kontrollsystem, som nu tillämpas, bygger på en medverkan från den offentliga arbetsförmedlingen. En förutsättning för att ersättning skall utgå är nämligen, att vederbörande kan förete intyg från arbetsförmedlingen om att han därstädes sökt arbete utan att sådant kunnat beredas honom. Denna förutsättning bör givetvis gälla även i fortsättningen. Huvudansvaret för att ersättning inte utgives obehörigen vilar emellertid på kassorna själva och då i första hand på deras lokala redogörare, som i varje enskilt fall har att pröva huruvida förutsättningarna för ersättningsrätt är uppfyllda. Huru denna prövning skall ske är inte närmare angivet i arbetslöshetskasseförordningen och det torde inte heller vara möjligt att genom detaljerade bestämmelser reglera kontrollförfarandet. Uppenbart är dock att kassorna i viss utsträckning måste grunda sina beslut på uppgifter från de försäkrade själva och deras arbetsgivare. Det är därför angeläget att båda dessa kategorier är väl informerade om gällande bestämmelser och medvetna om vikten av att kassorna erhåller korrekta och fullständiga upplysningar om alla relevanta

fakta. I likhet med utredningen förutsätter jag att kassorna och tillsynsmyndigheten verkar för att upplysning om försäkringens funktion och finansiering, villkoren för ersättningsrätt m. m. sprides bland såväl arbetsgivare som arbetstagare.

För att understryka medlemmarnas ansvar för att fullständiga och riktiga upplysningar lämnas har utredningen föreslagit, att ansökan om ersättning — i motsats till vad som nu gäller — alltid skall göras skriftligt. Mot detta förslag har jag intet att erinra. För vinnande av enhetlighet synes det lämpligt att ansökningen avfattas på formulär som fastställs av tillsynsmyndigheten. Såsom riksförsäkringsanstalten föreslagit bör ett sådant formulär innehålla en försäkran på heder och samvete att vederbörande för den tid ersättningen avser inte uppburit eller kommer att uppbära sjukpenning från allmän sjukkasse. Härigenom torde hänvändelse till sjukkassorna för erhållande av kontroll kunna begränsas.

Det bör föreskrivas, att tillsynsmyndigheten äger fastställa för kassornas verksamhet erforderliga formulär samt att kassorna är skyldiga att begagna formulären.

Enligt gällande bestämmelser skall den, som frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete eller på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet eller avvisat erbjudet lämpligt arbete, avstängas från rätt till ersättning under en tid av fyra veckor. Någon ändring av dessa regler har ej ifrågasatts och torde ej heller vara erforderlig.

Emellertid har utredningen föreslagit, att avstängning under en tid av fyra veckor skall kunna ske även i ett annat fall, nämligen då vederbörande utan att uttryckligen ha avvisat ett erbjudet lämpligt arbete likväl genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat att anställning ej kommit till stånd. Då det enligt min mening måste anses välbetänkt att komplettera lagstiftningen med en regel av denna innebörd, tillstyrker jag att så sker. Med anledning av vad som anförts av Tjänstemännens centralorganisation och vissa andra remissinstanser vill jag tillstyrka, att ifrågavarande regel — såsom framgår av den föreslagna ordalydelsen — endast är avsedd att komma till användning, då det är uppenbart, att medlemmen själv vållat den uppkomna situationen.

I samband med behandlingen av avstängningsreglerna har utredningen tagit upp frågan om den påföljd som bör drabba en medlem, vilken svikligen uppgivit eller förtegat något förhållande av betydelse för bedömning av hans rätt till ersättning. Enligt nu gällande bestämmelser kan den som förfarit på dylikt sätt uteslutas ur kassan. Konsekvensen härav blir att vederbörande, om han vinner återinträde i kassan, på nytt måste bygga upp sin rätt till ersättning genom att betala minst 52 veckoavgifter. Enligt utredningens mening kan denna påföljd i vissa fall verka alltför hård i förhållande till förseelsens art. Utredningen har därför föreslagit, att

kassorna ges möjlighet att välja mellan att utesluta vederbörande från medlemskap och att fränkänna honom rätt till ersättning under högst ett år. Häremot har jag inte något att erinra.

Såsom tidigare anförts skall en arbetslös medlem avstängas från rätt till ersättning, om han avvisar erbjudet lämpligt arbete. Enligt nu gällande bestämmelser skall ett erbjudet arbete anses lämpligt, om det motsvarar arbetstagarens krafter och färdigheter samt är förenat med skälig avlöning och inte hänför sig till arbetsplats, där konflikt råder, och om ej heller eljest särskilda omständigheter föreligger med hänsyn till hans personliga förhållanden eller arbetets natur. Utredningen har inte föreslagit någon annan ändring i dessa regler än att såsom ytterligare förutsättning för att ett arbete skall anses lämpligt stadgas, att förhållandena på arbetsplatsen väsentligen motsvarar vad som i lag eller författning finnes stadgat rörande åtgärder till förebyggande av ohälsa och olycksfall. Vad sålunda föreslagits har genomgående godtagits under remissbehandlingen och även jag ansluter mig till förslaget i denna del.

Det ligger i sakens natur att frågan, huruvida ett erbjudet arbete kan anses lämpligt eller ej, måste bedömas från fall till fall med ledning av de allmänna riktlinjer, som uppdragits i lagtexten. Under den tid försäkringen varit i tillämpning, har på detta område utbildat sig en rikhaltig praxis, som ännu inte publicerats i någon av tillsynsmyndigheten utgiven prejudikatsamling eller på annat auktoritativt sätt. Utredningen har emellertid såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen gjort vissa uttalanden rörande tolkningen av begreppet lämpligt arbete och härvid använt vissa formuleringar, som — enligt vad arbetsmarknadsstyrelsen framhåller i sitt yttrande — skulle kunna missförstås och tagas till intäkt för en icke önskvärd uppmjukning av praxis. Med anledning härav vill jag framhålla, att de principer, för vilka arbetsmarknadsstyrelsen redogjort i sitt yttrande, enligt min mening bör vara normgivande vid den praktiska handläggningen av frågor om lämpligt arbete.»

Motioner

I de likalydande *motionerna I: 562* och *II: 750* hemställes, att till 13 § i propositionens förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor måtte fogas en så lydande bestämmelse: »Den som gjort sig skyldig till oredligt förfarande mot kassan, kan helt avstängas från rätt till ersättning. Finnes skälig anledning misstänka att medlem förfarit oredligt mot kassan, kan han i avvaktan på slutgiltigt beslut av kassans styrelse med omedelbar verkan provisoriskt avstängas från rätt till ersättning.»

Motionärerna framhåller, att ett uteslutningsbeslut är en allvarlig sak, som innan det kan fattas kräver ingående och stundom tidsödande utred-

ning. Då någon bestämmelse om rätt för arbetslöshetskassas styrelse att provisoriskt avstänga medlem från ersättning ej finnes intagen i propositionens förslag, måste, anför motionärerna, konsekvensen bli att medlem, som ertappats med eller misstänkes för oredligt förfarande mot arbetslöshetskassa, bestående i att han t. ex. uttagit försäkringsersättning samtidigt som han haft avlönad anställning eller uppburit ersättning från allmän sjukkasse, fortfarande skall kunna uppbära ersättning från arbetslöshetskassa intill den dag, då beslut om uteslutning kan fattas. Om medlemmen, sedan det oredliga förfarandet uppdagats, fortfarande vore arbetslös och fortsatte att besöka arbetsförmedlingen, kunde kassans styrelse nämligen ej neka utbetala ersättning. I förordningen borde därför införas en bestämmelse om rätt för arbetslöshetskassa att, omedelbart och i avvaktan på slutgiltigt beslut, från ersättning provisoriskt avstänga medlem, som misstänktes för oredligt förfarande mot kassan.

Utskottet

Såsom en nyhet föreslås, att a n s ö k a n om ersättning från försäkringen skall göras s k r i f t l i g e n på visst formulär. Utskottet godtar förslaget.

Ansökan avses skola som hittills åtföljas av intyg från arbetsgivare och från den offentliga arbetsförmedlingen. I sammanhanget vill utskottet framhålla vikten av att tjänstemännen vid de offentliga arbetsförmedlingarna lojalt stöder kassornas och tillsynsmyndighetens strävanden att begränsa ersättningarna att utgå endast till dem, för vilka de verkligen är avsedda. Den ställning dessa tjänstemän har torde i vissa avseenden göra det lättare för dem än vad som må vara förhållandet för redogörarna att tillse att fall av arbetsovilja och eljest oriktigt utnyttjande av försäkringen avslöjas. Utskottet vill här peka på ett par detaljer. Det synes i samband med bilismens utveckling ha blivit icke ovanligt, att t. ex. den, som utan intjänt egen semester är ledig under gemensam semester vid det företag där han är anställd, med utnyttjande av tiden till semester under resa från ort till annan hos arbetsförmedlingen i varje ort begär intyg, att han sökt arbete men att sådant ej kunnat tillhandahållas honom. Som han icke återkommer till samma förmedling har denna ringa möjlighet att skaffa honom arbete, och han kan, utan risk att behöva taga arbete, fortsätta sin av försäkringen betalda semester. Uppmärksamhet torde även böra ägnas det nära liggande fallet att en person som icke önskar arbete, i avsikt att vinna ersättning från försäkringen, hos arbetsförmedlingen förhör sig om arbete samt, om sådant ej kan erbjudas, begär intyg om sökt arbete, men, om arbete kan erbjudas, avstår från att begära intyg för att ej riskera påföljd vid vägran att antaga erbjudet arbete.

I fråga om rätten för kassa att a v s t ä n g a m e d l e m f r å n e r s ä t t n i n g föreslås till komplettering av gällande regler, att avstängning skall kunna ske även i det fall, att vederbörande utan att uttryckligen ha avvi-

sat ett erbjudet lämpligt arbete likväl genom sitt uppträdande uppenbarligen vållat, att anställning ej kommit till stånd. Den föreslagna regeln tillstyrkes av utskottet.

Förslaget om möjlighet att vid visst svikligt förfarande av medlem kunna, i stället för att utesluta honom ur kassan, avstänga honom från ersättning under högst ett år vinner utskottets gillande.

Det i motionerna I: 562 och II: 750 framställda yrkandet, att kassa skall äga att, i avbidan å slutligt beslut om uteslutning av medlem på grund av svikligt förfarande, genom interimistiskt beslut avstänga honom från ersättning, synes utskottet väl motiverat med hänsyn till bl. a. att avsevärd tid synes kunna åtgå för utredning m. m. och det slutliga beslutet alltså kan åtskilligt fördröjas. Utskottet biträder därför motionärernas förslag. Förekommer sannolika skäl att medlem gjort sig skyldig till svikligt förfarande, bör således honom tillkommande ersättning kunna innehållas i avbidan på utredning i ärendet. Då uteslutningsfrågan avgöres bör beslutet om innehållandet av ersättning omprövas. Befinnes medlemmen skyldig till svikligt förfarande bör hans rätt till vad som innehållits vara förverkad. I annat fall skall den innehållna ersättningen genast utbetalas till honom. Beslut om innehållande av ersättning bör av kassans styrelse ofördröjligen anmälas för tillsynsmyndigheten. Bestämmelser i förevarande avseende har av utskottet intagits i utskottets förslag till lydelse av 38 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor.

Till de i gällande förordning angivna förutsättningarna för att ett erbjudet arbete skall anses lämpligt föreslås fogat, att förhållandena på arbetsplatsen skall väsentligen motsvara vad som i lag eller författning finnes stadgat rörande åtgärder till förebyggande av ohälsa och olycksfall. Utskottet har ingen erinran häremot.

Utskottet ansluter sig slutligen till vad departementschefen uttalat om att de principer i fråga om tolkningen av begreppet lämpligt arbete, för vilka arbetsmarknadsstyrelsen redogjort i sitt remissyttrande, bör vara normgivande.

Vissa frågor rörande tillsynen över arbetslösförsäkringen

Inledningsvis må här — såsom bakgrund till motionsvis framställda yrkanden — upptagas följande.

Såsom förut nämnts är arbetsmarknadsstyrelsen tillsynsmyndighet för de erkända arbetslöshetskassorna. Enligt arbetsmarknadsstyrelsens instruktion skall hos styrelsen finnas en delegation, arbetslöshetsförsäkringsdelegationen, som med vissa undantag i styrelsens ställe skall handha hit hörande ärenden. Delegationen består av fem ledamöter, nämligen generaldirektören (ordförande) och ytterligare en representant för arbetsmarknadsstyrelsen samt tre representanter för de erkända arbetslöshetskass-

sorna. Ärendena beredes och föredrages av tjänstemän å den särskilda byrå, försäkringsbyrån, som inom styrelsen handlägger ärenden rörande arbetslöshetsförsäkringen.

Utredningen har inte behandlat frågan om tillsynsmyndighetens inre organisation. Emellertid säger sig utredningen ha bibringats den uppfattningen, att en förstärkning av försäkringsbyråns organisation är nödvändig för att tillsynen skall kunna fullgöras i den omfattning och enligt de riktlinjer, som föreslagits av utredningen.

En av utredningens ledamöter, herr *Hagård*, har — med hänsyn till försäkringsdelegationens centrala ställning inom försäkringen och dess viktiga funktion vid avgörandet av ur arbetsmarknadssynpunkt synnerligen betydelsefulla frågor — ansett att utredningen bort ingående pröva delegationens sammansättning och ställning.

Departementschefen

Departementschefen anför:

»I likhet med utredningen anser jag, att frågan om införande av ett besvärsinstitut inom arbetslöshetsförsäkringen inte bör upptagas i förevarande sammanhang.

Utredningen har inte föreslagit någon ändring i de befogenheter, som enligt gällande bestämmelser tillkommer tillsynsmyndigheten. Även enligt min mening hör de bestämmelser i arbetslöshetskasseförordningen, som reglerar tillsynsverksamheten, lämnas oförändrade i sak.

Ett viktigt led i tillsynsverksamheten utgör den granskning av kassornas beslut i enskilda ersättningsärenden, som verkställes i anledning av inkomna rapporter om avvisande av lämpligt arbete m. m. I likhet med utredningen finner jag angeläget att denna granskning, som i viss mån kan sägas utgöra en ersättning för ett besvärsinstitut, inte begränsas. Det är vidare önskvärt, att den praxis, som utbildat sig eller kommer att utbilda sig på hithörande område, på lämpligt sätt offentliggöres genom tillsynsmyndighetens försorg.

Vad utredningen anfört om betydelsen av den rådgivande och upplysande verksamhet, som bedrivs genom föreläsningar vid kurser och konferenser, samt om inspektionsverksamhet vill jag understryka.

Enligt arbetslöshetskasseförordningen är kassa skyldig att när som helst bereda tillsynsmyndigheten eller dess ombud tillfälle att granska kassans räkenskaper. I praktiken tillgår härvid så, att tjänstemän, anställda på arbetsmarknadsstyrelsens försäkringsbyrå, utses att vara revisorer i kassorna. Både utredningen och arbetsmarknadsstyrelsen har uttalat betänkligheter mot att ifrågavarande tjänstemän åläggas det ansvar, som revisorsysslan medför. Enligt arbetsmarknadsstyrelsen skulle det vara mest ändamålsenligt att anlita auktoriserade revisorer eller godkända granskningsmän. Även utredningen har — dock utan att framlägga något förslag —

varit inne på denna tanke och i samband därmed upplyst, att kassorna själva tagit upp frågan om inrättande av ett gemensamt revisionsinstitut. I avvaktan på det resultat, vartill detta initiativ kan leda, anser jag mig f. n. inte böra föreslå någon ändring i nu gällande regler om revision. Jag vill erinra om att tillsynsmyndigheten enligt 77 § understödsföreningslagen har befogenhet att utse en revisor i varje kassa. Om så skulle anses påkallat kan tillsynsmyndigheten med stöd av detta stadgande utse yrkesrevisorer att granska kassornas räkenskaper.

Utredningen har inte behandlat frågan om tillsynsmyndighetens inre organisation och jag är inte beredd att nu upptaga denna fråga eller någon del därav till prövning. Det av en reservant inom utredningen samt vissa remissorgan väckta spörsmålet om försäkringsdelegationens sammansättning och ställning bör således inte prövas i förevarande sammanhang.»

Motioner

I de likalydande *motionerna I: 560* och *II: 749* hemställes att riksdagen »måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående arbetslöshetsförsäkringsdelegationens sammansättning och ställning».

Motionärerna hänvisar bl. a. till vissa uttalanden i de remissyttranden, som försäkringsinspektionen och statskontoret avgivit över propositionen, samt anför, att då en stor del av de frågor, som avgöres inom delegationen, utgörs av tolknings- och tillämpningsfrågor, där kassorna vore att anse som part, torde vikten av en mera fristående ställning för det beslutande organet vara uppenbar. Frågan om tillsynsmyndighetens inre organisation borde därför böra göras till föremål för särskild utredning.

Enligt vad *försäkringsinspektionen* uttalar förefölle det inte uteslutet, att i en frivillig arbetslöshetsförsäkring, som vore grundad på branschvis organiserade kassor, det ännu lättare än i en allmän obligatorisk och mera enhetligt organiserad försäkring kunde uppstå konflikter mellan önskemålet att å ena sidan göra försäkringen så effektiv som möjligt och å andra sidan undvika att den bidroge till att hämma en sådan rörlighet på arbetsmarknaden, som kunde befinnas önskvärd. I organisationen och bestämmelserna funnes åtskilliga drag, som visade att man varit uppmärksam på denna fara och sökt göra den så liten som möjligt. Frågan vore emellertid, om det inte kunde övervägas att söka skaffa ytterligare garantier för att förhållandena på arbetsmarknaden ännu mer uppmärksammades i tillsynsarbetet — antingen så att representationen för arbetsmarknadsstyrelsen i arbetslöshetsförsäkringsdelegationen förstärktes eller genom att chefen för arbetsmarknadsstyrelsen finge fullmakt att på vissa indikationer överföra beslutanderätten i frågor, som vore av vikt med hänsyn till behovet av en lämplig rörlighet på arbetsmarknaden, till arbetsmarknadsstyrelsen. Inspektionen ifrågasatte om det inte kunde vara skäl att överväga försäk-

ringsdelegationens sammansättning och ställning på det sätt reservanten Hagård föreslagit.

Statskontoret hänvisar till det enligt dess mening anmärkningsvärda förhållandet, att flertalet ledamöter i försäkringsdelegationen utgöres av representanter för de erkända arbetslöshetskassorna (3 av 5 ledamöter). Med hänsyn till arbetsmarknadsstyrelsens ställning som tillsynsmyndighet för ifrågavarande försäkringsverksamhet torde, anför statskontoret, starka skäl få anses tala för den reservationsvis framförda uppfattningen, att en översyn av delegationens sammansättning och ställning vore motiverad. Det syntes statskontoret påkallat, att frågan om tillsynsmyndighetens uppgifter och organisation gjordes till föremål för särskild undersökning.

Utskottet

Några ändringar i tillsynsmyndighetens befogenheter föreslås ej och synes enligt utskottets mening ej heller erforderliga.

I frågan om tillsynsmyndighetens inre organisation yrkas i motionerna I: 560 och II: 749 utredning angående arbetslöshetsförsäkringsdelegationens sammansättning och ställning. De i motionerna berörda frågorna har omnämnts i propositionen, men departementschefen har förklarat sig icke vara beredd att nu upptaga dem till prövning.

Utskottet är medvetet om att den representation de erkända arbetslöshetskassorna nu har i delegationen — tre representanter för kassorna mot två för arbetsmarknadsstyrelsen — kan synas i och för sig ägnad att alltför starkt gynna kassornas egna intressen. Emellertid har icke, såvitt för utskottet är känt, framkommit klagomål om obehörigt utnyttjande från kassornas sida av denna ställning. Den nuvarande sammansättningen kan ur den synpunkten vara av värde, att den hos medlemmarna i kassorna skapar förtroende för tillsynsmyndighetens avgöranden. Detta kan i sin tur ha positiva återverkningar på åttlydnaden av föreskrifter och anvisningar som tillsynsmyndigheten i de försäkrades gemensamma intresse har att i olika avseenden ge. Utskottet har ej blivit övertygat om att en utredning om delegationens ställning och sammansättning i förevarande läge har någon uppgift att fylla och avstyrker motionerna.

Statsbidragsbestämmelser samt kostnadsberäkning

Departementschefen

Departementschefen erinrar till en början om att frågan om finansieringen av den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen, kostnadsfördelningen mellan staten och de försäkrade samt statsbidragets former och belopp behandlades av riksdagen år 1953 och därför inte har upptagits av utredningen i dess nu förevarande betänkande. Anledning saknas även enligt departementschefens mening att nu ånyo diskutera dessa grundläggande

spörsmål. Däremot hör enligt departementschefen ståndpunkt tagas till vissa speciella statsbidragsfrågor, som aktualiserats av utredningen eller i remissyttrandena. Härom anför departementschefen:

»Det ligger i sakens natur, att statsbidrag inte bör utgå till utgifter, som en kassa utbetalat i strid mot arbetslöshetskasseförordningen eller kassans stadgar. Om tillsynsmyndigheten vid granskningen av ett enskilt försäkringsärende finner, att kassan utbetalat ersättning trots att sådan ej bort utgå eller att kassan utbetalat för högt belopp, bör därför statsbidrag ej beräknas på vad som utgivits felaktigt. Så sker ej heller, ty enligt den praxis som utbildat sig innehåller tillsynsmyndigheten statsbidraget i dylika fall. Någon direkt bestämmelse härom finns inte f. n. och torde, såsom utredningen funnit, ej heller vara erforderlig.

Utredningen har föreslagit, att grundstatsbidraget skall nedsättas till hälften, då halv daghjälp utgår till försäkrad som utför arbete i högst fyra timmar. I andra fall skall enligt förslaget grundstatsbidrag utgå med fullt belopp även om daghjälpens belopp nedsättes. Helt grundstatsbidrag skall sålunda utgå t. ex. om daghjälpens belopp minskas med tillämpning av överförsäkringsreglerna eller halv daghjälp utgives samtidigt med halv sjukpenning. Mot de föreslagna reglerna har vid remissbehandlingen endast gjorts en invändning. Arbetsmarknadsstyrelsen har med hänvisning till de administrativa olägenheter en särredovisning skulle medföra föreslagit, att helt grundstatsbidrag skall lämnas även då halv daghjälp utgår till försäkrad enligt fyratimmarsregeln. För egen del kan jag inte tillstyrka, att statsbidrag i ifrågavarande fall lämnas i större utsträckning än utredningen föreslagit. Det skulle emellertid utan tvivel innebära en administrativ fördel att ha enhetliga regler beträffande statsbidrag i de båda fall, då halv ersättning skall kunna utgå. En sådan enhetlighet kan vinnas genom att grundstatsbidraget nedsättes till hälften även då halv ersättning utgår jämsides med halv sjukpenning. Då en regel härom inte torde komma att leda till någon mera betydande belastning av kassorna, förordar jag att en dylik regel genomföres.

Utredningens förslag i övrigt rörande grundstatsbidraget kan jag biträda.

I fråga om daghjälpbidraget föreslår utredningen, att den nuvarande begränsningen vid 35 ersättningsdagar per årsmedlem slopas. Daghjälpbidraget skall enligt förslaget utgå med 75 procent av kostnaderna för daghjälp, minskade med grundstatsbidrag, då antalet understödda dagar per medlem uppgår till eller överstiger 26. Statskontoret framhåller härutinnan, att utredningen inte anfört sådana omständigheter, att tillräckliga skäl kan anses föreligga att frångå den hittills tillämpade principen i fråga om avvägningen av daghjälpbidraget. Frågan synes ha ringa praktisk betydelse, då det är osannolikt att arbetslösheten för viss kassa eller klass kommer att överstiga 35 ersättningsdagar per årsmedlem. Det synes emellertid inte motiverat att statsbidragsandelen i en kassas utgifter skall

minska, om nämnda gräns verkligen i något undantagsfall skulle uppnås. Jag biträder därför utredningens förslag i denna del. Ej heller i övrigt har jag något att invända mot utredningens förslag beträffande daghjälpbidraget.

Vid behandlingen av frågan om försäkringens omfattning har jag föreslagit, att registrering av erkänd arbetslöshetskassa må ske under villkor att statsbidrag i form av medlemsbidrag skall utgå med lägre belopp än som eljest är föreskrivet, om det är sannolikt att utbetalningen av ersättning blir synnerligen ringa i förhållande till medlemsantalet. Finnes dylikt villkor böra uppställas, bör det ankomma på tillsynsmyndigheten att bestämman efter vilka grunder medlemsbidraget skall utgå.

Arbetsmarknadsstyrelsen har föreslagit sådan ändring av bestämmelserna om förvaltningsbidrag, att kassa skall kunna erhålla bidrag motsvarande vad som utbetalats till styrelseledamot, som utsetts av tillsynsmyndigheten, icke blott i form av arvode utan även såsom ersättning exempelvis för resekostnader. Jag har ingenting att invända mot en sådan utvidgning av statsbidraget, vilken inte torde komma att medföra större ekonomiska konsekvenser. Jag förutsätter att tillsynsmyndigheten meddelar närmare bestämmelser angående vilka ersättningar som må utges till ifrågavarande styrelseledamöter.

I detta sammanhang vill jag erinra om att jag i avsnittet rörande försäkringens omfattning föreslagit, att statsbidrag till ersättning åt ålderspensionärer begränsas till att utgå för högst 78 ersättningsdagar varje försäkringsår efter det, under vilket vederbörande fyllt 67 år.

I fråga om bestämmelserna rörande utbetalning av statsbidrag i förskott under löpande kalenderår har utredningen inte föreslagit annan ändring än att den nu föreskrivna beräkningen kvartalsvis skall ersättas med beräkning för fyramånadersperioder. Omläggningen är föranledd av att kassornas redovisningar numera som regel lämnas för två månader i taget. Mot detta förslag har jag i och för sig intet att erinra. Arbetsmarknadsstyrelsen har emellertid föreslagit, att förskottsbestämmelserna skall ändras även i ett annat avseende. F. n. gäller att kassa har rätt att efter varje kvartals slut erhålla utbetalning intill tre fjärdedelar av det bidrag som skäligen kan antagas belöpa på kvartalet. När särskilda skäl äro därtill kan efter tillsynsmyndighetens beprövande förskott utbetalas i viss större utsträckning. Styrelsen anser, att varje utbetalning av statsbidrag bör göras beroende av om behov därav föreligger på grund av utbetalning av försäkringsersättning från kassan. Jag delar styrelsens uppfattning på denna punkt. Bestämmelserna om förskottsutbetalning av statsbidrag bör därför ersättas med en allmän föreskrift att förskott å statsbidrag om skäl därtill föreligger må utbetalas efter tillsynsmyndighetens beprövande. Härvid bör den maximeringsregel, som nu gäller i fråga om medlemsbidrag och daghjälpbidrag, kvarstå orubbad.

Arbetsmarknadsstyrelsen och De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation har i sina remissyttranden framfört önskemål om att kassornas bokföringsår sammanfaller med försäkringsåret. Som skäl härför har åberopats, att kassorna på grund av att bokföringen och beräkningen av statsbidraget sker per kalenderår belastas med arbete med bokslut just under den tid på året, då arbetslösheten framför allt i kassor med säsongarbetslöshet är som mest omfattande. För egen del är jag inte beredd att nu föreslå en ändring av hithörande bestämmelser, vilka bygger på föreskrifter i understödsföreningslagen.»

I fråga om kostnadsberäkningen anför departementschefen:

»Det är vanskligt att göra beräkningar av kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen, eftersom ett flertal på kostnaderna inverkan de faktorer, såsom arbetslöshetens omfattning, arbetslöshetsperiodernas längd o. s. v., är osäkra. Utredningen framhåller, att de ändringar, som mera påtagligt kommer att öka kostnaderna för försäkringen, avser karensbestämmelserna. Härtill beräknas komma smärre kostnadsökningar på grund av föreslagna detaljändringar. I viss mån kommer kostnadsökningarna emellertid att balanseras av kostnadsminskningar på andra punkter till följd av skärpta bestämmelser. Utredningen räknar med en viss förhöjning av den senaste tioårsperiodens ersättningsfrekvens. Under förutsättning av ett tämligen stabilt arbetsmarknadsläge synes det enligt utredningen realistiskt att räkna med en sammanlagd höjning av statens kostnader för arbetslöshetsförsäkringen med 2 å 3 milj. kronor per år. De ökningar, som kan föräntas av en utökning av de försäkrades krets eller av särskilda dispositioner beträffande ersättningsrätten i enskilda kassor faller utanför dessa utredningens beräkningar.

De av mig förordade bestämmelserna skiljer sig från utredningens förslag huvudsakligen på en punkt, som kan vara av betydelse i kostnads hänseende. I fråga om ålderspensionärerna föreslår jag en begränsning av statsbidraget till ersättningskostnader till högst 78 dagar per medlem och försäkringsår. En dylik inskränkning i rätten till statsbidrag måste innebära en besparing i fråga om statsverkets kostnader i förhållande till utredningens beräkningar. Det är emellertid inte möjligt att exakt ange, i vilken grad kostnaderna kan komma att minska.

I det följande kommer jag att föreslå, att de nya bestämmelserna skall träda i kraft den 1 september 1957. Till följd härav kommer budgetåret 1956/1957 inte att beröras av de nya bestämmelserna. Budgetåret 1957/1958, då statsbidrag skall utbetalas för kalenderåret 1957, kommer att beröras i någon mån men först budgetåret 1958/1959, då de nya bestämmelserna varit i tillämpning ett helt år, kommer ändringarnas effekt på kostnaderna att göra sig gällande i full utsträckning.»

Utskottet

I fråga om statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna föreslås i propositionen endast vissa mindre ändringar. De grundläggande frågorna rörande finansieringssystemet, kostnadsfördelningen samt statsbidragets former och belopp reglerades nämligen genom beslut vid 1953 års riksdag, och anledning föreligger ej att nu upptaga dessa spørsmål till ny granskning.

De nya reglerna om halv daghjälp i vissa fall föranleder särskilda regler om statsbidrag, och i propositionen föreslås, att då halv daghjälp utgår grundstatsbidraget skall nedsättas till hälften och daghjälpbidrag ej skall utgå. Dag för vilken halv ersättning utgått föreslås ej heller skola medräknas vid fastställandet av daghjälpbidragsprocenten för klassen eller kassan. I fråga om daghjälpbidraget föreslås vidare att den nuvarande bestämmelsen om minskning av bidraget efter 35 ersättningsdagar per årsmedlem slopas och att bidraget skall utgå med samma belopp efter nämnda dag som dessförinnan.

Medlemsbidrag skall, såsom ovan i utlåtandet berörts, kunna av tillsynsmyndigheten fastställas att för kassa med ringa arbetslöshetsrisk utgå med lägre belopp än som eljest är föreskrivet.

Förvaltningsbidraget föreslås utökat att avse även t. ex. resekostnad för styrelseledamot som utsetts av tillsynsmyndigheten.

I sammanhanget må erinras om begränsningen till 78 dagar av statsbidrag för ersättning åt ålderspensionärer samt utskottets yttrande härom under rubriken »Försäkringens omfattning» ovan i utlåtandet.

Utbetalning av statsbidrag redan under löpande kalenderår föreslås kunna ske för fyranånadersperiod i stället för kvartalsvis och endast för det fall behov av sådan utbetalning föreligger. Närmare bestämmelser angående tid och sätt för utbetalningen föreslås skola meddelas av Konungen.

Utskottet godtar vad som i propositionen föreslagits rörande statsbidraget och dess olika former.

Innevarande budgetår beröres icke av de nya bestämmelserna, vilka föreslås skola träda i kraft den 1 september 1957. Utredningen har under vissa angivna förutsättningar beräknat, att statens kostnader för arbetslöshetsförsäkringen skulle komma att öka med 2 à 3 milj. kronor per år. I vad mån kostnaderna kan komma att minskas genom det av utskottet tillstyrkta förslaget i propositionen om begränsning av statsbidraget i vad avser ålderspensionärer torde, såsom departementschefen anför, ej vara möjligt att exakt ange. De av utskottet tillstyrkta motionsyrkandena om likställighet mellan ålderspensionärer och övriga kassamedlemmar i fråga om tillgodoräkande av sjukdomstid torde icke ha någon mera märkbar inverkan på kostnaderna för försäkringen.

Specialmotivering

Förslaget till förordning om erkända arbetslöshetskassor

10 §.

Bland de i 1 st. 4) upptagna diskvalifikationsgrunderna har i enlighet med utredningens förslag inte medtagits det i nuvarande förordning angivna fallet, att synnerlig arbetslöshetsrisk föreligger på grund av osedlig vandel. Enligt 1 st. 5) skall uteslutning kunna ske inte blott — såsom nu är fallet — då medlem svikligen uppgiver eller förtiger något förhållande av betydelse för bedömande av hans rätt till ersättning utan även då han svikligen uppgiver eller förtiger något förhållande av betydelse för bedömande av hans rätt till medlemskap.

I 2 st. har på förslag av utredningen införts en ny bestämmelse, enligt vilken den som uteslutits på grund av svikligt förfarande må kunna vägras återinträde. F. n. är detta inte möjligt, och den som uteslutits måste därför ges nytt medlemskap om han begär det.

13 §.

Denna paragraf motsvarar nuvarande 10 §, vari föreskrives, att om medlem, som uteslutes ur kassan av annan orsak än svikligt förfarande, på grund av redan inträffad arbetslöshet är berättigad till understöd, uteslutningen skall anses ha skett först då löpande understödstitid gått till ända. Tvekan har rått om innebörden av uttrycket »löpande understödstitid». Enligt utredningen har bestämmelsen givits den tolkningen, att understödstitiden avbrytes så snart den uteslutne fått arbete, även om detta varat endast en dag. För att inte motverka villigheten att ta även kortvariga arbeten förordar departementschefen i anslutning till vad utredningen föreslagit, att bestämmelsen uppmjukas så att uteslutningen träder i kraft först vid utgången av den första period om sex dagar i följd, under vilken medlemmen inte för någon dag företer intyg att han i föreskriven ordning sökt arbete hos den offentliga arbetsförmedlingen. Om medlemmen vid tidpunkten för beslutets fattande har arbete eller av annan anledning då inte äger uppbära daghjälp, är paragrafen inte tillämplig, och beslutet träder i sådant fall i kraft omedelbart.

27 §.

Bestämmelserna i denna paragraf ersätter 21 § 1 mom. sista st. i nuvarande förordning, vari stadgas, att då medlem övergår från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp eller från klass med begränsade försäkringsförmåner till klass med större sådana förmåner, daghjälp enligt bestämmelserna i den klass, till vilken medlemmen övergår, ej må

utgivas till honom, förrän han efter övergången erlagt minst 16 veckoavgifter eller fyra månadsavgifter, men att vid övergång till klass med lägre daghjälp eller mera begränsade försäkringsförmåner bestämmelserna i denna klass omedelbart skall tillämpas på honom.

Utredningen har framhållit, att syftet med förevarande bestämmelser varit att skapa en viss garanti för att de försäkrade betalade avgifter för den daghjälp de vid arbetslöshet komme att göra anspråk på samt att förhindra ett kringgående av säsongrestriktioner genom att medlemmar i kassor med sådana restriktioner under begränsningstiden överginge till andra kassor. I fråga om de försäkrades möjligheter att välja daghjälpklass är emellertid, enligt vad utredningen upplyser, läget nu ett annat än tidigare, när klasstillhörighetsreglerna utformats så, att medlemmarna som regel vore tvungna att tillhöra viss klass.

Rörande verkningarna av nuvarande s. k. 16-veckorsregel har utredningen anfört, att om medlem i samband med tillfällig övergång till ett annat yrkesområde flyttade över till en arbetslöshetskassa med sämre förmåner, han vid återflyttning till den gamla kassan måste erlægga minst 16 veckoavgifter, innan han kunde komma i åtnjutande av de bättre förmåner, som han fått behålla om han stått kvar i kassan. En medlem kunde på detta sätt komma i ett sämre läge, om han toge anställning utanför kassans verksamhetsområde, än om han stått kvar i den gamla kassan. Bestämmelserna kunde vidare i sin nuvarande utformning vara svåra att praktiskt tillämpa i fall, då det inte gällde överflyttning till kassa med högre daghjälp men väl till kassa med bättre försäkringsförmåner i övrigt. Hänsyn skulle nämligen i sådana fall tagas till förekomsten av säsongrestriktioner etc. Det vore bl. a. av dessa skäl angeläget med förenklade bestämmelser.

Utredningen har föreslagit, att 16-veckorsregeln inte skall gälla, då medlem vid tvingande klasstillhörighet övergår till klass med högre daghjälp i samma eller annan kassa. Såsom ett synligt uttryck för att övergången skett i vederbörlig ordning borde krävas, att minst en avgift erlagts i den högre klassen. Hade han däremot stadgeenlig möjlighet att själv påverka klasstillhörigheten, borde däremot 16-veckorsregeln alltjämt gälla. Denna regel skulle även iakttagas i fall då medlem inte lämnat riktiga uppgifter beträffande förhållanden, som kunde vara av betydelse för hans överflyttning till högre daghjälpklass. När det gällde övergång från klass med säsongbegränsning till klass utan sådan begränsning inom samma kassa borde 16-veckorsregeln bibehållas såvitt gällde tillämpning av begränsningsreglerna. Skedde flyttningen däremot mellan olika kassor, syntes 16-veckorsregeln kunna slopas även med avseende på säsongbegränsningen. Den tillflyttade kassan kunde nämligen med andra berörda kassor träffa överenskommelse om undantag i fråga om rätten att vid flyttning tillgodoräkna tidigare erlagda avgifter. Härigenom kunde en systematisk överflyttning från säsongkassor motverkas.

Utredningen har övervägt, huruvida det inte skulle vara möjligt att i förevarande sammanhang kräva ett lägre antal veckoavgifter än 16. Med hänsyn bl. a. till att man genom det varselsystem som praktiserades sökte att lång tid i förväg få kännedom om planerade driftnedläggelser eller driftinskränkningar, fordrades emellertid ett relativt stort antal avgifter för att en regel med 16-veckorsregelns syfte skulle vara effektiv. Utredningen hade därför kommit till den uppfattningen att antalet avgifter icke borde nedsättas.

Utredningens förslag i nu berörda hänseenden har inte mött någon gensaga under remissbehandlingen.

41 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om fondbildning. *Utredningen* har i denna fråga bl. a. anfört, att de i de nuvarande bestämmelserna angivna gränserna och proportionstalen syntes vara väl avvägda. Bestämmelserna borde dock förtydligas med ett tillägg innebärande att fonden skulle beräknas utslagen per medlem. Med hänsyn till att samtliga regelbundna inkomster borde läggas till grund vid beräkningen av fondens minimistorlek borde vidare denna bestämmas som en multipel inte blott av avgifter och statsbidrag utan även av influtna räntor. Tillsynsmyndigheten borde härjämte tillerkännas befogenhet att vid en avsevärd ökning av försäkringsersättningarnas belopp, förvaltningskostnaderna eller statsbidraget i en kassa föreskriva att såsom fond skulle avsättas större tillgångar än enligt huvudregeln.

Försäkringsinspektionen har i sitt remissyttrande påpekat, att den i nuvarande fonderingsbestämmelser förekommande siffran 500 lämpligen kunde ändras till 1 500 som en konsekvens av den av utredningen förordade skärpningen av lägsta medlemsantalet.

Departementschefen anför:

»Även efter den nya lagstiftningens genomförande kommer det åtminstone under en övergångstid att finnas ett antal kassor med lägre medlemsantal än 1 500. Den jämkning i utredningens förslag, som ifrågasatts av försäkringsinspektionen, innebär en viss skärpning av fonderingsbestämmelserna för en del av dessa småkassor. En sådan skärpning synes mig inte påkallad. Jag ansluter mig därför i detta avseende liksom också i övrigt till vad utredningen föreslagit.»

42 §.

Denna paragraf innehåller regler om fondmedlens placering.

Bank- och fondinspektionen påpekar, att det nuvarande stadgandet om placering av fondmedel i obligationer, utfärdade av Inteckningsbanken aktiebolag, kan utgå, när detta företag fått sin verksamhet så ändrad, att det inbegreps bland de hypoteksaktiebolag, som stode under tillsyn av inspektionen.

Departementschefen anför:

»De nuvarande placeringsbestämmelserna antogs efter ingående överväganden av statsmakterna år 1949 och anledning saknas enligt min mening att nu i något avseende frångå dem. Med hänsyn till vad bank- och fondinspektionen påpekat rörande Inteckningsbanken aktiebolag bör emellertid en formell ändring i den nuvarande uppräkningsav tillåtna placeringsobjekt göras genom att obligationer, utfärdade av detta företag, uteslutes ur uppräkningsav.»

Förslaget till förordning om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor

Innehållet i detta förslag har delvis berörts i den allmänna motiveringen. I övrigt överensstämmer förslaget med vad som nu gäller enligt 1934 års förordning om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Utskottet

Beträffande de ändringar i förhållande till gällande rätt, som utskottet ej redovisat ovan i utlåtandet under särskilda rubriker, har utskottet ej funnit anledning att här lämna någon redogörelse. Ej heller har utskottet funnit anledning till ytterligare uttalande i fråga om innehållet i de särskilda bestämmelserna utom beträffande 27 §.

I fråga om nämnda paragraf vill utskottet emellertid på förekommen anledning med ett par exempel belysa innebörden i vissa avseenden. Om medlem i kassa med valrätt mellan klasser med daghjälp om 14, 16 resp. 18 kronor övergår från klassen med 14 till klassen med 16 kronor i daghjälp, skall tillämpning äga rum av regeln om erläggande av 16 veckoavgifter eller 4 månadsavgifter innan daghjälp i den nya klassen må utges. Övergår medlem i en kassa med daghjälp om 16 kronor till annan kassa med fritt val mellan klasser med daghjälp om 14, 16 resp. 18 kronor och väljer han i den nya kassan en daghjälp om 18 kronor eller alltså högre daghjälp än han åtnjutit i sin förra kassa, skall han i den nya kassan erlægga 16 veckoavgifter eller 4 månadsavgifter, innan den högre daghjälp må utbetalas till honom. Regeln om erläggande av sådant antal avgifter före det daghjälp i den nya klassen må utbetalas gäller däremot icke, om medlemmen i den nya kassan väljer en daghjälp om 16 kronor. Han väljer ju nämligen då icke högre klass än i sin gamla kassa.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer,

A. att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i det genom förevarande proposition framlagda förslaget till förordning om erkända arbetslöshetskassor — måtte för sin del antaga nämnda förslag med den ändringen, att 23 och 38 §§ erhåller följande, såsom utskottets förslag betecknade lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

23 §.

23 §.

1 mom. Ersättning må — — — — — tolv månader.

2 mom. Ersättning må — — — — — om moderskapshjälp.

I den i första stycket angivna perioden av tolv månader skall icke inräknas tid, under vilken medlemmen på grund av styrkt sjukdom varit förhindrad att åtaga sig arbete. *Vad nu sagts gäller dock ej sjukdomstid, som infaller efter det han fyllt 67 år.*

I den i första stycket angivna perioden av tolv månader skall icke inräknas tid, under vilken medlemmen på grund av styrkt sjukdom varit förhindrad att åtaga sig arbete.

Därest tillsynsmyndigheten — — — — — fyra månader.

Är medlem — — — — — senare försäkringsåret.

38 §.

38 §.

Finnes medlem, som svikligen uppgivit eller förtegat något förhållande av betydelse för bedömande av hans rätt till ersättning, icke böra uteslutas ur kassan, må för en tid av högst ett år rätt till ersättning kunna fränkännas honom. *Beslut härom skall av kassans styrelse ofördröjligen anmälas för tillsynsmyndigheten.*

Finnes medlem, som svikligen uppgivit eller förtegat något förhållande av betydelse för bedömande av hans rätt till ersättning, icke böra uteslutas ur kassan, må för en tid av högst ett år rätt till ersättning kunna fränkännas honom.

Förekomma sannolika skäl att medlem gjort sig skyldig till förfarande som i 10 § första stycket 5) sägs, må honom tillkommande ersättning innehållas i avbidan på utredning i ärendet. Befinnes han skyldig till förfarandet, skall hans rätt till vad som innehållits vara förverkad. I annat fall skall den innehållna ersättningen genast utbetalas till honom.

Beslut som fattas med stöd av denna paragraf skall av kassans styrelse ofördröjligen anmälas för tillsynsmyndigheten.

B. att riksdagen måtte för sin del antaga del vid propositionen fogade förslaget till förordning om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor;

C. att motionerna

1. I: 561 samt

2. I: 562 och II: 750,

i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

D. att motionerna I: 560 och II: 749 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 november 1956

På andra lagutskottets vägnar:

ELSA JOHANSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Nils Elowsson, Axel E. Svensson*, fru Carlqvist, herrar Huss*, Mannerskantz, Grönkvist, fru Hamrin-Thorell och herr Alvar Andersson;

från andra kammaren: fru Johansson i Norrköping, fröken Höjer*, fru Ewerlöf, fröken Sandell, herrar Johansson i Södertälje, Fredriksson, Königson och Larsson i Hedenäset.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Mannerskantz* och fru *Ewerlöf*, vilka ansett,

dels att utskottets motivering å sid. 74 sista stycket bort ersättas med text av följande lydelse:

Det kan icke anses tillfredsställande att tillsynen över kassorna skall utövas av en instans, där majoriteten innehaves av kassorna själva. Dessa kommer då att ha det avgörande inflytandet vid granskningen av sin egen verksamhet. Den omständigheten att inga större anmärkningar riktats emot nuvarande förhållande utesluter icke att delegationens sammansättning kan ha påverkat ärendenas avgörande. Med hänsyn till vad bl. a. försäkringsinspektionen och statskontoret yttrat samt vad här ovan anförts föreslår utskottet, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående arbetslöshetsförsäkringsdelegationens sammansättning och ställning.

dels ock att utskottet under D. bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionerna I: 560 och II: 749 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning rörande arbetslöshetsförsäkringsdelegationens sammansättning om ställning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Kungl. Maj:ts proposition.....	1
Motioner.....	1
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	2
Förordningsförslagen.....	3
Förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor.....	3
Förslag till förordning om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor....	20
Inledning.....	24
Försäkringens omfattning.....	24
Departementschefen.....	24
Motioner.....	30
Utskottet.....	31
Försäkringsåret.....	34
Departementschefen.....	34
Utskottet.....	35
Villkoren för ersättning.....	35
Departementschefen.....	36
Motioner.....	45
Utskottet.....	46
Försäkringsersättningarna.....	49
Departementschefen.....	49
Motion.....	60
Utskottet.....	60
Ersättning vid korttidsarbete, säsongarbetslöshet samt havandeskap och barns- börd.....	63
Departementschefen.....	63
Utskottet.....	66
Arbetslöshetskontrollen m. m.	67
Departementschefen.....	67
Motioner.....	69
Utskottet.....	70
Vissa frågor rörande tillsynen över arbetslöshetsförsäkringen.....	71
Departementschefen.....	72
Motioner.....	73
Utskottet.....	74
Statsbidragsbestämmelser samt kostnadsberäkning.....	74
Departementschefen.....	74
Utskottet.....	78
Specialmotivering.....	79
Förslaget till förordning om erkända arbetslöshetskassor.....	79
Förslaget till förordning om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor...	82
Utskottet.....	82
Utskottets hemställan.....	82
Reservation	84